

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอบ้านหมอ ปี 2566 - 2570

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ
ของเกษตรจังหวัด ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.2 ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี 2566 - 2570
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี 2562

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ นี้ เกิดขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จำนวน ๙ ตำบลในเขตอำเภอบ้านหมอ โดยเนื้อหาภายในเล่มประกอบไปด้วย ข้อมูลด้านกายภาพ ข้อมูลด้านสังคม และข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนรูปแบบโครงการ งบประมาณ ที่แต่ละตำบลได้จัดทำขึ้นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในชุมชนตำบลนั้นๆ โดยสะท้อนมาจากปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ผ่านเวทีชุมชนตามวาระโอกาสต่างๆ ที่มีการลงพื้นที่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาครัฐ และได้จัดประเภทของโครงการตามแผนพัฒนา ๓ ด้าน กล่าวคือ แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี แผนการลงทุน (แผนธุรกิจชุมชน) และแผนการปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร

ทั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จะได้ใช้แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร และคัดเลือกโครงการซึ่งบรรจุอยู่ในเล่ม เป็นโครงการทางเลือกสำหรับรองรับงบประมาณจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรที่จะมีมาในแต่ละปี และขอขอบคุณผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอนี้ จนสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

กรกฎาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑

๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑

๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๓

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

๓

๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

๓

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๔

๓ สภาพภูมิอากาศ

๑๐

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

๑๐

๓.๒ ฤดูกาล

๑๐

๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

๑๐

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

๑๒

๔ เส้นทางคมนาคม

๑๓

๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

๑๓

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๑๓

๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑๔

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๑๔

๕.๒ แหล่งน้ำที่สำคัญที่สร้างขึ้น(โครงการชลประทาน)

๑๕

๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑๖

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑๖

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

๑๘

๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๑๘

๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

๑๙

๖.๕ การศึกษา

๒๐

๖.๖ สาธารณสุข

๒๐

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

๒๑

๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๒๑

๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

๒๓

๙ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

๒๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอบ้านหมอ	๒๙
๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๙
๑.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่	๒๙
๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๖๗
๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๖๘
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอบ้านหมอ	๗๓
๑. แนวทางการพัฒนา	๗๓
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๗๓
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๗๕
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๗๘
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๗๙
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒
ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๙
ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔	๑๑
ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอบ้านหมอ ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔	๑๒
ตารางที่ ๖ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอบ้านหมอ ปี ๒๕๖๖	๑๖
ตารางที่ ๗ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๑๗
ตารางที่ ๘ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อำเภอบ้านหมอ	๑๘
ตารางที่ ๙ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕	๑๙
ตารางที่ ๑๐ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอบ้านหมอ	๑๙
ตารางที่ ๑๑ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๒
ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๓
ตารางที่ ๑๓ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน	๒๔
ตารางที่ ๑๔ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๕
ตารางที่ ๑๕ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านหมอ	๒๕
ตารางที่ ๑๖ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๒๗
ตารางที่ ๑๗ ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๘
ตารางที่ ๑๘ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๙
ตารางที่ ๑๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๐
ตารางที่ ๒๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๐
ตารางที่ ๒๑ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๑
ตารางที่ ๒๒ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๒
ตารางที่ ๒๓ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๓
ตารางที่ ๒๔ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๔
ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลราษฎรชาวบ้านอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๔
ตารางที่ ๒๖ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดจังหวัดสระบุรี	๓๖
ตารางที่ ๒๗ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเผือกหอม จังหวัดสระบุรี	๓๘
ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๙
ตารางที่ ๒๙ แสดงทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๙
ตารางที่ ๓๐ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๔
ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๖
ตารางที่ ๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๗
ตารางที่ ๓๓ แสดงปริมาณการปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๘
ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๑
ตารางที่ ๓๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๓

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ ๓๖ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ	๕๔
ตารางที่ ๓๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๕
ตารางที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๖
ตารางที่ ๓๙ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามที่ขึ้นทะเบียน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๘
ตารางที่ ๔๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๐
ตารางที่ ๔๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าวโพด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๑
ตารางที่ ๔๒ แสดงพื้นที่ปลูกเผือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๑
ตารางที่ ๔๓ แสดงปริมาณการปลูกเผือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๒
ตารางที่ ๔๔ แสดงต้นทุนการผลิตเผือกหอม ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๕
ตารางที่ ๔๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตเผือก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๖
ตารางที่ ๔๖ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๖๗
ตารางที่ ๔๗ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix องค์กร	๖๘
ตารางที่ ๔๘ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix เกษตรกร	๗๑
ตารางที่ ๔๙ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๗๙

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอบ้านหมอ	๑
ภาพที่ ๒ ภาพแสดงความลาดชันของพื้นที่จังหวัดสระบุรี	๓
ภาพที่ ๓ ภาพแสดงความลาดชันของพื้นที่อำเภอบ้านหมอ	๔
ภาพที่ ๔ ข้อมูลกลุ่มชุดดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๘
ภาพที่ ๕ แสดงกลุ่มชุดดินของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๙
ภาพที่ ๖ แสดงประมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔	๑๑
ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๒๔ - ๒๕๖๔	๑๒
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอ	๑๓
ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๑๔
ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอบ้านหมอ	๑๕
ภาพที่ ๑๑ แสดงสินเชื้อและภาวะหนี้ของเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๑๘
ภาพที่ ๑๒ แสดงจำนวนประชากร ครุว์เรือน และครุว์เรือนเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ	๒๐
ภาพที่ ๑๓ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๒
ภาพที่ ๑๔ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๓
ภาพที่ ๑๕ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๔
ภาพที่ ๑๖ แสดงหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๒๙
ภาพที่ ๑๗ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๐
ภาพที่ ๑๘ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๑
ภาพที่ ๑๙ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๒
ภาพที่ ๒๐ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย	๓๗
ภาพที่ ๒๑ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๓๙
ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๐
ภาพที่ ๒๓ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๑
ภาพที่ ๒๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๑
ภาพที่ ๒๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๒
ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๒
ภาพที่ ๒๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ	๔๕
ภาพที่ ๒๘ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอบ้านหมอ	๔๕
ภาพที่ ๒๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบ้านหมอ	๔๖
ภาพที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ	๔๗
ภาพที่ ๓๑ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ	๔๘
ภาพที่ ๓๒ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๔๙
ภาพที่ ๓๓ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๐
ภาพที่ ๓๔ แสดงวิถีตลาด ข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๒
ภาพที่ ๓๕ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๓
ภาพที่ ๓๖ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ)สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๕๔

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ ๓๗ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๕๕
ภาพที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบ้านหมอ	๕๖
ภาพที่ ๓๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ	๕๗
ภาพที่ ๔๐ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ	๕๗
ภาพที่ ๔๑ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๘
ภาพที่ ๔๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๕๙
ภาพที่ ๔๓ แสดงวิธีการตลาด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๐
ภาพที่ ๔๔ แสดงปริมาณการปลูกเผือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๒
ภาพที่ ๔๕ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกเผือกหอมในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๔
ภาพที่ ๔๖ แสดงวิธีการตลาด เผือกหอม ของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี	๖๖

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

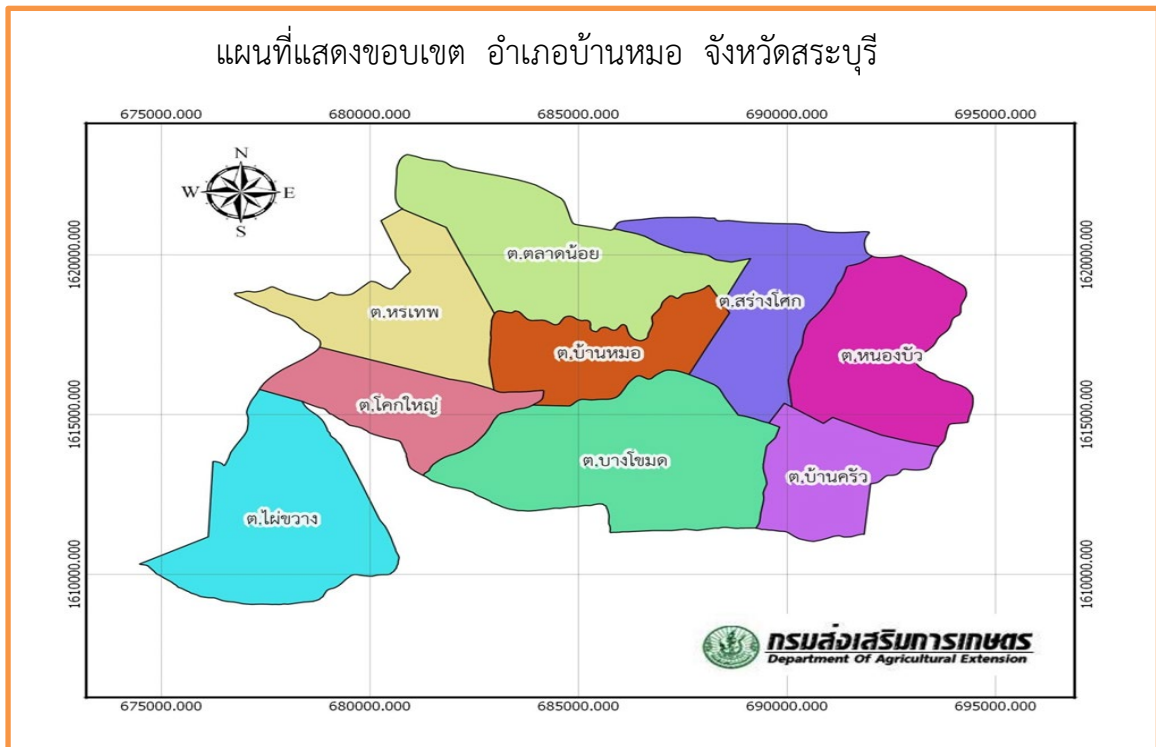
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอบ้านหมอ จัดตั้งอำเภอเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๑๓๘ กิโลเมตร อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสระบุรี ๓๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๐๓.๕๘ ตารางกิโลเมตร

๑.๒. อาณาเขต

อำเภอบ้านหมอ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอนองโตน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภพระพุทธบาทและอำเภอเสาไห้
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภท่าเรือ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอดอนพุด

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอบ้านหมอ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ,พ.ศ. ๒๕๖๖)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๖ เทศบาล ๓ อบต. ๙ ตำบล ๗๙ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลตำบลจำนวน ๖ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๓ แห่ง

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

หมู่ที่	ตำบล								
	โคกใหญ่	ตลาดน้อย	บางโฉมด	บ้านคร้ว	บ้านหมอ	ไผ่ขวาง	สร้างโคก	หนองบัว	หრเทพ
๑	ใต้	ตลาดน้อย	สะพานช้าง	บ้านคร้ว	ดอนยอ	หนองพันเรือ	คลองกระโดน	หนองบัว	โคกกุ่ม
๒	หนองบัวงาม	โคกกระแตง	ธรรมเสนา	บ้านคร้ว	ศาลเจ้า	บ่อกระโดน	บ่อกวเลน	หนองบ่อโหลง	ดอนทอง
๓	หนองนางปูย	คลองน้ำ	หนองหมู	ชีหอม	บ้านใหญ่	บ่อกระโดน	บ่อดินสอพอง	หนองเข	ต้นหนอง
๔	บ่อนาง	ดอนสำโรง	ท่ากรวด	หนองหลวง	เรียงราง	หนองพันเรือ	บ่อโคก	หนองคล้า	โคกกุ่ม
๕	วังกะไห้	โคกกระเบื้อง	สารภี	ม่วงน้อย	หลังตลาด	ไร่กลาง	โคกงาม	โคกเสลา	จันเสื่อ
๖	โคกเจริญ	โคกขวิด	สะพานช้าง	มหาโลก	ถนนใหม่	ไร่	ปฎิภากริมย์	หนองถ่านใต้	จันเสื่อ
๗		คองมะเกลือ	สะพานช้าง	หนองสะเดา	สร้างโคก	หนองชายเขา	บ่อพระอินทร์	หนองบัว	โคกกุ่ม
๘		โคกมะขาม	สะพานช้าง	ตลาดใหม่	สะพานดำ		หัวนาตง		สมอลน
๙			ทุ่งแค	กองเหล็ก	บ้านหมอ		ปฎิภากริมย์		
๑๐			สารภี	ด่านลิง	คลองข่อย				
๑๑			คลองปูน	สะพาน ๑๒	บ่อดินขาว				
๑๒					บ้านหมอ				

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
บ้านหมอ	๑๘.๗๐	✓	✓	๑๒	๑,๗๗๘
บ้านคร้ว	๑๖.๒๑		✓	๑๑	๓,๙๙๓
ตลาดน้อย	๒๔.๐๕		✓	๘	๑,๖๒๑
บางโฉมด	๓๐.๗๕		✓	๑๑	๓,๕๒๘
สร้างโคก	๒๒.๐๔		✓	๙	๒,๒๙๘
หรเทพ	๒๒.๖๘	✓		๘	๕๔๙
ไผ่ขวาง	๒๖.๓๖	✓		๗	๘๙๖
หนองบัว	๒๓.๑๙		✓	๗	๑,๓๔๘
โคกใหญ่	๑๙.๖๐	✓		๖	๔๕๕
รวม	๒๐๓.๕๘	๓	๖	๗๙	๑๖,๔๖๖

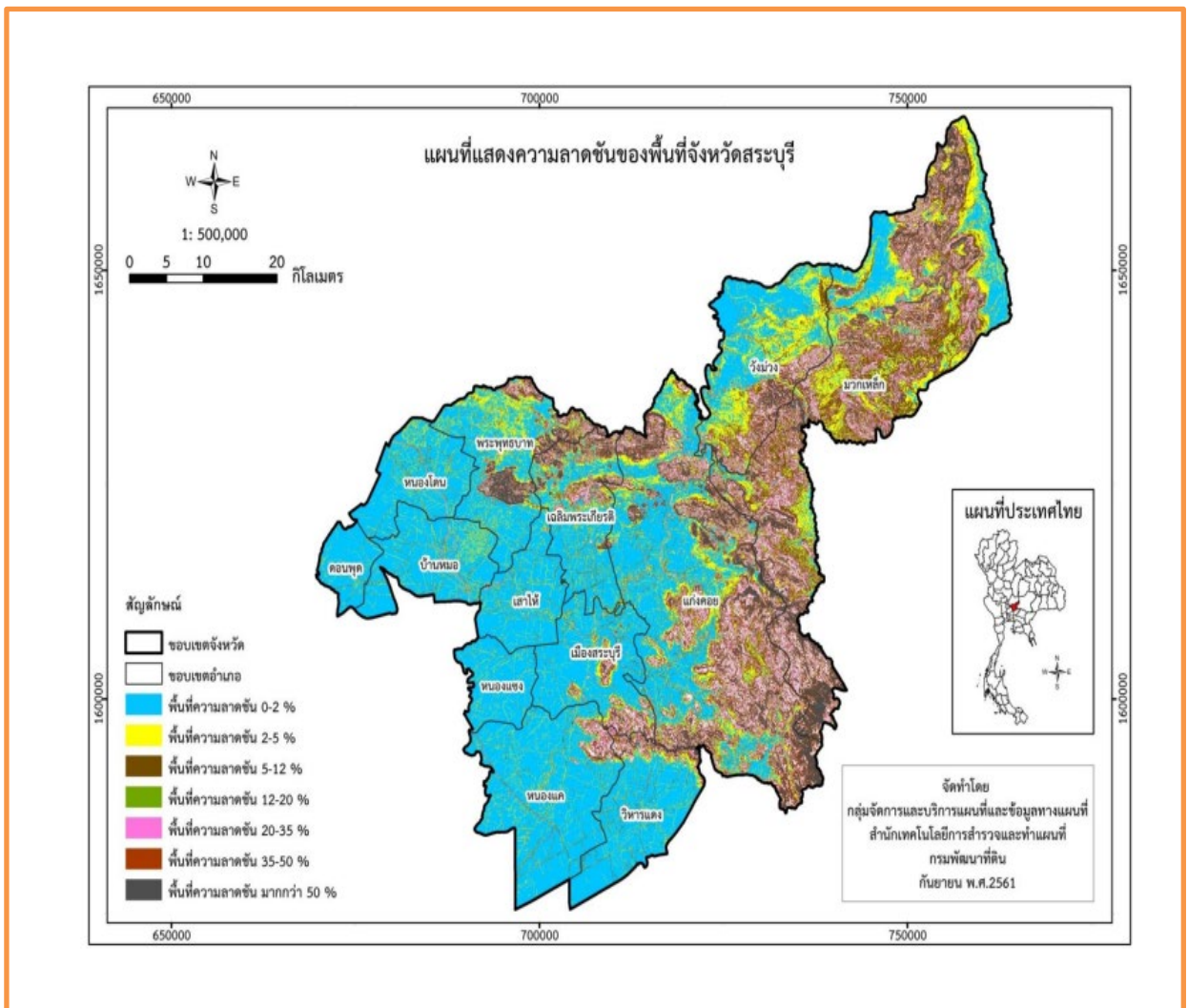
(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม
ป่าไม้ อำเภอบ้านหม้อ ไม่มีพื้นที่ป่าไม้

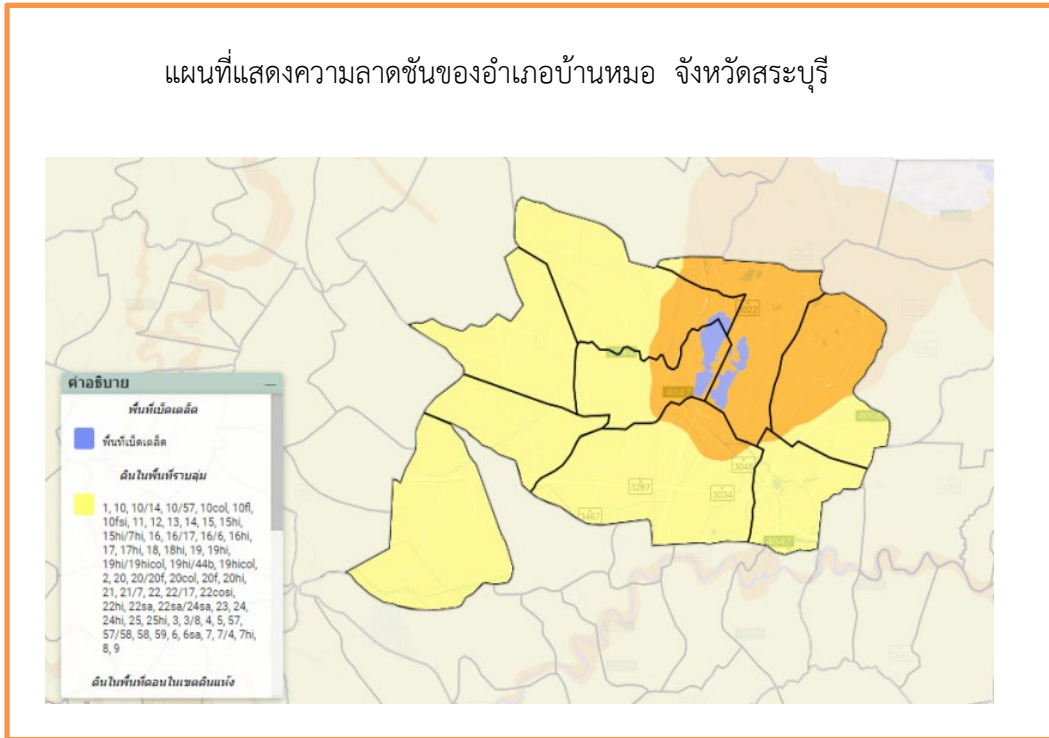
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอบ้านหม้อมีพื้นที่ความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ และ ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ ลักษณะพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ โดยมีพื้นดินในที่ราบลุ่ม ๗๐,๘๕๖ ไร่ พื้นดินในที่ดอน ๒๔,๘๒๕ ไร่ (ตามภาพที่ ๓) ซึ่งเหมาะกับการใช้ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรม มากที่สุด

ภาพที่ ๒ ภาพแสดงความลาดชันของพื้นที่จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน,พ.ศ. ๒๕๖๖)

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ ๓ ภาพแสดงความลาดชันของพื้นที่อำเภอบ้านหมอ
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖

๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอบ้านหมอ มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๕ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๑

ชุดดิน : บ้านหมี่ (Bm) ชุดดินบ้านโภชน์ (Bpo) ชุดดินบุรีรัมย์ (Br) ชุดดินช่องแค (Ck) ชุดดินโคกกระเทียม (Kk) และชุดดินวัฒนา (Wa)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวสีดำลึกมาก มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างเล็กน้อย การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว

ปัญหา : ดินเหนียวจัด โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง แตกกระแหงกว้างและลึก ดินเปียกเหนียวมาก ทำให้การไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนเมื่อดินมีความชื้นเหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ใน ช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว ไถกลบตอซังและทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่น ล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด

๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ชุดดิน : ชุดดินบางมูลนาก (Ban) ชุดดินบางปะอิน (Bin) ชุดดินชัยนาท (Cn) ชุดดินชุมแสง (Cs) ชุดดินพิมาย (Pm) ชุดดินราชบุรี (Rb) ชุดดินสระบุรี (Sb) ชุดดินสิงห์บุรี (Sin) ชุดดินศรีสงคราม (Ss) ชุดดินท่าพล (Tn) และชุดดินท่าเรือ (Tr)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๒๘

ชุดดิน : ชุดดินชัยบาดาล (Cd) ชุดดินดงลาน (Dl) ชุดดินลพบุรี (Lb) ชุดดินน้ำเลน (NaI) และชุดดินวังชมภู (Wc)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากสีดำที่มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

ปัญหา : ดินเหนียวจัด แตกกระแหงกว้างและลึก ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียวมาก ไถพรวนยาก และขาดแคลนน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่ หรือพืชผัก ปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านพืชปุ๋ยสด ถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๕๒

ชุดดิน : ชุดดินบึงชะงั้ง (Bng) และชุดดินตาคลี (Tk)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินต้นถึงชั้นมาร์ลหรือก้อนปูน ปฏิกริยาดินเป็นด่าง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

ปัญหา : ดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลหรือก้อนปูน ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียว ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และดินเป็นด่างจัด

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกชนิดพืชที่ชอบดินเป็นด่างมาปลูก ไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชขวางความลาดชัน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกสลับเป็นแถว ปลูกพืชคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. หรือถึงชั้นมาร์ล ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการพูนโคนด้วยหน้าดิน เมื่อพบว่าไม้รากลอย ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๕๔

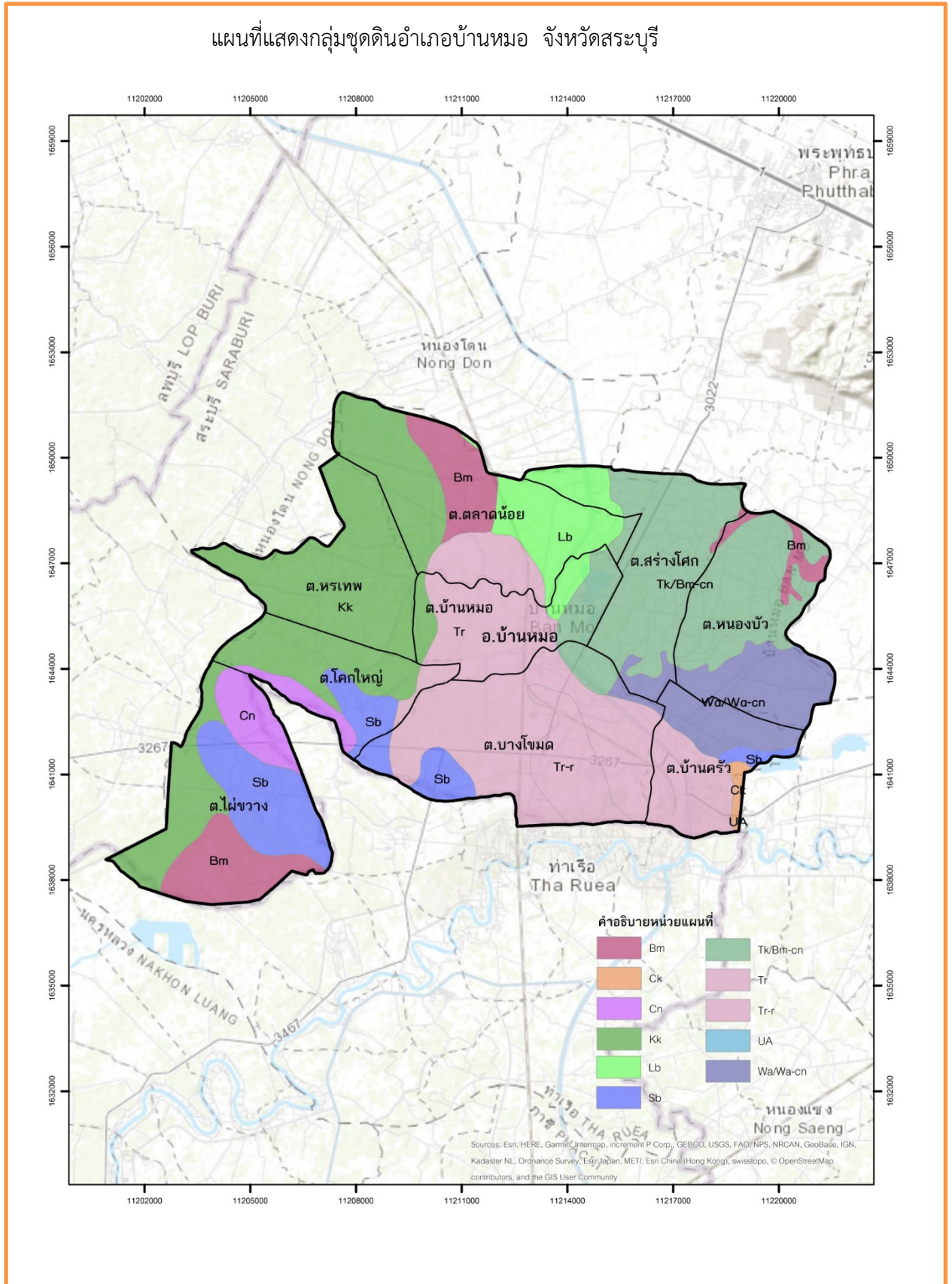
ชุดดิน : ชุดดินลำพญากลาง (Lg) ชุดดินลำนารายณ์ (Ln) และชุดดินสมอทอด (Sat)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินลึกปานกลางถึงชั้นมาร์ลหรือก้อนปูน ปฏิกริยาดินเป็นด่าง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : ดินเป็นด่างจัด และมีชั้นปูนมาร์ลหรือก้อนปูนช่วงความลึก ๑๐๐ ซม. ดินแห้งแข็ง ดินเปียกเหนียว ทำให้ไถพรวนยาก และขาดแคลนน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกชนิดพืชที่ชอบดินเป็นด่างมาปลูก ไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือ ปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชขวางความลาดชัน ปลูกพืชเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชปุ๋ยสด การปลูกพืชหมุนเวียน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. หรือถึงชั้นมาร์ล ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝก เฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

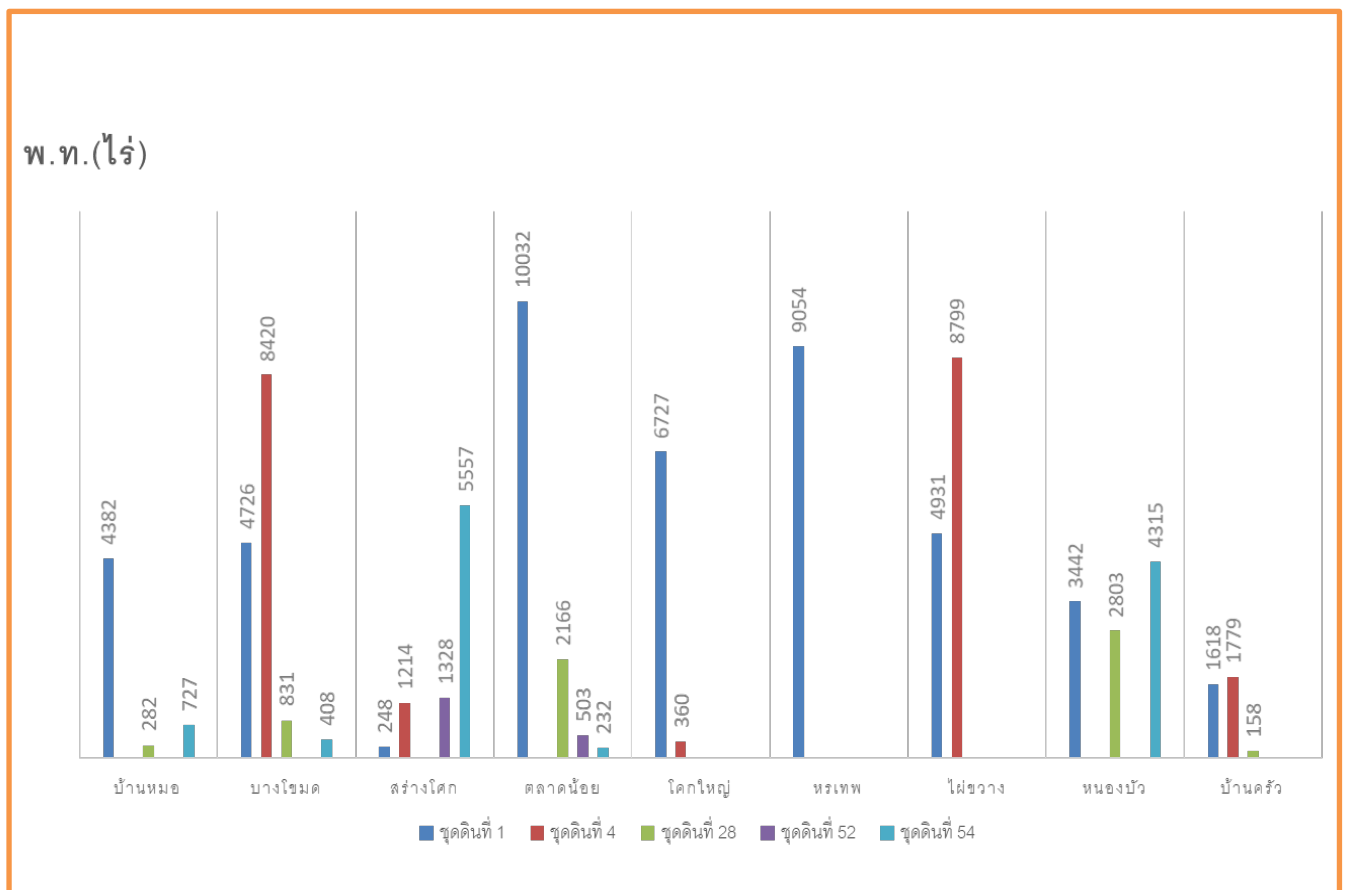
ภาพที่ ๔ ข้อมูลกลุ่มชุดดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๖)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)									ผลรวมทั้งหมด
	บ้านหมอ	บางโฉมด	สร้างโคก	ตลาดน้อย	โคกใหญ่	หรรเทพ	ไผ่ขวาง	หนองบัว	บ้านคริว	
๑	๔,๓๘๒	๔,๗๒๖	๒๔๘	๑๐,๐๓๒	๖,๗๒๗	๙,๐๕๔	๔,๙๓๑	๓,๔๔๒	๑,๖๑๘	๔๕,๑๖๐
๔		๘,๔๒๐	๑,๒๔๑		๓๖๐		๘,๗๙๙		๑,๗๗๙	๒๐,๕๙๙
๒๘	๒๘๒	๘๓๑		๒,๑๖๖				๒,๘๐๓	๑๕๘	๖,๒๔๐
๕๒			๑,๓๒๘	๕๐๓						๑,๘๓๑
๕๔	๗๒๗	๔๐๘	๕,๕๕๗	๒๓๒				๔,๓๑๕		๑๑,๒๓๙
พื้นที่เบ็ดเตล็ด		๓๒๕							๘๓๓	๑,๑๕๘
ที่อยู่อาศัย	๑,๒๕๐	๒,๑๖๓	๙๗๔	๕๓๕	๒๑๒	๓๔๐	๕๗๙	๖๖๙	๑,๗๑๒	๘,๔๓๔
แหล่งน้ำ	๑,๑๑๐	๖๖๕	๑,๑๐๔	๗๓๕	๑๔๘	๑๙๔	๒๓๔	๓๓๓	๗๘๘	๕,๓๑๑
ผลรวมทั้งหมด	๗,๗๕๑	๑๗,๕๓๘	๑๐,๔๕๒	๑๔,๒๐๓	๗,๔๔๗	๙,๕๘๘	๑๔,๕๔๓	๑๑,๕๖๒	๖,๘๘๘	๙๙,๙๗๒

ที่มา: สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๕ แสดงกลุ่มชุดดินของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ .๒๕๖๖)

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอำเภอบ้านหมอเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู อยู่ภายใต้อิทธิพลลมมรสุม ๒ ชนิด คือ

- ๑) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูหนาว จะมีอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนแผ่เข้ามาปกคลุมทำให้มีท้องฟ้าโปร่ง
- ๒) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ระหว่างกลางเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูฝนจะมีอากาศร้อนชื้นจากมหาสมุทรอินเดีย และฝนจากพายุดีเปรสชันหรือไต้ฝุ่น หรือพายุโซนร้อนจากทะเลจีนใต้เข้ามาปกคลุม ทำให้มีเมฆมากและฝนตกทั่วไปในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม

๓.๒ ฤดูกาล

๑. ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือน กุมภาพันธ์-ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงที่เปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน

๒. ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม-ประมาณกลางเดือนตุลาคม ฤดูนี้จะเริ่มเมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุมประเทศไทย ขณะที่ร่องความกดอากาศต่ำ (ร่องฝน) พาดผ่านประเทศไทยทำให้มีฝนตกชุก โดยเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน

๓. ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคม-ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มพัดปกคลุมประเทศไทยประมาณกลางเดือนตุลาคม ซึ่งจะนำความหนาวเย็นมาสู่ประเทศไทย (ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาพบุรี ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑)

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอบ้านหมอ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๔ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ ๙๓.๗๖ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนกันยายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือน ธันวาคม โดยมีปริมาณ ๔.๕ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กันยายน โดยมีปริมาณ ๒๖๕.๕ มิลลิเมตร

ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,พ.ศ.๒๕๖๖)

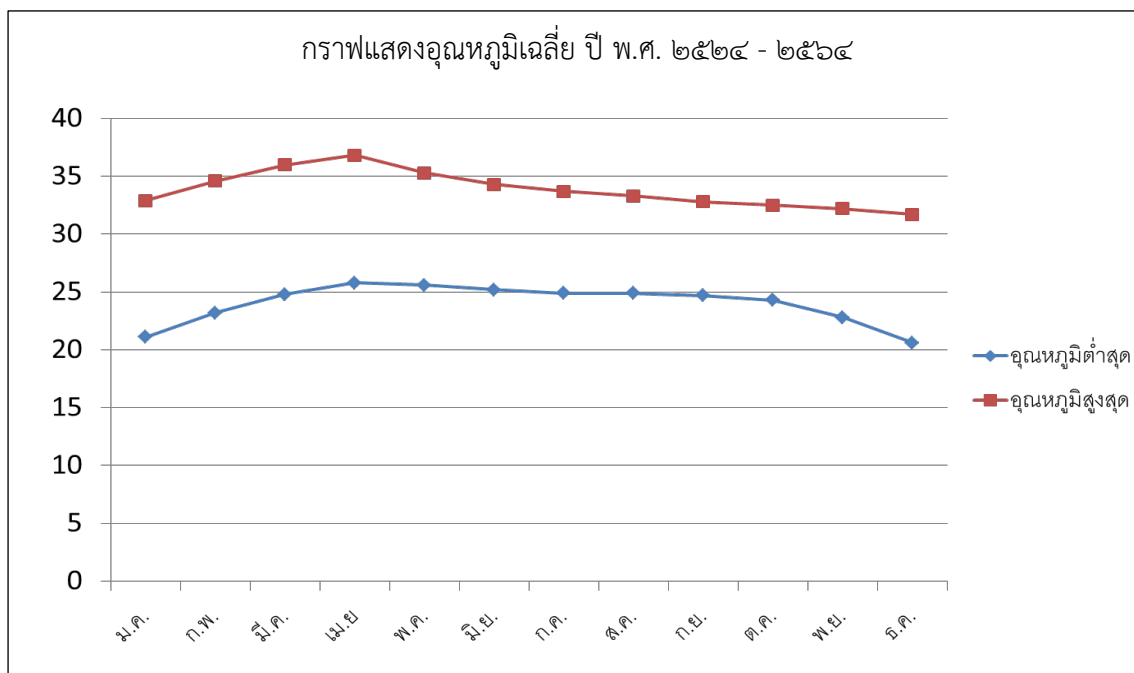
ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔

ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย(มม.)
๑	มกราคม	๕.๗
๒	กุมภาพันธ์	๖.๙
๓	มีนาคม	๓๒.๑
๔	เมษายน	๔๑.๕
๕	พฤษภาคม	๑๐๔.๗
๖	มิถุนายน	๑๒๔.๐
๗	กรกฎาคม	๑๒๐.๑
๘	สิงหาคม	๑๕๐.๙
๙	กันยายน	๒๖๕.๕
๑๐	ตุลาคม	๑๕๓.๗
๑๑	พฤศจิกายน	๓๓.๑
๑๒	ธันวาคม	๔.๕
	รวม	๑๑๒๕.๑
	เฉลี่ย/ปี	๙๓.๗๖

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๖

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภอบ้านหมอ มีปริมาณอุณหภูมิเฉลี่ยปี ๒๕๒๔-๒๕๖๔ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด ๒๓.๙๙ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๓.๐๑ องศาเซลเซียส

ภาพที่ ๗ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓๐ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔
(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๖.)

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอบ้านหมอ ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๖๔

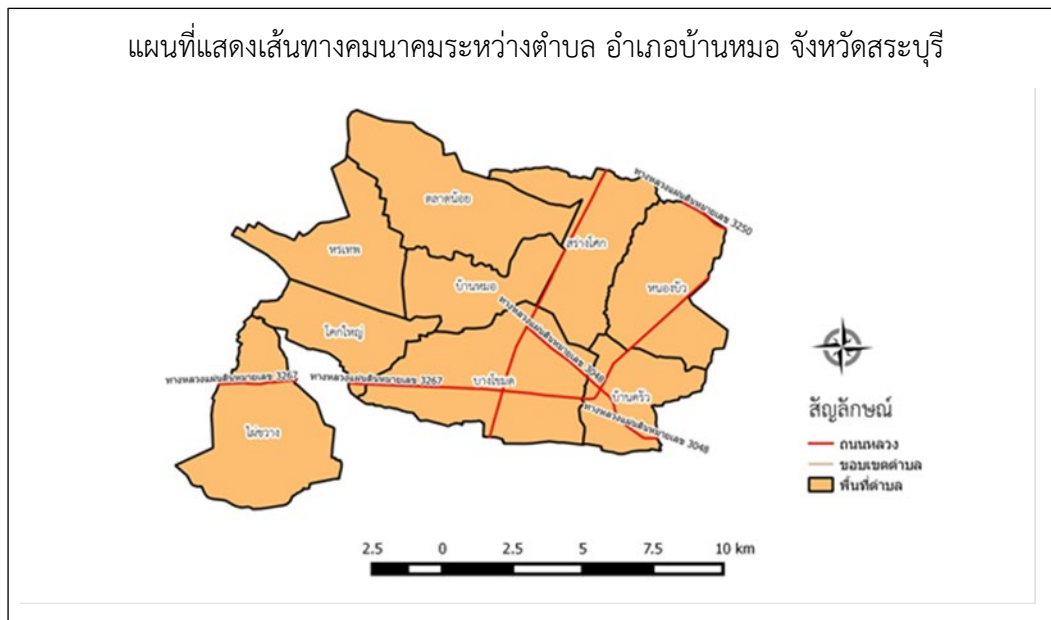
เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
มกราคม	๒๑.๑	๓๒.๙	๒๗.๐๐
กุมภาพันธ์	๒๓.๒	๓๔.๖	๒๘.๙๐
มีนาคม	๒๔.๘	๓๖.๐	๓๐.๔๐
เมษายน	๒๕.๘	๓๖.๘	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๕.๖	๓๕.๓	๓๐.๔๕
มิถุนายน	๒๕.๒	๓๔.๓	๒๙.๗๕
กรกฎาคม	๒๔.๙	๓๓.๗	๒๙.๓๐
สิงหาคม	๒๔.๙	๓๓.๓	๒๙.๓๑๐
กันยายน	๒๔.๗	๓๒.๘	๒๘.๗๕
ตุลาคม	๒๔.๓	๓๒.๕	๒๘.๔๐
พฤศจิกายน	๒๒.๘	๓๒.๒	๒๗.๕๐
ธันวาคม	๒๐.๖	๓๑.๗	๒๖.๑๕

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๖

๔ เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอบ้านหมอมีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทาง ๓๒๖๗ และ ๓๐๒๒ เป็นเส้นทางในเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอ
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ พ.ศ. ๒๕๖๖)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ภาพที่ ๗)

นอกจากนี้ยังมีถนนอีกหลายสายจากโครงการชลประทานเริงรางและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและลูกรังเชื่อมต่อไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ

ทางรถไฟ รถไฟสายเหนือ จากสถานีรถไฟกรุงเทพ ถึง เชียงใหม่ โดยผ่านสถานีบ้านหมอ วันละหลายขบวน

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน.....๑..... สถานี (ท่ารถตู้ อำเภอบ้านหมอ) มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สระบุรี-ท่าลาน รถตู้โดยสาร ท่าเรือ/บ้านหมอ - หมอชิต กรุงเทพฯ มีทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๒๒ (ถนนสายพระพุทธบาท - ท่าเรือ) เชื่อมต่อระหว่างอำเภอพระพุทธบาท บ้านหมอและท่าเรือ

๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๖๗ (ถนนสายสระบุรี – สุพรรณบุรี) เชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข ๓๐๒๒ เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่าง สระบุรี เสาไห้ บ้านหมอ ท่าเรือ ไปจังหวัดอ่างทองและสุพรรณบุรี

๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔๘ (ถนนสายบ้านหมอ – ท่าลาน) เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอบ้านหมอ ไปยังบ้านท่าลาน ตำบลบ้านคร้ว ไปจนถึงถนนพหลโยธิน จังหวัดสระบุรี

๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๓๔ (ถนนสายบ้านหมอ - หน้าพระลาน) เชื่อมต่อระหว่างทางแยกทางหลวงหมายเลข ๓๒๖๗ จะไปเชื่อมถนนพหลโยธินตรงตำบลหน้าพระลาน อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ถนนสายนี้เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอบ้านหมอ ไปยัง ตำบล สร้างโคก หนองบัว บ้านคร้ว

๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๒๑ ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมไปยังตัวอำเภอบ้านหมอซึ่งจะเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข ๓๐๒๒

ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ พ.ศ. ๒๕๖๖)

แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอบ้านหมอเป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แห่งที่ ๑ อยู่ในตำบลหรรเทพ เป็นคลองเดิม ต้นคลองอยู่ที่อำเภอนองโตนไหลผ่าน หมู่ ๑ ๒ ๓ และ ๗ ของตำบลหรรเทพ เกษตรกรใช้แหล่งน้ำแห่งนี้เพื่อการเกษตร และเป็นน้ำใช้ในครัวเรือน

แห่งที่ ๒ อยู่ในตำบลบ้านคร้ว เรียกว่าคลองหนองหมู คลองนี้จะแยกจากแม่น้ำป่าสักไหลผ่านหมู่ที่ ๓ ๔ ๖ ของตำบลบ้านคร้วและไหลผ่านหมู่ที่ ๓ และ ๔ ของตำบลบางโหนด คลองสายนี้จะมีน้ำตลอดปี ถ้าปีใดน้ำในคลองป่าสักมากก็จะไหลบ่าเข้าไปในคลองหนองหมูจนทำให้เกิดน้ำท่วมบ้านเรือนและพืชผล

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน) ได้แก่

คลองชัยนาท - ป่าสัก เป็นคลองชลประทานสายใหญ่ซึ่งรับน้ำจากเขื่อนเจ้าพระยามาบรรจบกับแม่น้ำป่าสักที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คลองแห่งนี้เปรียบเสมือนเส้นเลือดสายใหญ่ของอำเภอบ้านหมอเพราะคลองดังกล่าว มีคลองแยกสำหรับระบายน้ำให้เกษตรกรได้ใช้ในการเกษตรและอุปโภคดังนี้คือ

- คลอง ๒๓ ขวา ต้นคลองอยู่ที่ตำบลสร้างโคกไหลผ่านไปตำบลลาดน้อย โคกใหญ่ หรเทพและไผ่ขวาง
- คลอง ๒๔ ขวา ต้นคลองอยู่ที่ตำบล บางโขมด ไหลผ่านตำบลบ้านหมอและไผ่ขวาง
- คลอง ๒๕ ขวา ต้นคลองอยู่ที่ตำบลบางโขมดไหลผ่านไปถึงตำบลไผ่ขวาง สำหรับคลองนี้เป็นคลองที่สูบน้ำด้วยไฟฟ้า บางครั้งมีปัญหาอุปสรรคต่อการเกษตรอยู่พอสมควร
- คลอง ร.๗ ซ เดิมเรียกคลองเริงราง ต้นคลองอยู่ที่ตำบลบางโขมด จะไหลผ่านตำบลบ้านหมอ โคกใหญ่ และไผ่ขวางไปถึงอำเภอดอนพุด เกษตรกรใช้เพื่อการเกษตรและใช้อุปโภคบริโภค

นอกจากคลองดังกล่าวแล้ว ยังมีบ่อน้ำขนาดใหญ่อีก ๒ บ่อ ซึ่งเกิดจากโรงงานปูนซิเมนต์ไทยได้ขุดดิน เพื่อนำไปผลิตปูนซิเมนต์ ทำให้เกิดเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่สามารถนำน้ำในบ่อไปใช้ในการเกษตรและการอุปโภคได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ ๑๐ แหล่งน้ำธรรมชาติ อำเภอบ้านหมอ
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรอำเภอบ้านหมอ ประชากรมีอาชีพหลักคือเกษตรกร มีพื้นที่การเกษตร ๔๙,๖๘๖ไร่ (ร้อยละ ๓๙.๐๕ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่เขตชลประทานทั้งหมด (ที่มา:สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ,พ.ศ.๒๕๖๖) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

๑.๑) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๖	กลุ่ม
๑.๒) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๔๑	กลุ่ม
๑.๓) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๕	กลุ่ม
๑.๔) กลุ่มยุวเกษตรกร	๕	กลุ่ม
๑.๕) กลุ่มแปลงใหญ่	๓	กลุ่ม
๑.๖) กลุ่มออมทรัพย์สหกรณ์เกษตร	๔	กลุ่ม

ตารางที่ ๖ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอบ้านหมอ ปี ๒๕๖๖

ตำบล	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่) อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี						
	พท ทั้งหมด	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ผักหวานป่า	เผือก	ปาล์มน้ำมัน	อ้อยโรงงาน
บ้านหมอ	๑๑,๖๘๗	๓,๒๖๗	๑๑๐	๒๖	๓๒๐		
บางโหนด	๑๙,๒๑๙	๗,๗๙๑		๒๙			
สร้างโคก	๑๓,๗๗๕	๖๔๔	๑,๓๒๕	๑,๐๙๐			๒๐
ตลาดน้อย	๑๕,๐๓๑	๗,๑๓๙	๑๑๒	๒๓	๑,๔๓๐		
หรรเทพ	๑๔,๑๗๕	๖,๒๗๔			๘๒๔	๒๗๗	
โคกใหญ่	๑๒,๒๕๐	๔,๖๗๒			๖๖๐		
ไผ่ขวาง	๑๖,๔๗๕	๙,๘๖๑					
หนองบัว	๑๔,๔๙๔	๑,๘๒๘	๕๙๖	๑,๑๘๖			
บ้านครัว	๑๐,๑๓๑	๘๘๖					
รวม	๑๒๗,๒๓๗	๔๒,๓๖๒	๒,๑๔๓	๒,๓๕๔	๓,๒๓๔	๒๗๗	๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ ,พ.ศ.๒๕๖๖

ตารางที่ ๗ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
บ้านหมอ	๘๙	๑๒	-	๒๖	-	๓,๙๒๓	๒๙๙	๒๐	-
บางโฆมด	๗๐	๗	-	-	-	๓,๘๙๔	-	๕๒	-
สร้างไศก	๑๐๙	๔๓๔	-	๑๐๐	๖๕๐	๗,๒๗๔	๒๐๐	๒๐๗	-
ตลาดน้อย	๙๘	๒๔	-	-	-	๕,๑๗๘	๑๒๐	๓๐	-
หรรเทพ	๖๖	-	-	-	-	๓,๐๙๔	๘๐	-	-
โคกใหญ่	๗๓	-	-	-	-	๓,๕๓๐	๕,๒๐๐	-	-
ไผ่ขวาง	๗๕	๙	-	-	๗๐๐	๓,๒๙๑	๓๐	-	-
บ้านคร้ว	๘๖	๓๑	-	-	-	๖,๓๖๔	๙๐	๑๗๐	-
หนองบัว	๔๒	๖๗	๔๗	๔	-	๒,๒๕๙	๘๐	๑๕๐	๖๐
รวมทั้งหมด	๗๐๘	๕๘๔	๔๗	๑๓๐	๑๓๕๐	๓๘,๘๐๗	๖,๐๙๙	๖๒๙	๖๐

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านหมอ,พ.ศ. ๒๕๖๖

- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ ๕ ฟาร์ม คือ

ชื่อฟาร์ม ฉลองฟาร์ม ที่ตั้งหมู่ ๖ ตำบลสร้างไศก อำเภอบ้านหมอ

ชื่อฟาร์ม สุรัตน์ฟาร์ม ที่ตั้งหมู่ ๙ ตำบลสร้างไศก อำเภอบ้านหมอ

ชื่อฟาร์ม อุดลย์ฟาร์ม ที่ตั้งหมู่ ๙ ตำบลสร้างไศก อำเภอบ้านหมอ

ชื่อฟาร์ม สวาทฟาร์ม ที่ตั้งหมู่ ๖ ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ

ชื่อฟาร์ม ขวัญชัย ที่ตั้งหมู่ ๓ ตำบลตลาดน้อย อำเภอบ้านหมอ

ตารางที่ ๘ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อำเภอบ้านหมอ

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้ง ทะเล	กุ้งน้ำ จืด	ปลา ทะเล	ปลาน้ำ จืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำ อื่นๆ
บ้านหมอ	๑๖				๑๖		
บางโฆมด	๒๒				๒๒		
สร้างไศก	๑๕				๑๕		
ตลาดน้อย	๑๐				๑๐		
หรรเทพ	๒๗				๒๗		
โคกใหญ่	๑๔				๑๔		
ไผ่ขวาง	๑๗				๑๗		
บ้านคร้ว	๔๕				๔๕		
หนองบัว	๖๙				๖๙		
รวมทั้งหมด	๒๓๕				๒๓๕		

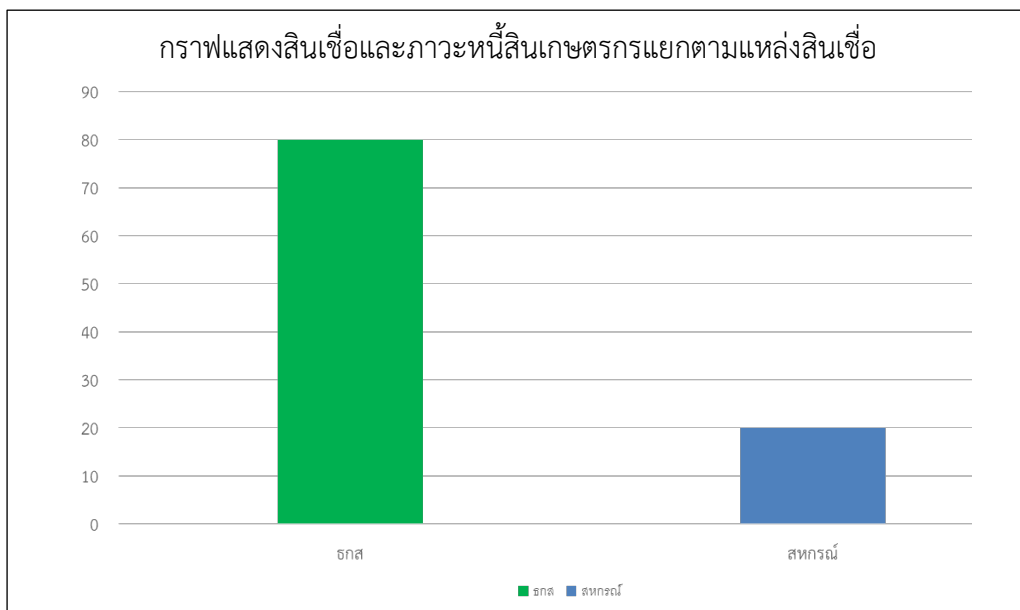
ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอบ้านหมอ,พ.ศ.๒๕๖๖

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ ไม่ตกเกณฑ์ จปฐ ซึ่งรายได้บุคคลเฉลี่ยอยู่ที่ ๙๙,๓๒๐ บาท/คน/ปี (ข้อมูล จปฐ ๒๕๖๕) รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๗๕,๙๗๕ บาท/ปี (ข้อมูล จปฐ ๒๕๖๕) รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย ๑๘๙,๑๘๙ บาท/ปี รายจ่ายบุคคล ๖๙๐๘๘ บาท/คน/ปี (ข้อมูล จปฐ ๒๕๖๕)

๓) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ภาวะหนี้สินเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ เป็นหนี้อยู่กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ ๘๐ สหกรณ์การเกษตรบ้านหมอจำกัด ร้อยละ ๒๐

ภาพที่ ๑๑ แสดงสินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสระบุรี/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ เท่ากับ ๒๔๕,๐๔๒ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๔) มีมูลค่า เท่ากับ ๒๕๕,๖๒๗ ล้านบาท ลดลง ๑๐,๕๘๕ ล้านบาท หดตัวร้อยละ ๔.๑๔

๖.๓ รายได้ประชากรรวม รายได้ต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีรายได้ต่อคนต่อปี เท่ากับ ๓๒๑,๖๒๕ บาท ลดลงจากปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๔) ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๓๓๖,๓๙๓ บาท จำนวน ๑๔,๗๖๘ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๙

ตารางที่ ๙ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.				
	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ภาคเกษตร	๑๒,๘๐๒	๑๑,๖๕๘	๑๒,๐๕๙	๑๑,๘๔๖	๑๒,๔๔๗
ภาคบริการ	๕๐,๐๙๘	๕๑,๕๐๑	๕๔,๘๒๒	๕๙,๑๙๕	๖๑,๔๔๘
ภาคอุตสาหกรรม	๑๔๓,๑๙๗	๑๔๔,๙๐๑	๑๕๑,๗๘๐	๑๖๖,๔๗๐	๑๖๒,๗๔๑
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๒๐๖,๐๙๗	๒๐๘,๐๖๐	๒๑๘,๖๖๑	๒๓๗,๕๑๑	๒๓๖,๖๓๖
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๒๘๓,๒๖๑	๒๘๙,๙๙๘	๓๐๔,๙๐๒	๓๓๐,๘๓๖	๓๓๐,๗๕๐
จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๗๑๗	๗๑๗	๗๑๗	๗๑๗	๗๑๕

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ.๒๕๖๖

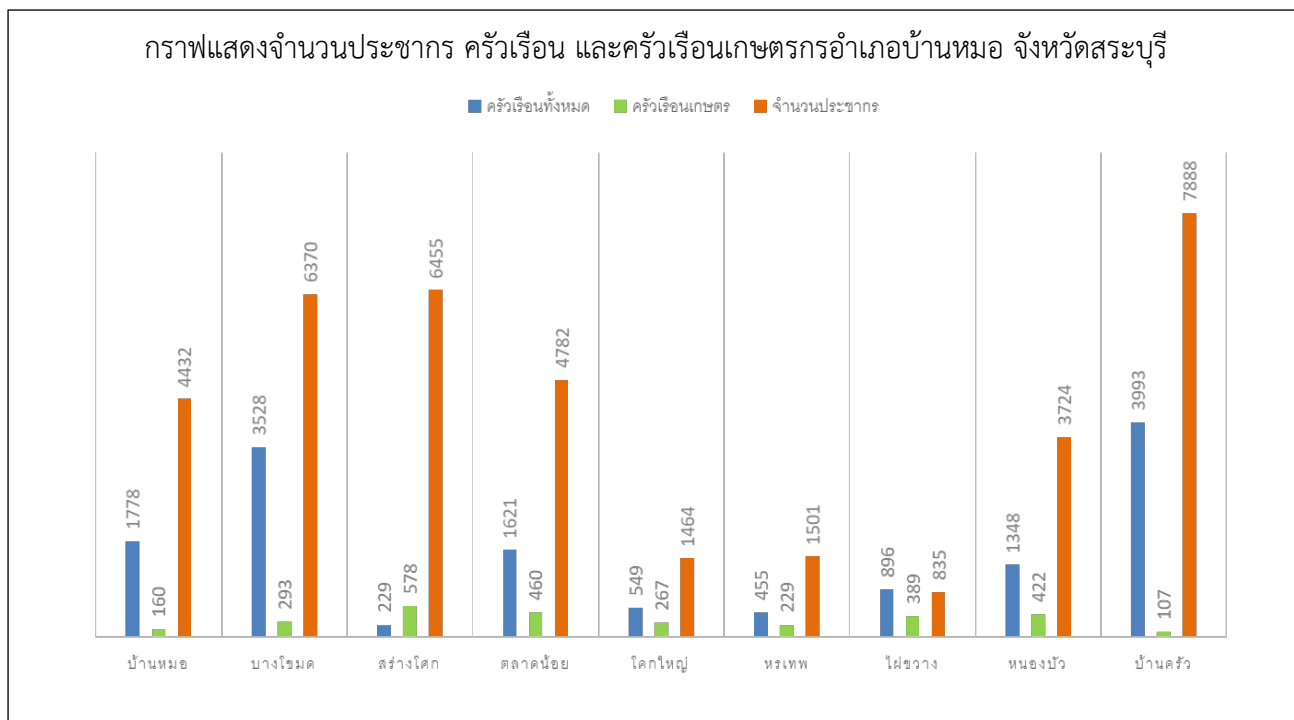
๖.๓ จำนวนครัวเรือน

อำเภอบ้านหมอ มีประชากรทั้งสิ้น ๓๙,๔๕๑ คน จำนวนครัวเรือน ๑๖,๔๖๖ ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย ๑๙,๑๕๖ คน หญิง ๒๐,๒๙๕ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๑๐ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอบ้านหมอ

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	บ้านหมอ	๑,๗๗๘	๑๖๐	๒,๑๕๓	๒,๒๗๙	๔,๔๓๒
๒	บางโหนด	๓,๕๒๘	๒๙๓	๓,๐๕๖	๓,๓๑๔	๖,๓๗๐
๓	สร้างโคก	๒,๒๙๘	๕๗๘	๓,๒๓๗	๓,๒๑๘	๖,๔๕๕
๔	ตลาดน้อย	๑,๖๒๑	๔๖๐	๒,๒๘๘	๒,๔๙๔	๔,๗๘๒
๕	หรรเทพ	๕๔๙	๒๖๗	๗๒๐	๗๔๔	๑,๔๖๔
๖	โคกใหญ่	๔๕๕	๒๒๙	๗๒๕	๗๗๖	๑,๕๐๑
๗	ไผ่ขวาง	๘๙๖	๓๘๙	๑,๓๘๑	๑,๔๕๔	๒,๘๓๕
๘	หนองบัว	๑,๓๔๘	๔๒๒	๑,๗๙๙	๑,๙๒๕	๓,๗๒๔
๙	บ้านครัว	๓,๙๙๓	๑๐๗	๓,๗๙๗	๔,๐๙๑	๗,๘๘๘
รวม		๑๖,๔๖๖	๒,๙๐๕	๑๙,๑๕๖	๒๐,๒๙๕	๓๙,๔๕๑

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๒ แสดงจำนวนประชากร คริวเรือน และคริวเรือนเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ.๒๕๖๖)

๖.๔ การศึกษา

อำเภอบ้านหมอ. มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๙ แห่ง แยกออกเป็น

๑. โรงเรียนอนุบาล - ประถมศึกษา จำนวน ๑๔ แห่ง คือ

- ๑.๑ โรงเรียนบ้านหนองบัว (ประชาสงเคราะห์)
- ๑.๒ โรงเรียนวัดบ่อพระอินทร์
- ๑.๓ โรงเรียนวัดปัญจาภิรมย์
- ๑.๔ โรงเรียนวัดมหาโลก(มหาโลกวิทยาคาร)
- ๑.๕ โรงเรียนวัดม่วงน้อย
- ๑.๖ โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
- ๑.๗ โรงเรียนวัดสร้างโคก(อุบศรีประชาอุปถัมภ์)
- ๑.๘ โรงเรียนวัดสารภี
- ๑.๙ โรงเรียนวัดสุนทรนุมีมิตรภาพที่ ๑๘๘
- ๑.๑๐ โรงเรียนวัดหนองคล้า (สำนักงานฉลากกินแบ่งสงเคราะห์)
- ๑.๑๑ โรงเรียนวัดโคกงาม
- ๑.๑๒ โรงเรียนวัดหนองนางปุย
- ๑.๑๓ โรงเรียนวัดโคกใหญ่
- ๑.๑๔ โรงเรียนวัดโคกเสลา

๒. โรงเรียนประถมศึกษา- มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ๒ แห่ง คือ
 ๒.๑ โรงเรียนวัดมะขามเรียง
 ๒.๒ โรงเรียนโคกมะขามจั่นเสือสามัคคี
๓. โรงเรียนประถมศึกษา- มัธยมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒ แห่ง คือ
 ๓.๑.โรงเรียนเทพ (รุ่งเรืองประชาสามัคคี)
 ๓.๒ โรงเรียนบ้านคร้ว (ซีเมนต์ไทยสงเคราะห์)
๔. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน ๑ แห่ง คือ
 ๔.๑. โรงเรียนบ้านหมอพัฒนาภูกุล

๖.๕ การสาธารณสุข

๑. สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุข

๑.๑ สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ สถานบริการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

- ๑) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด ๓๐ เตียง ๑ แห่ง
- ๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๙ แห่ง

๑.๒ สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ประกอบด้วย

- ๑.๒.๑ คลินิกแพทย์ ๔ .แห่ง
- ๑.๒.๒ คลินิกพยาบาล.....-.....แห่ง
- ๑.๒.๓ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ๑๒ แห่ง
- ๑.๒.๔ ร้านขายยาแผนโบราณ.....-.....แห่ง

๑.๓ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์

- ๑.๓.๑ แพทย์ จำนวน ๕ คน
- ๑.๓.๒ ทันตแพทย์ จำนวน ๔ คน
- ๑.๓.๓ เภสัชกร จำนวน ๔ .คน
- ๑.๓.๔ พยาบาล จำนวน ๒๐ คน
- ๑.๓.๕ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน ๑๙ คน
- ๑.๓.๖ อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) จำนวน ๔๕๐ คน

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๘ ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ ๒

๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

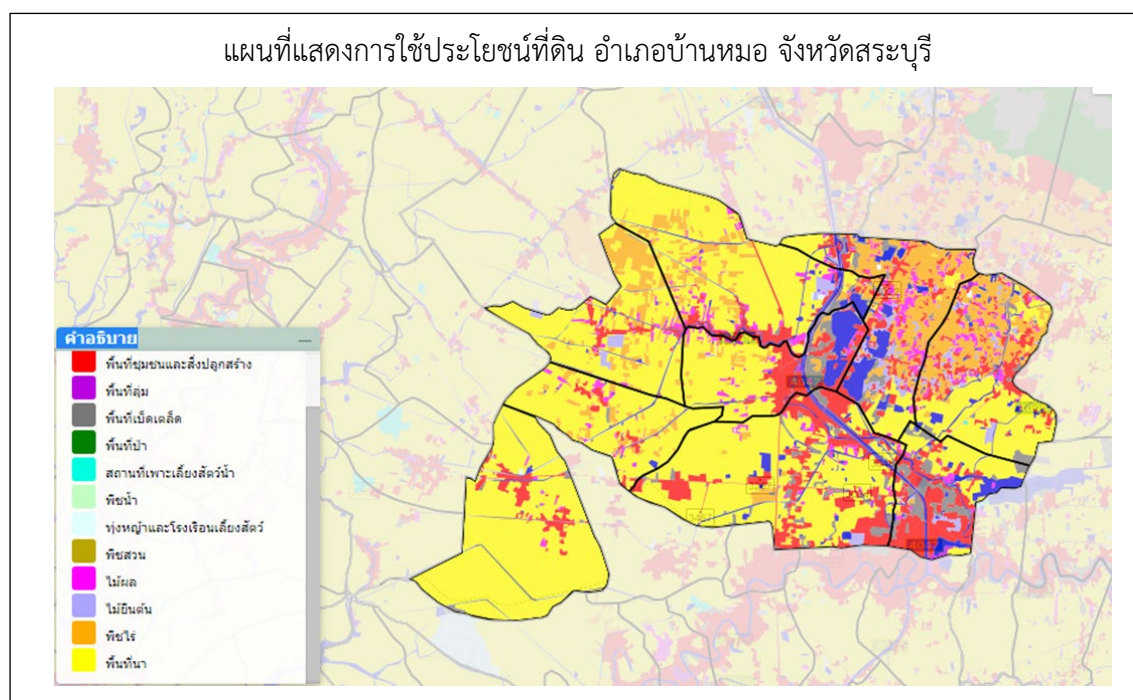
- ประเพณีวันปีใหม่
- ประเพณีวันสงกรานต์
- ประเพณีกวนข้าวทิพย์ในวันวิสาขบูชา
- ประเพณีเข้าพรรษา
- ประเพณีวันลอยกระทง
- การจัดงานงานประจำปี เทศกาลผักหวานป่า พุงนาเผือกหอม

๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

อำเภอบ้านหมอ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา จำนวน ๕๕,๒๕๑ ไร่ ร้อยละ ๕๖.๖๘ รองลงมาคือพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๑๓,๖๔๗ ไร่ ร้อยละ ๑๔.๐๐ และพื้นที่ พืชไร่ จำนวน ๑๓,๐๐๗ ไร่ ร้อยละ ๑๓.๓๗ ตามลำดับ

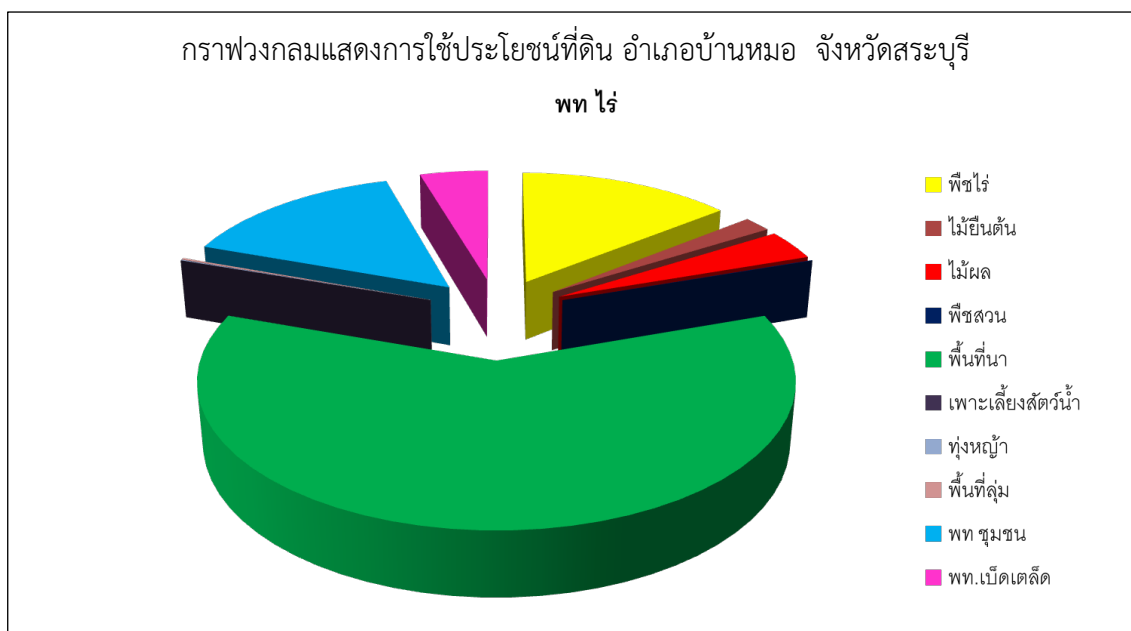
ตารางที่ ๑๑ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	-	-
พืชไร่	๑๓,๐๐๗	๑๓.๓๔
ไม้ยืนต้น	๑,๖๙๒	๑.๗๔
ไม้ผล	๓,๓๒๒	๓.๔๑
พืชสวน	๕๒	๐.๐๕
พื้นที่นา	๕๕,๒๕๑	๕๖.๖๘
พืชน้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๔	๐.๐๑
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๗๙	๐.๐๘
พื้นที่ลุ่ม	๑๗๖	๐.๑๘
พื้นที่น้ำ	๖,๐๙๗	๖.๒๕
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๓,๖๔๗	๑๔.๐๐
พื้นที่เปิดเตล็ด	๔,๑๔๘	๔.๒๖

ภาพที่ ๑๓ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี.

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๑๔ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖.)

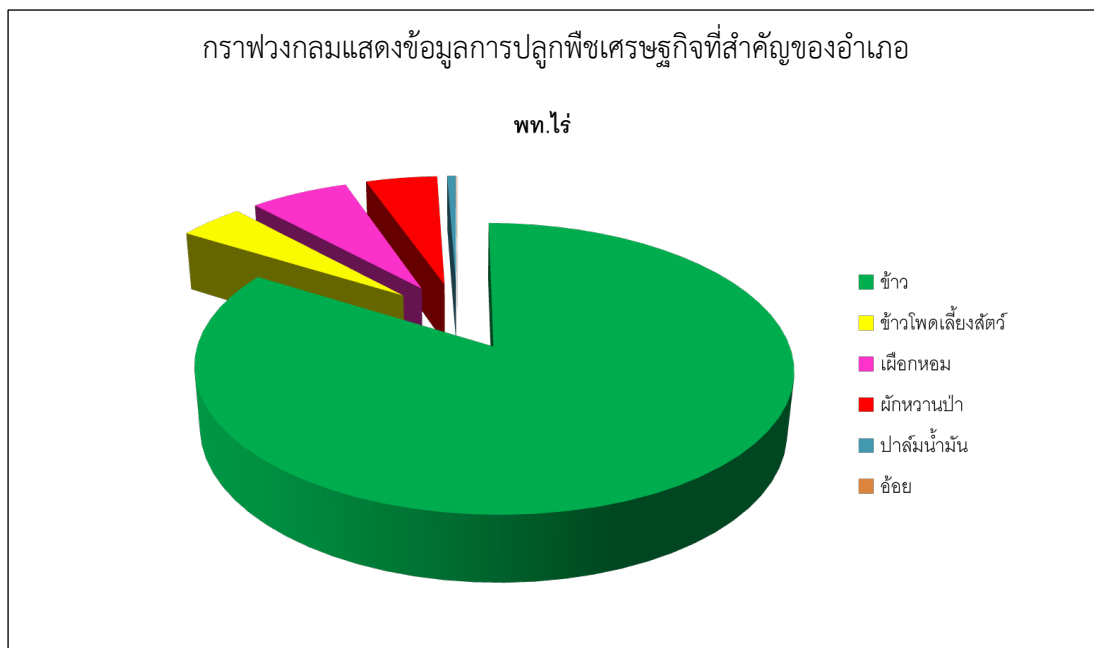
๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอบ้านหมอพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๔๒,๓๖๒ ไร่ รองลงมา คือ ฝัอกหอม มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๓,๒๓๔ ไร่ และผักหวานป่ามีพื้นที่ปลูก จำนวน ๒,๓๕๔ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒,๑๔๓ ไร่

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร(ไร่) อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี							รวม
	พ.ท.ทั้งหมด	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ผักหวานป่า	ฝัอก	ปาล์มน้ำมัน	อ้อยโรงงาน	
บ้านหมอ	๑๑,๖๘๗	๓,๒๖๗	๑๑๐	๒๖	๓๒๐			๓,๗๒๓
บางโหนด	๑๙,๒๑๙	๗,๗๙๑		๒๙				๗,๘๒๐
สร้างโคก	๑๓,๗๗๕	๖๔๔	๑,๓๒๕	๑,๐๙๐			๒๐	๓,๐๗๙
ตลาดน้อย	๑๕,๐๓๑	๗,๑๓๙	๑๑๒	๒๓	๑,๔๓๐			๘,๗๐๔
หรรเทพ	๑๔,๑๗๕	๖,๒๗๔			๘๒๔	๒๗๗		๗,๓๗๕
โคกใหญ่	๑๒,๒๕๐	๔,๖๗๒			๖๖๐			๕,๓๓๒
ไผ่ขวาง	๑๖,๔๗๕	๙,๘๖๑	๕๙๖	๑,๑๘๖				๑๑,๖๔๓
หนองบัว	๑๔,๔๙๔	๑,๘๒๘						๑,๘๒๘
บ้านศรี	๑๐,๑๓๑	๘๘๖						๘๘๖
รวม	๑๒๗,๒๓๗	๔๒,๓๖๒	๒,๑๔๓	๒,๓๕๔	๓,๒๓๔	๒๗๗	๒๐	๕๐,๓๙๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๕ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖)

๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

อำเภอบ้านหมอ มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ หลายกลุ่ม กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๓ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOB ที่ได้รับการลงทะเบียน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
๑	กลุ่มอาชีพเทศบาลตำบลบ้านหมอ	นางสาววงศรี เพ็ชรแก้ว	คุกกี้ผักหวาน	๒๒๕	๔	บ้านหมอ
๒	กลุ่มอาชีพเทศบาลตำบลบ้านหมอ	นางสาววงศรี เพ็ชรแก้ว	ข้าวเหนียวผักหวาน	๒๒๕	๔	บ้านหมอ
๓	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านสารภี	นางปราณี หยั่งแหยม	กระทู้พื้พุงเนียร์ไล่เผือก	๒๘/๒	๕	บางโหนด
๔	นางสาวธนาวดี มงคลวรรณ	นางสาวธนาวดี มงคลวรรณ	หมอนยางพองน้ำลาเท็กซ์	๒๙	๕	ไผ่ขวาง
๕	กลุ่ม HAND MADE รถตุ๊กๆ	นางปัทมา สนธิสัญญา	ที่ติดตั๋ย	๓๔	๕	สร้างโคก
๖	กลุ่ม HAND MADE รถตุ๊กๆ	นางปัทมา สนธิสัญญา	รถตุ๊ก ๆ เล็ก จากกระป๋อง เครื่องตุ้ม	๓๔	๕	สร้างโคก
๗	กลุ่มอาชีพเยาวชนตำบลตลาดน้อย	นายกิตติศักดิ์ ขจรภักย์	กระป๋องรังไหมเย็บมือ	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย
๘	กลุ่มอาชีพเยาวชนตำบลตลาดน้อย	นายกิตติศักดิ์ ขจรภักย์	กล่องเซ็ทชัวร์ไหมเย็บมือ	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย
๙	กลุ่มอาชีพเยาวชนตำบลตลาดน้อย	นายกิตติศักดิ์ ขจรภักย์	แจกันรังไหมเย็บมือ	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย
๑๐	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านสารภี	นางปราณี หยั่งแหยม	กระทู้พื้พุงเนียร์ไล่ไก่	๔๓/๑	๕	บางโหนด
๑๑	กลุ่มน้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ	นางศิริพร กรุดนิส	น้ำส้มเอฟเอ็ม	๔๕/๑	๔	สร้างโคก
๑๒	กลุ่มน้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ	นางศิริพร กรุดนิส	น้ำเห็ดหลินจือรสเก็ทอวย	๔๕/๑	๔	สร้างโคก
๑๓	กลุ่มน้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ	นางศิริพร กรุดนิส	น้ำเห็ดหลินจือ รสน้ำผึ้ง ผสมมะนาว	๔๕/๑	๔	สร้างโคก

๑๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปเผือกหอม	นางสมคิด ภูมิรัตน์	เผือกหอมทอดกรอบ	๖/๒	๓	หรรเทพ
๑๕	กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าทานตะวัน	นางอัญชลี ขจรภัย	เสื้อผ้าสำเร็จรูปหญิง	๖๘	๖	ตลาดน้อย
๑๖	กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าทานตะวัน	นางอัญชลี ขจรภัย	เสื้อผ้าสำเร็จรูปชาย	๖๘	๖	ตลาดน้อย
๑๗	กลุ่มรังไหมประดิษฐ์	นางกรองจิตต์ ขจรภัย	กระเป๋าสะพายรังไหมเย็บมือ	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย
๑๘	กลุ่มรังไหมประดิษฐ์	นางกรองจิตต์ ขจรภัย	กระเป๋าสะพายรังไหมเย็บมือ	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย
๑๙	กลุ่มรังไหมประดิษฐ์	นางกรองจิตต์ ขจรภัย	โลชั่นรังไหมผสมน้ำมันดอกทานตะวัน	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๔ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๕
เครื่องดื่ม	๓
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๓
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๗
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑
รวม	๑๙

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๕ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านหมอ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนรังไหมประดิษฐ์	๖๘/๒	๖	ตลาดน้อย	30	นางกรองจิตต์ ขจรภัย
วิสาหกิจชุมชนเสื้อผ้าทานตะวัน	๖๘	๖	ตลาดน้อย	10	น.ส.อัญชลี พงษ์สิงห์
วิสาหกิจชุมชนเทียนหอมแพนซีสมุนไพร	๙๖	๕	บ้านหมอ	16	นางยุพา แสงประไพ
วิสาหกิจชุมชนกะหรี่ปั้วบ้านหมอ	๔๓/๑	๕	บางโหนด	10	นางปราณี ยิ่งแหมม
วิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบผักหวาน	๑๖	๗	สร้างไศก	11	นางอารี หมูเต๊ะ
วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแปรรูปเผือกหอม	๓๑	๓	หรรเทพ	17	น.ส.อรอุมา ป้อมจิตร
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านฯ ตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านหมอ	๒๐๒	๑๐	บ้านหมอ	7	นางวาสนา เทียนเงิน
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกผักหวานป่าบ้านหมอ	๑๒/๗	๗	หนองบัว	19	นายรับ พรหมมา
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรทำเผือกหมู่ 6 โคกใหญ่	๕๙/๑	๖	โคกใหญ่	15	นางใจพร ฉัตรแก้ว
วิสาหกิจชุมชนบ้านกลาง อำเภอบ้านหมอ	๔๐	๑	โคกใหญ่	8	นางสมุทร พูลสิน
วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยเกษตรกรนาเผือก	๑๔	๑	โคกใหญ่	9	นายบุญเลิศ ย่นมรรคา

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรหมู่ 1 พัฒนา	๔๙	๑	โคกใหญ่	7	นายสมนึก คำมณี
วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยเกษตรกรกลุ่มบ้านไต้	๑๕	๑	โคกใหญ่	8	นางละออ ใสสาริต
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรนาฝือกโคกใหญ่	๒๑	๑	โคกใหญ่	10	นางสุมาลี นาคกระโทก
วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยนาฝือก บ-5134	๒๒	๑	โคกใหญ่	8	นางธนิดา วงษ์เนียม
วิสาหกิจชุมชนบ้านบ่อนางนาฝือก	๒๓	๔	โคกใหญ่	7	นายลอง ศรขจร
วิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกฝือก	๑๑	๓	โคกใหญ่	7	นายเฉลิม บุญริ้ว
วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยเคมีเพื่อทำการเกษตร1	๖/๑	๕	โคกใหญ่	9	นางสุดาวรรณ คำน้อย
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรร่วมใจ	๓๘	๓	โคกใหญ่	7	นางศิริจันทร์ เจริญปล้อง
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำฝือกปลูกผักบ้านโคก กุ่ม	๑๘	๔	หรรเทพ	7	นางบัวลอย ศิริรัตน์
วิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกฝือกโคกกุ่ม	๖	๗	หรรเทพ	7	นางสุนิสา เทพพ้ง
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีธรรมชาติ ม. 1 บ้านหนองพันเรือ	๑๕	๑	ไผ่ขวาง	23	นางสมทรง สาทางกุล
วิสาหกิจชุมชนบ้านหมอฟาร์ม	๔๐	๘	ตลาดน้อย	9	นายวรเศรษฐ์ ดุลยไกรสิทธิ์
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักหวานป่าบ้าน คลองกระโดน	๖๑	๑	สร้างโคก	11	นายสถิตย์ สัมฤทธิ์เปี่ยม
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสาน ตำบล หนองบัว	๑๖๘	๔	หนองบัว	10	นายธีรชัย จำยสรรคโกชน์
วิสาหกิจชุมชนแฮนด์เมดรถตุ๊กตุ๊ก	๓๔	๕	สร้างโคก	9	นางปัทมา สนธิสัญญา
วิสาหกิจชุมชนรังไหม สระบุรี	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย	8	นายกิตติศักดิ์ ขจรภัย
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคูกี้ผักหวานป่าบ้านหมอ	๒๒๕	๔	บ้านหมอ	7	น.ส.วงศ์ศรี เพ็ชรแก้ว
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ฝือกหอม อำเภอ บ้านหมอ	๕๑	๓	หรรเทพ	8	นายอนุชา เจริญสุข
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปพืชเกษตรตำบลตลาด น้อย	๕๙/๑	๔	ตลาดน้อย	20	นายชัยรินทร์ โชคศิริณัฐวุฒิ
วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรธรรมชาติวัน	๑๔๐	๗	บ้านหมอ	18	น.ส.เสาวภา ทองคำ
วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกกาม	๔๖	๕	สร้างโคก	20	นางศิวภรณ์ วรรณ
วิสาหกิจชุมชนคนรักสมุนไพรธรรมชาติตลาด น้อย	๖๙	๔	ตลาดน้อย	16	นายอุดมศักดิ์ มีสุข
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูป ผักหวานป่า	๑๐๖	๗	สร้างโคก	7	นางจันทนา มณีโชติ
วิสาหกิจชุมชนบ้านหมอเกษตรพัฒนา	๕๔๘	๙	บ้านหมอ	8	นายกำจัด รัตนะ
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ปัญญาภิรมย์	๔/๒	๖	สร้างโคก	9	นายอินทรีย์ เทพอำนวย พร
วิสาหกิจชุมชนฝือกหอมบ้านนาหนองนางปุ๋ย	๒๘	๔	โคกใหญ่	15	น.ส.ธนิดา สิมะภัทรเดช
วิสาหกิจชุมชนสุขใจบอดีฟิตเวลเนส	๑๘๙	๗	สร้างโคก	7	น.ส.ณัฐธิญา ทองเจริญ

วิสาหกิจชุมชนบางโขมดวิถีใหม่พัฒนาเกษตรแปรรูป	๔๖/๑	๓	บางโขมด	7	นางจรินทร์ ปัญญาภาวิน
วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านไบบุญนวัตกรรม	๖๐	๔	บ้านคร้ว	10	น.ส.มาลัย เพ็ญโสภา
วิสาหกิจชุมชนสวนต้องก้าว	๒๐๐/๑	๕	บางโขมด	10	น.ส.สิริ จันทประแดง

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๖ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านโคกมะขามจั่นเสื่อสามัคคี		๘	ตลาดน้อย	15	ด.ช. วสันต์ ยอดเกิด
กลุ่มยุวเกษตรกรเทพทอง	๑๘/๑	๑	หรรเทพ	15	ด.ญ. นภัทชา ลานทอง
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคร้ว(ซิเมนต์ไทยสงเคราะห์)		๑	บ้านคร้ว	32	ด.ช. ธีรพล ฉิมพลี
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดมะขามเรียง		๒	ไผ่ขวาง	23	ด.ญ. ปภาดา คำเกษม
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง		๑	สร้างไศก	15	ด.ช. วายุ แจ่มจันทร์
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านหนองพันเรือเพาะเห็ดนางฟ้า	๔๘	๔	ไผ่ขวาง	11	น.ส. สาวินี สุดสาระ
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผักมีดี	๑๗๔	๑๐	บ้านคร้ว	10	น.ส. นุจรี สิทธิสุข
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ด	๓๗/๑	๒	หรรเทพ	10	นาง ประทุม น้อยหรุ่น
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านดอนสำโรง	๑/๓	๔	ตลาดน้อย	10	นายนกแก้ว สุขเกษม
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพเกษตรกรบ้านหนองคล้า	๘๐	๔	หนองบัว	10	นาย ทวี รุ่งเรือง
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผักหวานป่า	๑๐๖	๗	สร้างไศก	10	นาง จันทนา มณีโชติ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านบ่อพระอินทร์พัฒนา	๑๑๑	๗	สร้างไศก	10	นาง อารี หมูเต๊ะ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสารภีร่วมใจกะหรี่ปั๊บบ้านหมอ	๓๖	๕	บางโขมด	10	นาง ปราณี ยิ่งแหมม
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรังไหมประดิษฐ์	๖๘/๑	๖	ตลาดน้อย	10	นาง กรองจิตต์ ขจรภัย
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเทศบาลบ้านหมอ	๒๒๕	๔	บ้านหมอ	10	น.ส. วงศ์ศรี เพ็ชรแก้ว
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรรเทพสามัคคี	๓๑	๓	หรรเทพ	10	นาง สมคิด ภูมิตร์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ.,พ.ศ.๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๗ ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มเกษตรกรทำนาตลาดน้อย	๒๗/๑	๒	ตลาดน้อย	๔๐๐	นายวิจิต สภาวะ
กลุ่มเกษตรกรทำนาไผ่ขวาง	๒/๑	๕	ไผ่ขวาง	๔๐๐	นายสนิท คล้ายดารา
กลุ่มเกษตรกรทำนาหรรเทพ	๑๙/๒	๖	หรรเทพ	๒๐๐	นายนคร เทพพงษ์
กลุ่มเกษตรกรทำไร่นองบัว	๒๐	๔	หนองบัว	๓๐๐	นางสมศรี อยู่สุข
รวม				๑๓๐๐	

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสระบุรี ,พ.ศ. ๒๕๖๖

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

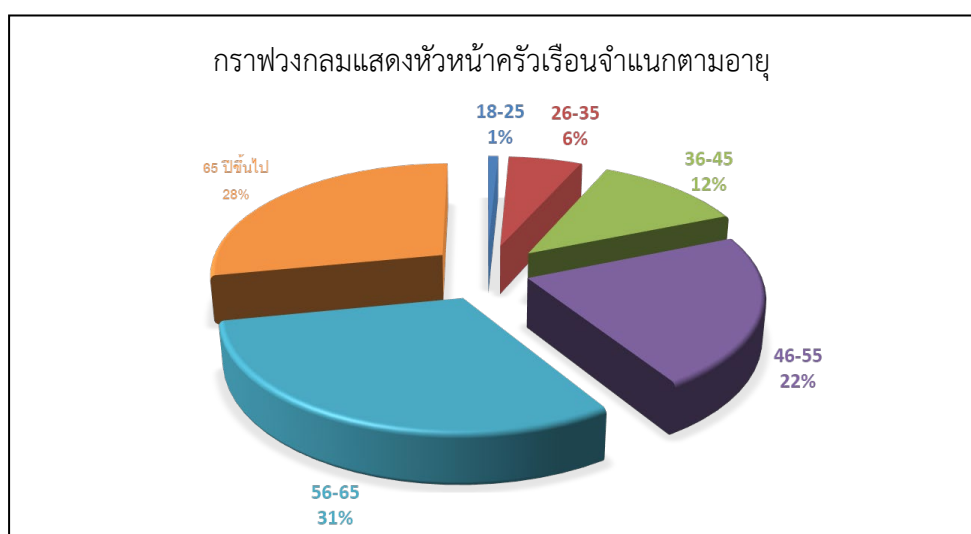
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภอบ้านหมอ มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๒,๘๗๕ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๑๘ - ๒๕ ปี จำนวน ๒๓ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๐ รองลงมาอายุระหว่าง ๒๖ - ๓๕ ปี จำนวน ๑๗๐ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙๑ อายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี จำนวน ๓๔๘ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๐ อายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี จำนวน ๖๓๗ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๖ อายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี จำนวน ๘๙๐ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๖ และอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๐๗ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๘ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๘๐๗	๒๘.๐๗
๕๖ - ๖๕ ปี	๘๙๐	๓๐.๙๖
๔๖ - ๕๕ ปี	๖๓๗	๒๒.๑๖
๓๖ - ๔๕ ปี	๓๔๘	๑๒.๑๐
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๗๐	๕.๙๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๒๓	๐.๘๐
รวม	๒,๘๗๕	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๖ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

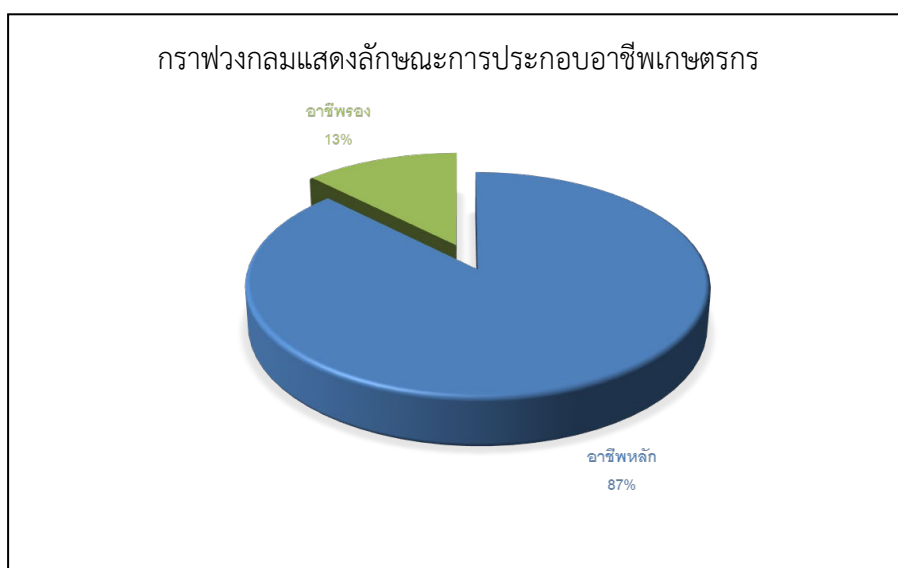
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอบ้านหมอมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๒,๕๓๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๘ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๓๓๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๒ %

ตารางที่ ๑๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๒,๕๓๘	๘๘.๒๘
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๓๓๗	๑๑.๗๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๗ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ ส่วนใหญ่เกษตรกรเช่าพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๑,๕๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐๔ รองลงมาคือ ที่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๗๘๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๖ และทำการเกษตรบนพื้นที่ อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑๐๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๗๘๖	๓๑.๑๖
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑๐๖	๓.๕๐
เช่า	๑,๕๕๖	๖๕.๐๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๘ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

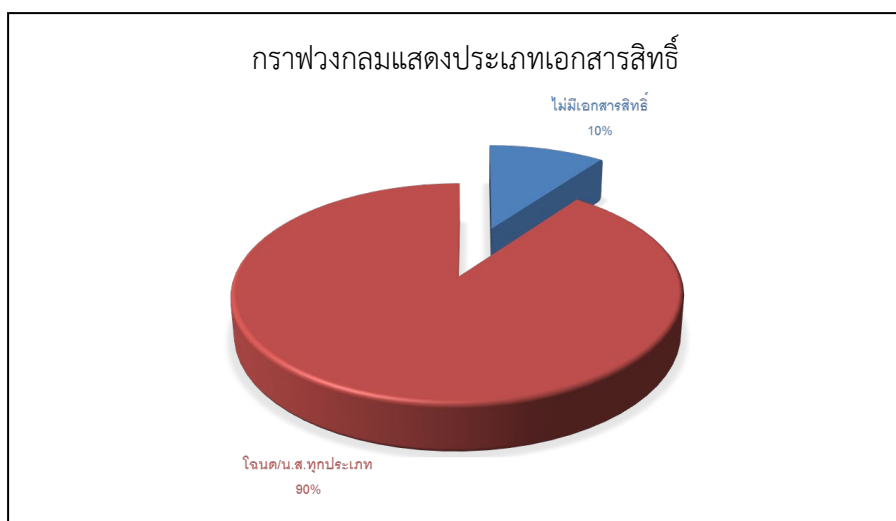
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอบ้านหมอ มีการถือครองที่ดินแบบไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๑๐๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๒ รองลงมา และเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๙๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๙๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๑ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๙๑๖	-	-	๑๐๒	

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๑๙ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอ บ้านหมอ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๓ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๖ กลุ่ม สมาชิก ๘๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๓ กลุ่ม สมาชิก ๖๙ ราย วิสาหกิจชุมชน ๔๐ แห่ง สมาชิก ๓๒๓ ราย

ตารางที่ ๒๒ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	กลุ่มส่งเสริม		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บ้านหมอ			๑	๑๐			๕	๓๕				
ตลาดน้อย			๑	๓๐	๑	๑๕	๖	๙๔				
บางโหนด							๒	๑๗				
บ้านคร้ว	๑	๑๐	๑	๑๐	๑	๓๘	๑	๗				
ไผ่ขวาง	๑	๑๐					๑	๗				
หนองบัว	๑	๑๐	๑	๑๐			๒	๒๐				
สร้างไต่ก			๑	๑๐			๗	๓๐				
โคกใหญ่							๑๒	๘๔				
หรรเทพ			๑	๑๐	๑	๑๖	๔	๒๙				
รวม	๓	๓๐	๖	๘๐	๓	๖๙	๔๐	๓๒๓				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอบ้านหมอมีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๐ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๒ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๙ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๔ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒๓ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
บ้านหมอ					๑				
ตลาดน้อย		๑		๑	๑				
บางโหมด	๑		๑	๑	๑				
บ้านครัว		๑			๑	๑	๑		
ไผ่ขวาง					๑				
หนองบัว		๒	๑		๑		๑		
สร้างไศก		๑			๑				
โคกใหญ่		๓			๑		๒		
หรรเทพ		๒			๑				๑
รวม	๑	๑๐	๒	๒	๙	๑	๔		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอบ้านหมอ มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๗๗ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๗๙ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๗๙ ราย อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๔ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
บ้านหมอ		๑		๑	๑	๑			
ตลาดน้อย		๑		๑	๑	๑			
บางโขมด		๑		๑	๑	๑			
บ้านคร้ว		๑		๑	๑	๑			
ไผ่ขวาง		๑		๑	๑	๑			
หนองบัว		๑		๑	๑	๑			
สร้างโคก		๑		๑	๑	๑			
โคกใหญ่		๑		๑	๑	๑			
หรเทพ	๒	๑		๑	๑	๑			
รวม	๒	๙		๙	๙	๙			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอบ้านหมอ มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอบ้านหมอ มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
บางโขมด	๑	นายทองสุข อ่อนละมัย	หมู่ ๔ ตำบลบางโขมด	น้ำหมักชีวภาพ/การทำนา
หนองบัว	๑	นายสำรี้ ชาคำมูล	หมู่ ๑ ตำบลหนองบัว	การผลิตผักหวาน
หรเทพ	๑	นายอนุชา เจริญสุข	หมู่ ๓ ตำบลหรเทพ	การผลิตเห็ดคุณภาพ
ตลาดน้อย	๑	นายนกแก้ว สุขเกษม	หมู่ ๗ ตำบลหรเทพ	น้ำหมัก/การทำนาอินทรีย์
รวม	๔			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ พ.ศ. ๒๕๖๖

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายทองสุข อ่อนละม้าย

บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ ๔ ตำบล บางโขมด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

สถานการณ์ของพื้นที่ : ต้นทุนการผลิตข้าวสูง

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิตข้าว

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การผลิตน้ำหมักชีวภาพ

หลักสูตรเรียนรู้ :

๑. การเก็บตัวอย่างและการตรวจวิเคราะห์ดิน
๒. การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา/บิวเวอร์เรีย
๓. การผลิตน้ำหมักชีวภาพ

หลักสูตรบังคับ เกษตรทฤษฎีใหม่/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

หลักสูตรเสริม บัญชีต้นทุนอาชีพ

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๐ ศูนย์

ตารางที่ ๒๖ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านหมอ
จังหวัดจังหวัดสระบุรี

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ต.หนองบัว	ผลิตสารชีวภัณฑ์	๓	หนองบัว	นางสมศรี อยู่สุข	๐๘๑๕๕๕๕๐๒๒
๒	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ต.ตลาดน้อย	ตรวจวิเคราะห์ดิน	๗	ตลาดน้อย	นายนกแก้ว สุขเกษม	๐๘๘๙๓๐๓๐๗๓
๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลหนองบัว	เศรษฐกิจพอเพียง	๓	หนองบัว	นายสำรี ชาคำมูล	๐๘๙๐๗๒๐๔๖๓
๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโคกใหญ่	เศรษฐกิจพอเพียง	๓	โคกใหญ่	นางสาวฝน ทรัพย์รัตน์	๐๘๔๘๘๑๑๓๒๒
๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านครัว	เศรษฐกิจพอเพียง	๑๐	บ้านครัว	นายยุทธชัย เปี่ยมพีช	๐๘๑๗๘๐๓๖๒๓
๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโคกใหญ่	ไร่นาสวนผสม	๔	โคกใหญ่	นายวิรัตน์ ดำมณี	๐๘๙๘๐๐๕๓๔๒
๗	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	ประมง ไร่นาสวนผสม	๗	หรรเทพ	นายสุทิน ตลับเงิน	๐๘๑๒๙๒๕๑๙๗
๘	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๗	สร้างโคก	นายเพลิน วงโท	๐๘๔๘๕๗๕๓๗๙
๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	เศรษฐกิจพอเพียง	๑	หนองบัว	นางพรรณพันธุ์ แก้วอำไพ	๐๙๒๖๖๙๑๙๒๔
๑๐	ศูนย์จัดการดินตำบลหรรเทพ	ตรวจวิเคราะห์ดิน	๓	หรรเทพ	นายอนุชา เจริญสุข	๐๘๑๗๓๓๔๐๐๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๒๐ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย
อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖

(๔) อำเภอบ้านหมอ

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่ เผือก ข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

แผนการผลิตของกลุ่มของ...แปลงใหญ่เผือก

ที่อยู่.....ตำบลนรเทพ อำเภอบ้านหมอ.....

กิจกรรม...ลดต้นทุนการผลิต.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๕๙,๐๙๒ บาท/ไร่ เป็น ๔๗,๒๗๓ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๓,๒๒๐ กก/ไร่ เป็น ๓,๘๖๔ กก/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๓๕,๒๔๐ บาท/ไร่
- ประมาณการใช้จ่าย ๕๙,๐๙๒ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน
๒. การถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุน
๓. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ

แผนการผลิตรายกลุ่มของ...แปลงใหญ่ข้าว

ที่อยู่...ตำบลบางโฉมด อำเภอบ้านหมอ.....

กิจกรรม...ลดต้นทุนการผลิตข้าว.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๓๓๐ บาท/ไร่ เป็น ๓,๘๕๐ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ กก/ไร่ เป็น ๙๖๐ กก/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๔,๓๓๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๔. การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน
๕. การถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุน
๖. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ

แผนการผลิตรายกลุ่มของ...แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ที่อยู่...ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหมอ.....

กิจกรรม...ลดต้นทุนการผลิต.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๖,๐๓๐ บาท/ไร่ เป็น ๕,๔๓๐ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๑,๐๐๐ กก/ไร่ เป็น ๑,๒๐๐ กก/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๗,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๕,๔๓๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๗. การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน
๘. การถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุน
๙. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ

ตารางที่ ๒๗ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเผือกหอม จังหวัดสระบุรี

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณ การรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
การปรับปรุงข้อมูล พื้นฐาน												/	๑,๐๐๐	-
การถ่ายทอดความรู้	/	/											๑๘,๐๐๐	-
การพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการ			/	/									๑๘,๐๐๐	-

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	บางโฉมด	แปลงใหญ่ข้าว	ข้าว	๓๐	๓๐๕	นายวิเชียร โล่ห์ทองคำ	๐๘๙๐๑๑๑๕๙๕
๒	หรรเทพ	แปลงใหญ่เผือกหอม	เผือกหอม	๑๙๔	๑,๙๓๓	นายอนุชา เจริญสุข	๐๘๑๗๓๓๔๐๐๗
๓	สร้างไศก	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๓๐	๓๒๓	นางณัฐณี วงษ์ตุ่น	๐๙๘๙๕๕๗๘๒๖

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

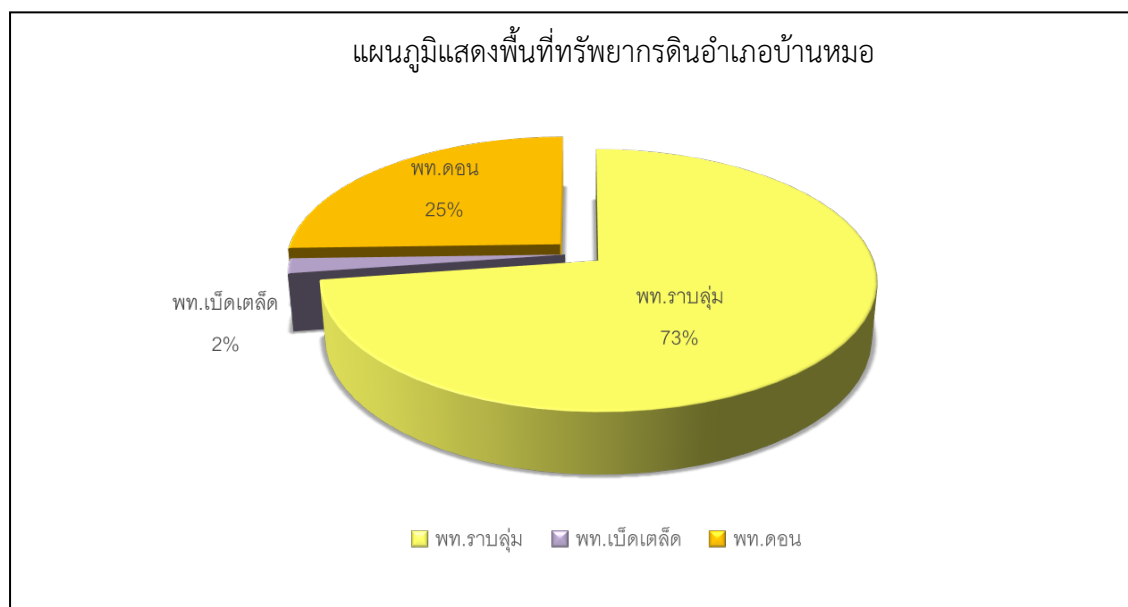
๑) ทรัพยากรดิน

ดินในพื้นที่อำเภอบ้านหมอ

ตารางที่ ๒๙ แสดงทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

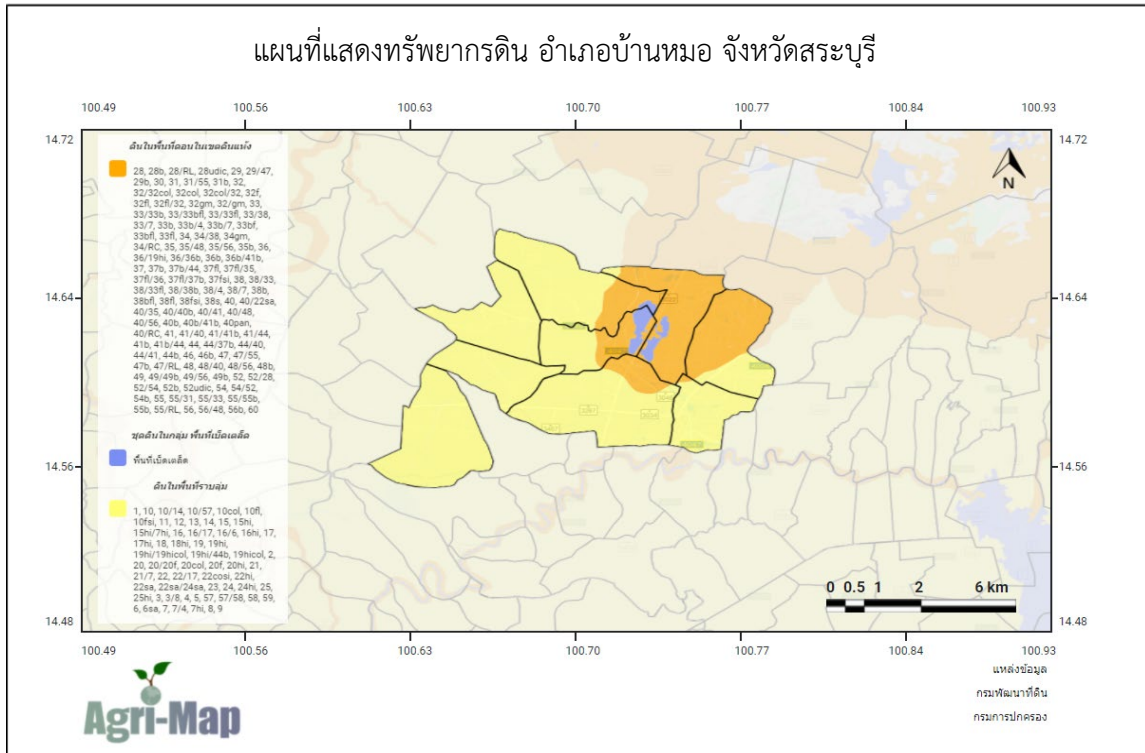
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	-	-
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๒๔,๘๒๕	๒๕.๒๖
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๘๑๔	๑.๘๖
กลุ่มชุดดินผสม	-	-
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๗๐,๘๕๖	๗๒.๖๗

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๒๑ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๕๖)

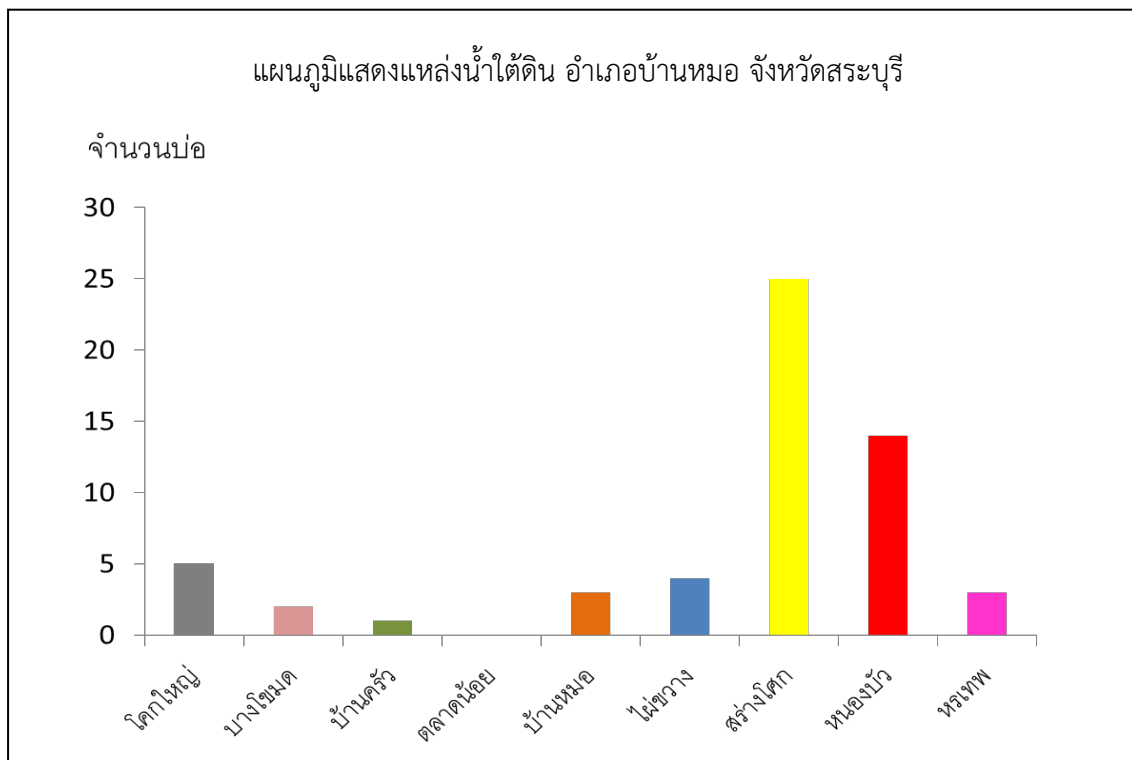
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอบ้านหมอ เป็นพื้นที่อาศัยน้ำชลประทานในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๙๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

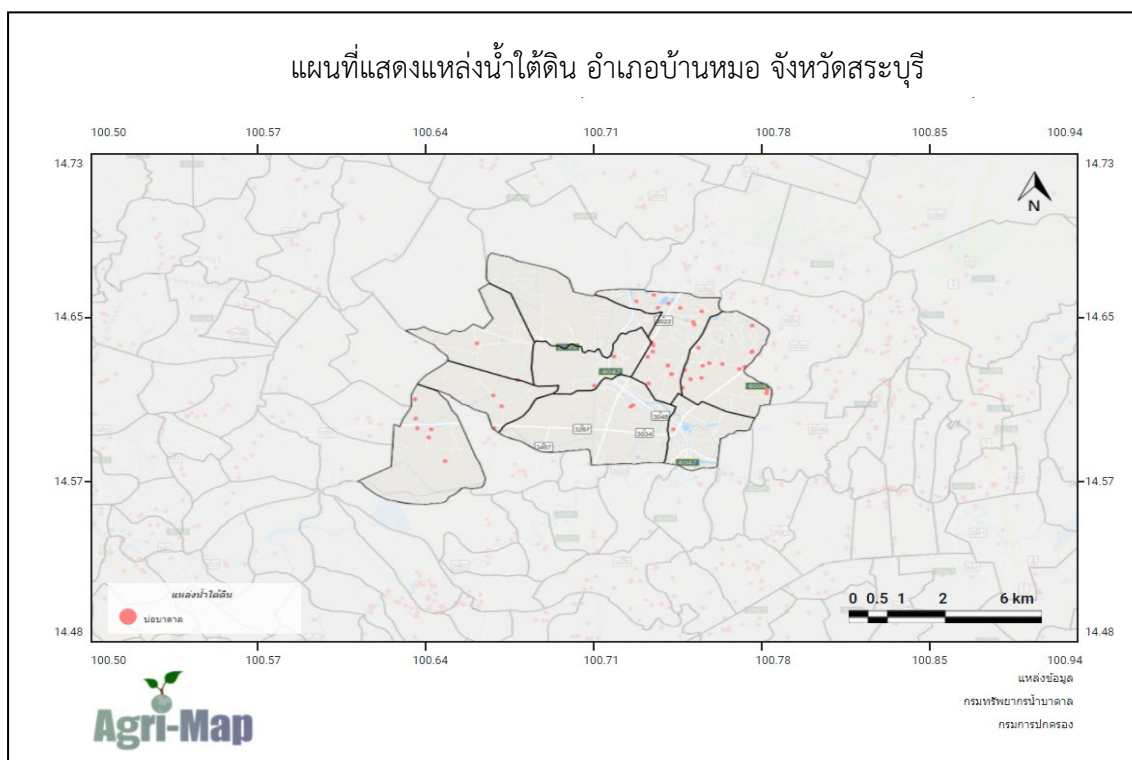
- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี รวมทั้งสิ้น ๕๗ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลโคกใหญ่	จำนวน	๕	บ่อ
ตำบลบางโฉมต	จำนวน	๒	บ่อ
ตำบลบ้านคร้ว	จำนวน	๑	บ่อ
ตำบลบ้านหมอ	จำนวน	๓	บ่อ
ตำบลไผ่ขวาง	จำนวน	๔	บ่อ
ตำบลสร้างไศก	จำนวน	๒๕	บ่อ
ตำบลหนองบัว	จำนวน	๑๔	บ่อ
ตำบลหรรเทพ	จำนวน	๓	บ่อ

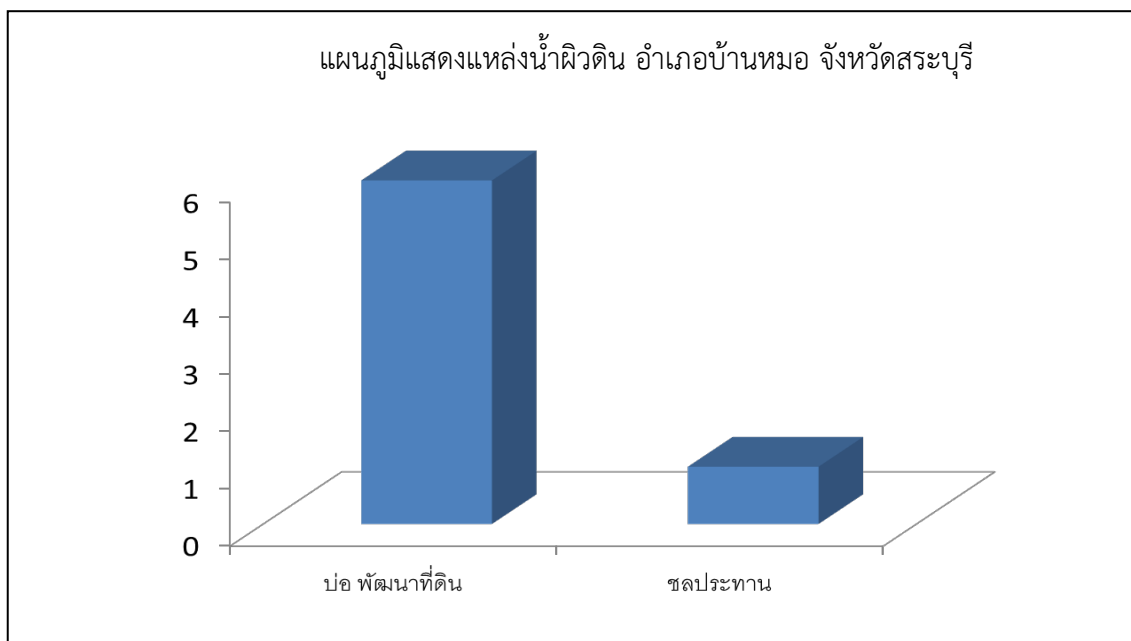

ภาพที่ ๒๓ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๒๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ และในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอบ้านหมอ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๒๒ แห่ง โครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน ๑ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๖๖,๘๑๔ ไร่

ภาพที่ ๒๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอบ้านหมอ. จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

เผือกหอมบ้านหมอ (Banmor Taro) เป็นเผือกหอมชนิดหัวใหญ่ ปลูกด้วยสายพันธุ์เผือกหอม เชียงใหม่ เนื้อเผือกมีสีขาวอมม่วงอ่อน มีเส้นใยสีม่วงกระจายทั่วผล เมื่อผ่านความร้อนเนื้อเผือกจะมีลักษณะร่วนซุย และมีกลิ่นหอมพิเศษเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ รสชาติ มัน หอม ราคา กิโลกรัมละ ๓๐-๓๕ บาท ขณะที่เผือกที่อื่น ราคา กิโลกรัมละ ๒๖-๒๘ บาท เป็นต้น

ประวัติของชื่อพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์ที่ผลิตสินค้า

เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๔๙ ในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงศรีอยุธยา มีการค้นพบรอยพระพุทธรูป พระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงศรีอยุธยาได้เสด็จนมัสการพระพุทธรูป เป็นประจำปีละมาจนทุกรัชกาลโดยอาศัยเส้นทางที่สร้างขึ้นมา ตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ซึ่งการสร้างถนนหลวงในสมัยนั้นต้องใช้แรงงานช้างเป็นจำนวนมาก เมื่อช้างเจ็บป่วยได้นำตัวไปรักษาที่วัดโคกโดยหมอความูช่างบริเวณนั้นจึงเรียกว่า "วัดโคกบ้านหมอ" ซึ่งเป็นที่มาของชื่อตำบลและอำเภอ บ้านหมอในปัจจุบันพื้นที่ในอำเภอบ้านหมอจะมีลักษณะเป็นดินเหนียวจึงทำให้เผือกมีความหอมแตกต่างจากแหล่งผลิตในพื้นที่อื่น คุณสมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัสดุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ในบริเวณเทือกเขินปูนหรือหินภูเขาไฟ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำไม่ดีเป็นพวกดินเหนียวจัด อุ่มน้ำได้ดี ทำให้ตำบลหรรเทพ ตำบลตลาดน้อย และตำบลโคกใหญ่ ในอำเภอบ้านหมอจังหวัดสระบุรี จึงเป็นแหล่งปลูกเผือกที่มีคุณภาพของประเทศ เผือกมีคุณสมบัติโดดเด่นกว่าที่ปลูกในพื้นที่อื่น คือมีกลิ่นหอม ยิ่งเมื่อผ่านความร้อนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการต้ม นึ่ง หรือแปรรูปต่างๆ เผือกจะมีกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์ และเนื้อของเผือกจะมีความร่วนซุย รสชาติมัน จนเป็นที่รู้จักว่าเผือกหอมบ้านหมอของจังหวัดสระบุรีเป็นเผือกหอมที่มีคุณภาพที่สุดในประเทศก็ว่าได้ มีบริษัทแปรรูปอาหารระดับประเทศที่เลือกใช้เผือกหอมบ้านหมอเป็นวัตถุดิบเพียงแหล่งเดียวในการผลิต ด้วยคุณลักษณะพิเศษของเผือกหอมที่นี่ ทำให้เผือกหอมบ้านหมอเป็นต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก

ประวัติของเผือกหอมบ้านหมอ

อำเภอบ้านหมอเป็นแหล่งปลูกเผือกหอมมานานกว่า ๗๐ ปี เดิมชาวบ้านปลูกข้าวและแตงโมเป็นอาชีพหลัก แต่เมื่อแตงโมเกิดโรคระบาด ชาวบ้านจึงได้ทดลองหาพืชชนิดอื่นๆ มาปลูก และมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้ทดลองนำเผือกหอมมาปลูก แล้วได้ผลผลิตดีและที่สำคัญมีกลิ่นหอมมากกว่าเผือกจากแหล่งที่นำพันธุ์มาปลูกเมื่อชาวบ้านหันมาปลูกเผือกกันมากขึ้น จึงทำให้เผือกหอมของที่นี่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ด้วยความหอม ที่เป็นเอกลักษณ์มากกว่าเผือกหอมจากที่อื่นๆ จึงทำให้ผู้คนเรียกเผือกหอมของที่นี่กันจนติดปากว่า "เผือกหอมบ้านหมอ" และชาวบ้านอำเภอบ้านหมอยังคงยึดอาชีพปลูกเผือกเสริมสลับกับการทำนามาจนถึงปัจจุบัน อำเภอบ้านหมอจึงเป็นแหล่งปลูกเผือกหอมคุณภาพดีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ความมีชื่อเสียง หรือคุณภาพของสินค้า

เผือกหอมที่ปลูกที่อำเภอบ้านหมอเป็นเผือกที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ จนเรียกกันติดปากว่า "เผือกหอมบ้านหมอ" เพราะเป็นเผือกที่มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์ รสชาติมัน เนื้อร่วนซุย มีกลิ่นหอมกว่าที่ปลูกในพื้นที่อื่นแม้จะใช้ลูกพันธุ์ พันธุ์เดียวกัน ฉะนั้นเผือกหอมบ้านหมอจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตามพื้นที่ปลูกเป็นของตนเอง จนเป็นที่กล่าวขานโด่งดังไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยความมีชื่อเสียงของเผือกหอมบ้านหมอที่มีมายาวนาน ประกอบกับเผือกหอมเป็นพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของอำเภอ จังหวัดสระบุรี อำเภอบ้านหมอ และองค์กรปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอบ้านหมอจังหวัดสระบุรี จึงได้ร่วมกันจัดงาน "เทศกาลผักหวานป่า ฟุ่กนาเผือกหอม" ขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการค้า ในอำเภอบ้านหมอให้เป็นที่รู้จักในตลาดการค้าภายในจังหวัดสระบุรีและยังเป็นการผลักดันให้ก้าวเข้าสู่ตลาดการค้า

ระดับประเทศ เทศกาลนี้จัดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และมีการจัดอย่างต่อเนื่อง ภายในงานทุกปีจะมีกาจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับผักหวานป่าและเผือกหอม การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การแข่งขันประกอบอาหาร การประกวดผีเผือกหอมกับน้องผักหวาน เสวนาวิชาการ และผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชน ของดีอำเภอบ้านหมอ รวมถึงกิจกรรมการแสดงต่างๆ พร้อมกันนี้หน่วยงานราชการต่าง ภาคเอกชน และประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ ต่างช่วยกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานเทศกาลนี้ ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

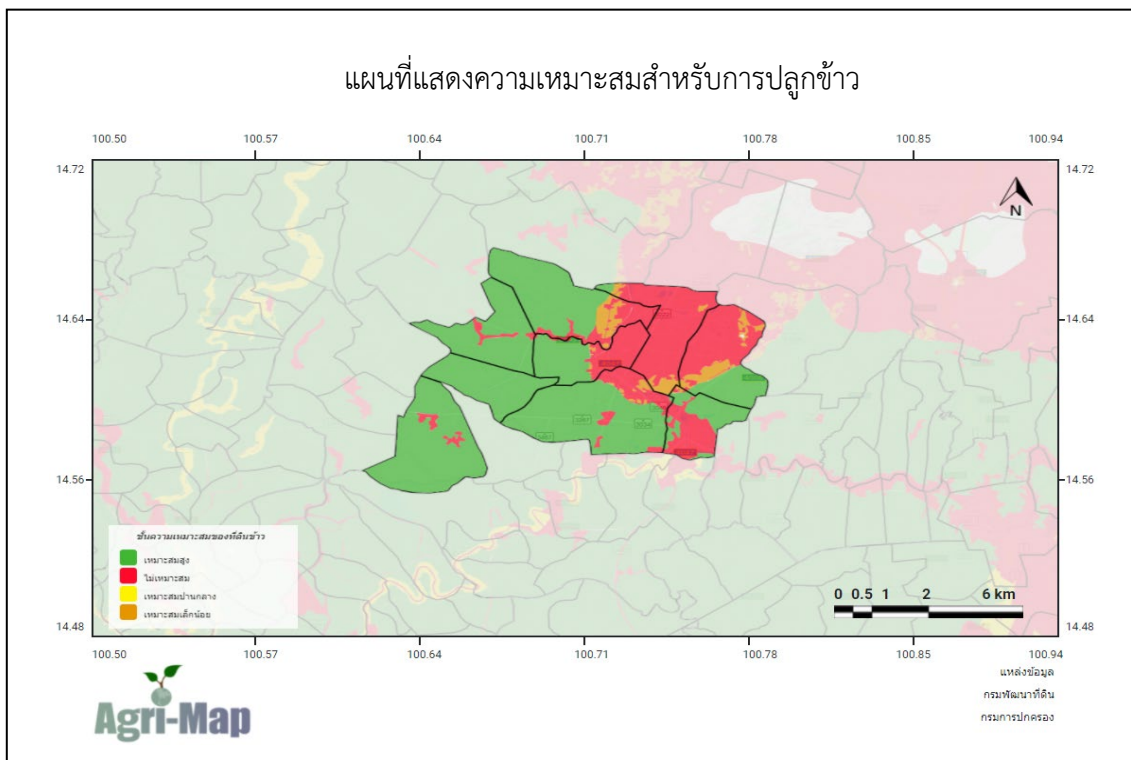
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอบ้านหมอ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูก ข้าว ทั้งหมด จำนวน ๙๗,๔๗๓.๒๕ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๖๔,๙๕๑.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๓ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓๒,๕๒๑.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๗ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๒๘,๙๙๐.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๓

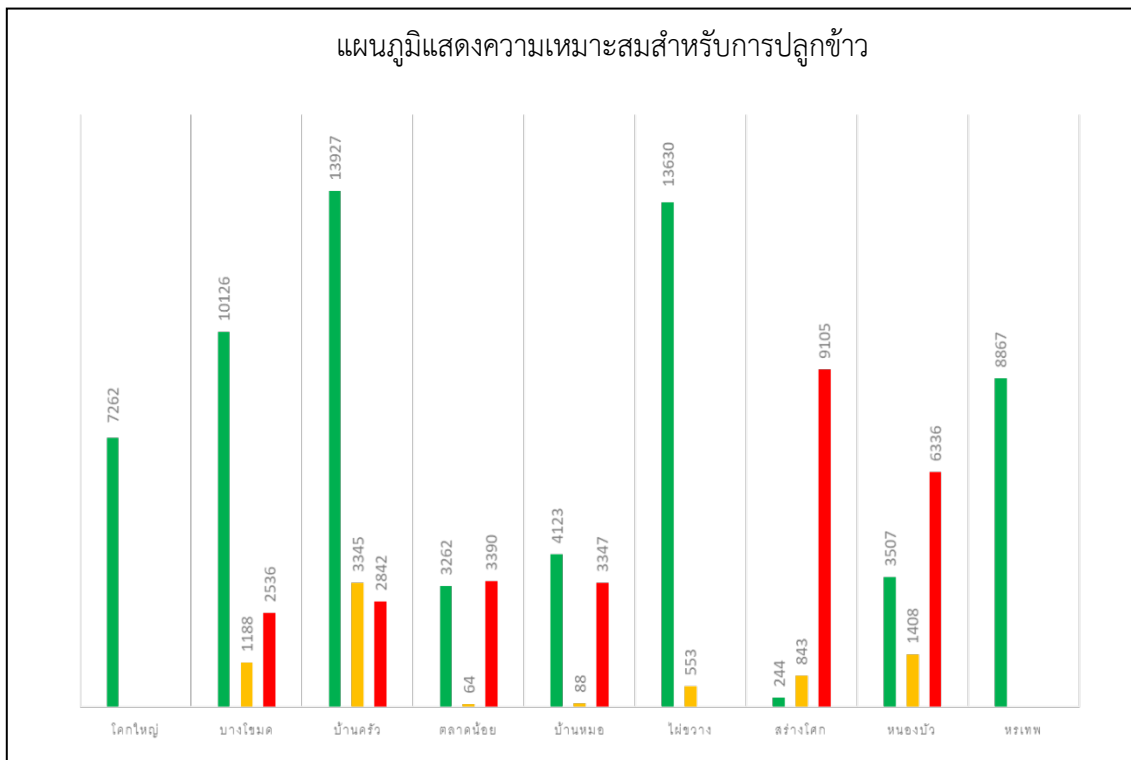
ตารางที่ ๓๐ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอบ้านหมอ	๖๔,๙๕๑.๒๕	-	๓,๙๒๘.๐๕	๒๘,๕๙๓.๖๕	๙๗,๔๗๓.๒๕
โคกใหญ่	๗,๒๖๒.๘๔	-	-	-	๗,๒๖๒.๘๔
ตลาดน้อย	๑๐,๑๖๖.๓๘	-	๑,๑๘๘.๓๙	๒,๕๓๖.๒๖	๑๓,๘๙๑.๐๓
บางโหนด	๑๓,๙๒๗.๔๐	-	๓๓๔.๕๙	๒,๘๔๒.๐๘	๑๗,๑๐๔.๐๗
บ้านครัว	๓,๒๖๒.๔๐	-	๖๔.๓๕	๓,๓๙๐.๐๘	๖,๗๑๖.๘๓
บ้านหมอ	๔,๑๒๓.๕๖	-	๘๘.๓๗	๓,๓๘๗.๑๐	๗,๕๙๘.๙๓
ไผ่ขวาง	๑,๓๖๐.๓๐	-	๕๕๓.๔๘	-	๑,๙๑๓.๗๘
สร้างไศก	๒๔๔.๐๕	-	๘๔๓.๙๐	๙,๑๐๕.๐๓	๑๐,๑๙๒.๙๘
หนองบัว	๓,๕๐๗.๐๙	-	๑,๔๐๘.๕๘	๖,๓๓๖.๕๖	๑๑,๒๕๒.๒๓
หรรเทพ	๘,๘๖๗.๔๑	-	-	-	๘,๘๖๗.๔๑

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๒๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ (ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๒๘ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอบ้านหมอ (ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

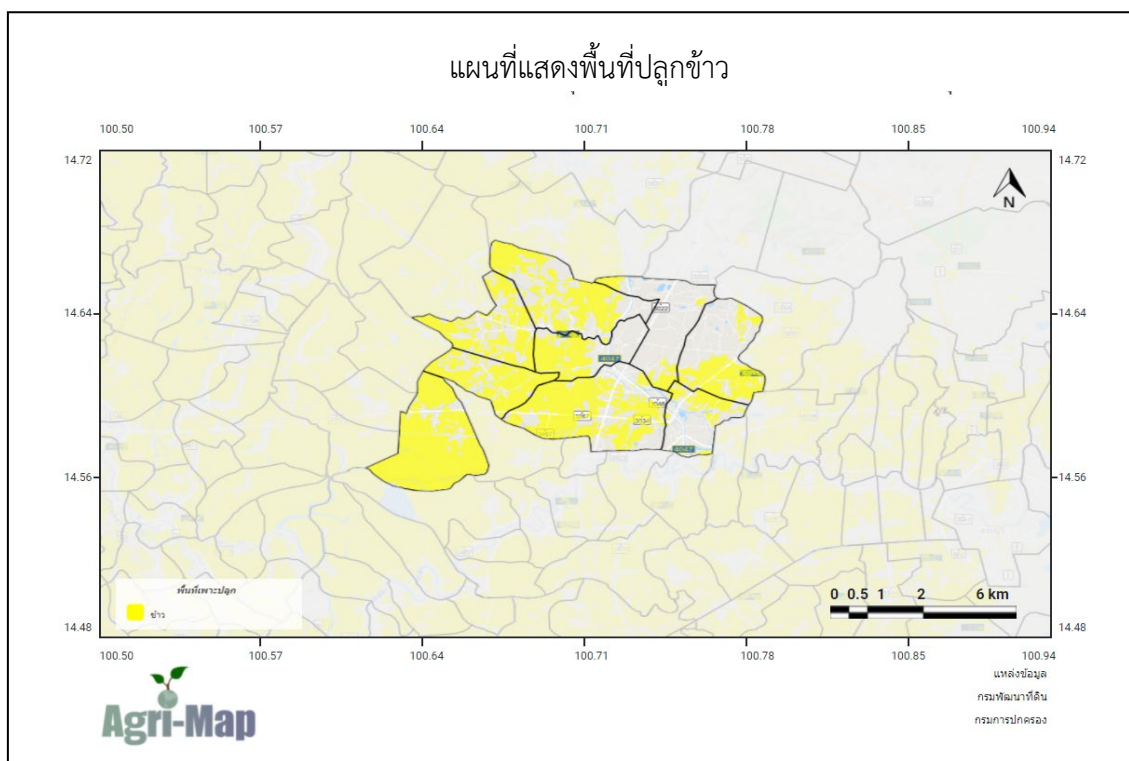
(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๕๐,๗๙๕.๗๘ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลไผ่ขวางจำนวน ๑๒,๕๘๕.๓ ไร่ รองลงมาคือตำบลบางโฉมต จำนวน ๙,๖๙๙.๒๙ ไร่ ตำบลตลาดน้อย จำนวน ๗,๐๖๒ ไร่ ตำบลหเทพ ๕,๕๒๕ ไร่ ตำบลโคกใหญ่ ๕,๒๙๔ ไร่ ตำบลหนองบัว ๔,๒๕๗ ไร่ ตำบลบ้านหมอ ๓,๓๙๗ ไร่ ตำบลบ้านคร้ว ๑,๖๙๘ ไร่ และตำบลสร้างไศก ๑,๒๙๔ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว(ไร่)
๑	ไผ่ขวาง	๑๒,๕๘๕.๓
๒	บางโฉมต	๙,๖๙๙.๒๙
๓	ตลาดน้อย	๗,๐๖๒.๙๕
๔	หเทพ	๕,๕๒๕.๔๑
๕	โคกใหญ่	๕,๒๙๔.๙
๖	บ้านหมอ	๓,๓๙๗.๔๗
๗	หนองบัว	๔,๒๕๗
๘	บ้านคร้ว	๑,๖๙๘.๑
๙	สร้างไศก	๑,๒๙๔.๙๖
	รวม	๕๐,๗๙๕.๗๘

ที่มา: (ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๒๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบ้านหมอ

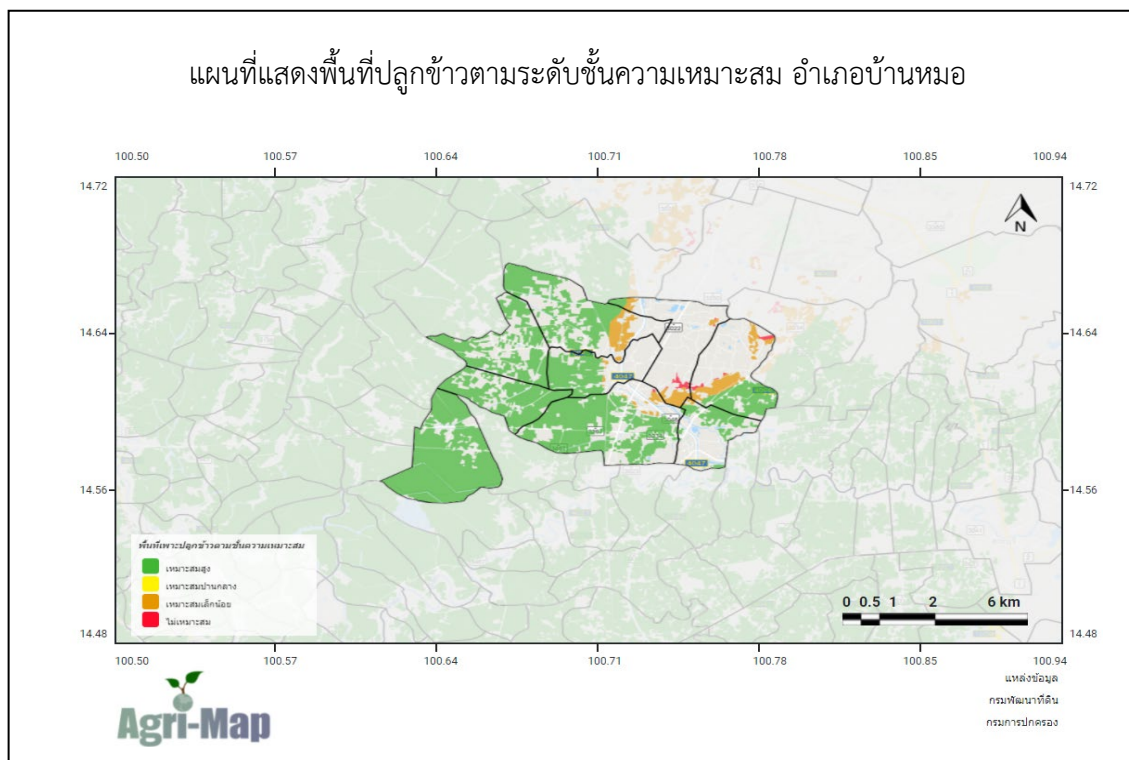
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม
อำเภอบ้านหมอ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูก ข้าว ทั้งหมด จำนวน ๕๐,๗๙๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๔๖,๔๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔๘ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓,๙๒๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๗๓ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓๙๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๗

ตารางที่ ๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

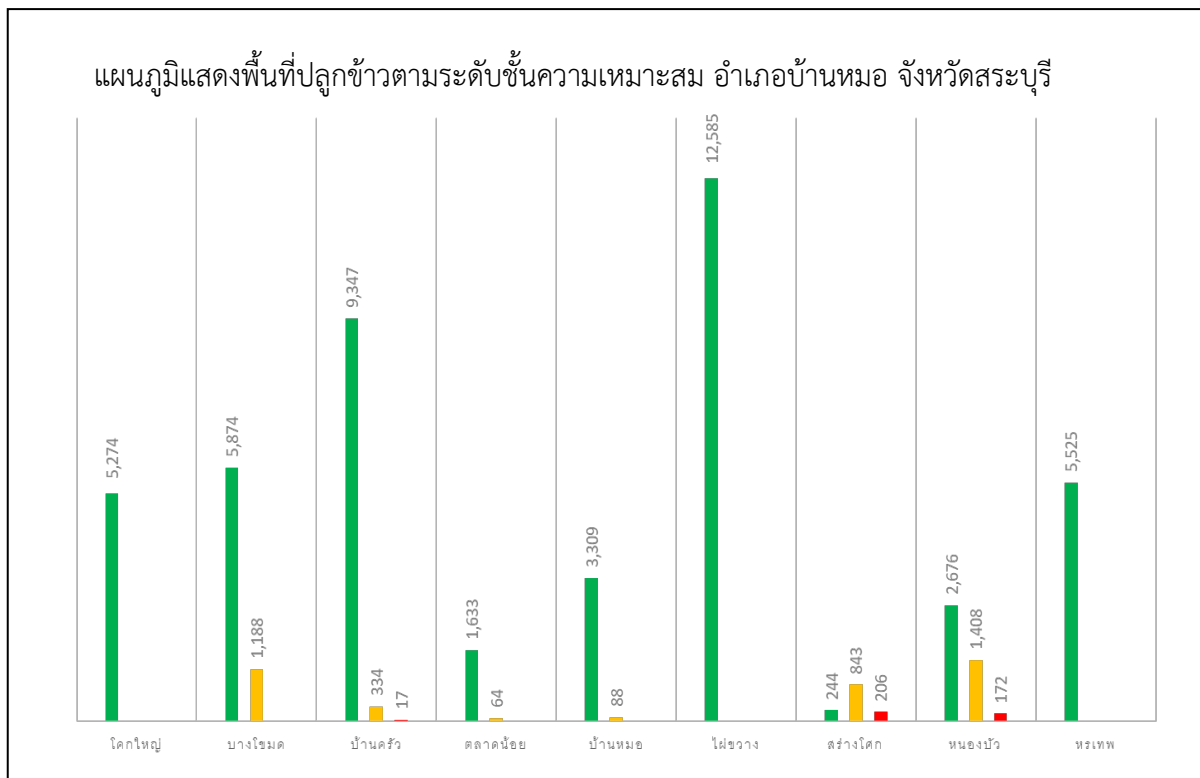
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอบ้านหมอ	๔๖,๔๗๑		๓,๙๒๘	๓๙๕	๕๐,๗๙๔
โคกใหญ่	๕,๒๗๔				๕,๒๗๔
ตลาดน้อย	๕,๘๗๔		๑,๑๘๘		๗,๐๖๒
บางโหนด	๙,๓๔๗		๓๓๔	๑๗	๙,๖๙๘
บ้านครัว	๑,๖๓๓		๖๔		๑,๖๙๗
บ้านหมอ	๓,๓๐๙		๘๘		๓,๓๙๗
ไผ่ขวาง	๑๒,๕๘๕				๑๒,๕๘๕
สร้างไศก	๒๔๔		๘๔๓	๒๐๖	๑,๒๙๓
หนองบัว	๒,๖๗๖		๑,๔๐๘	๑๗๒	๔,๒๕๖
หรรเทพ	๕,๕๒๕				๕,๕๒๕

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๓๑ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

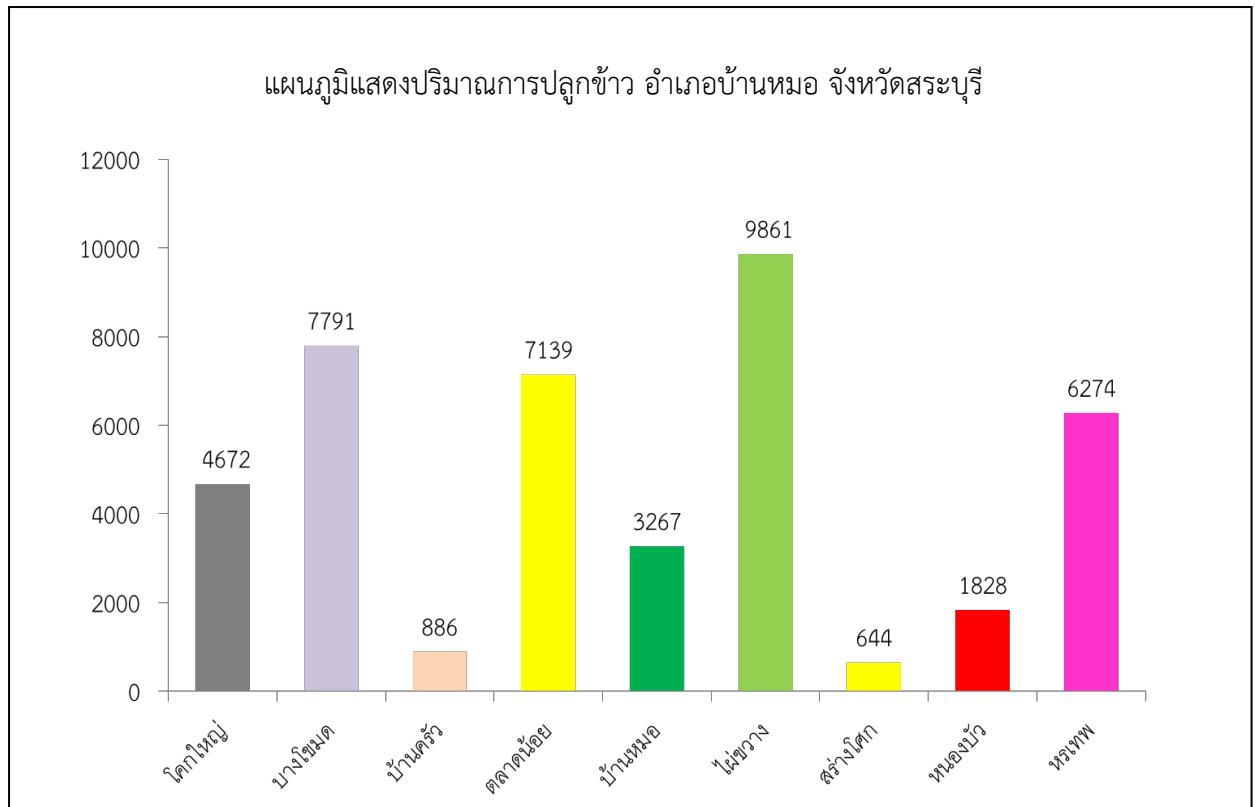
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอบ้านหมอ มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๔๒,๓๖๒ ไร่ ๑,๗๔๓. ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลไร่ขวาง จำนวน ๙,๘๖๑ ไร่ จำนวน ๓๘๔ ครัวเรือน และพื้นที่ลำดับรองลงมา ตามตารางตารางที่ ๓๓ แสดงปริมาณการปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตลาดน้อย	๒๗๘	๗,๑๓๙	๗,๑๓๙	๕,๗๑๑	๐.๘
บ้านหมอ	๑๓๓	๓,๒๖๗	๓,๒๖๗	๒,๖๑๕	๐.๘
ทรเทพ	๒๗๑	๖,๒๗๔	๖,๒๗๔	๕,๐๒๐	๐.๘
โคกใหญ่	๒๒๙	๔,๖๗๒	๔,๖๗๒	๓,๗๔๐	๐.๘
บางไช้	๒๕๘	๗,๗๙๑	๗,๗๙๑	๖,๒๓๒	๐.๘
ไร่ขวาง	๓๘๔	๙,๘๖๑	๙,๘๖๑	๗,๙๐๐	๐.๘
สร้างโคก	๓๗	๖๔๔	๖๔๔	๕๒๐	๐.๘
บ้านครัว	๔๘	๘๘๖	๘๘๖	๗๑๐	๐.๘
หนองบัว	๑๐๕	๓,๒๖๗	๓,๒๖๗	๒,๖๒๐	๐.๘
รวม	๑,๗๔๓	๔๒,๓๖๒	๔๒,๓๖๒	๓๕,๐๖๘	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๓๒ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๓.๑ พันธุ์ข้าว เกษตรกรสวนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น พันธุ์สุพรรณบุรี ๑, ปทุมธานี ๑, กข ๓๑ และพันธุ์ กข อื่น ๆ

๓.๒ การเตรียมดิน ในปัจจุบันเกษตรกร ได้เปลี่ยนการเตรียมดินจากการไถดะ ไถแปร โดยใช้รถแทรกเตอร์ล้อยางหรือล้อตีนตะขาบ ทำการตีดิน หลังจากนั้นจึงใช้รถไถเดินตามทำการตีคลุก เพื่อทำเทือกสำหรับปลูกข้าวในลำดับต่อไป

๓.๓ การปลูกข้าว ในพื้นที่เขตชลประทานเกษตรกรใช้วิธีการปลูกข้าวหลายรูปแบบดังนี้

- การปลูกแบบหว่านน้ำตาม เป็นวิธีที่นิยมปลูกมากที่สุด อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะทำการหว่านจะต้องมีการบ่มเพาะให้มีลักษณะ “ตุ่มตา” ก่อนที่จะทำการหว่านลงในแปลงนาที่เตรียมดินไว้แล้ว ในปัจจุบันเกษตรกรจะใช้เครื่องพ่นข้าวลงในแปลงนาแทนการหว่าน
- การปลูกแบบปักดำ เกษตรกรจะใช้เครื่องปักดำ ดังนั้นการเพาะกล้าจะต้องเพาะให้เข้ากับเครื่องปักดำที่ใช้ ในปัจจุบันการปลูกข้าวแบบปักดำ จะมีผู้รับจ้างแบบปักดำ โดยการเพาะกล้าพร้อมปลูก เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ต้องการเตรียมดินให้พร้อมสำหรับการปักดำ
- การปลูกแบบการหยอดเมล็ด โดยใช้เครื่องมือหยอดเมล็ดลงบนแปลงนาที่เตรียมดินทำเทือกไว้แล้ว เกษตรกรเริ่มปลูกข้าวด้วยวิธีการนี้เพิ่มมากขึ้น
- การปลูกด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การโยนกกล้า การลุ่มตอซัง

๓.๔ ระบบการให้น้ำ เป็นการให้น้ำระบบชลประทาน

๓.๕ ดูแลรักษา ข้าวอายุ ๑-๑๒ วัน หลังหว่านข้าวไม่เกิน ๔ วัน ฉีดสารป้องกันวัชพืช ชนิดคุมหญ้า กรณีปักดำ ๑ วัน ปล่อยให้ให้น้ำเข้าที่ระดับ ๕ เซนติเมตร แล้วฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช สุ่มแปลงนาหากไม่พบศัตรูข้าว ไม่ต้องฉีดสารเคมี

๓.๖ การใส่ปุ๋ย

ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ หรือตามค่าวิเคราะห์ดินเมื่อข้าวอายุ ๒๐ วัน รักษา ระดับน้ำประมาณ ๕ เซนติเมตร

ข้าว อายุ ๔๐ วัน ระบายน้ำออก ปล่อยให้แห้ง ประมาณ ๕ วัน แล้วใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ระบายน้ำเข้านารักษากระดับน้ำ ๕-๑๐ เซนติเมตร

ข้าวอายุ ๕๕-๖๐ วัน (ระยะแตกกอสูงสุด) ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๓ (ในกรณีที่เห็นว่าใบข้าวมีอาการขาดปุ๋ย) สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ระบายน้ำเข้านารักษากระดับน้ำ ๕-๑๐ เซนติเมตร และไม่ให้น้ำขาดน้ำ

๓.๗ การเก็บเกี่ยว

ระยะข้าวสุกแก่ ทำการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง ข้าวอายุประมาณ ๑๑๐-๑๑๕ วัน เกษตรกรจำทำ การเก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวข้าวจากนั้นนำไปจำหน่ายที่โรงสีทันที โดยไม่มีการลดความชื้น ซึ่งความชื้นจะอยู่ที่ประมาณ ๒๐-๒๕ เปอร์เซ็นต์

๓.๘ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรอำเภอบ้านหมอเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะนำผลผลิตที่ได้ จำหน่าย ให้กับโรงสีข้าวทั้งหมด

๓.๙ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยส่วนใหญ่ จะใช้สารเคมี ที่บอกต่อ ๆ กันมาในการป้องกันไม่ได้ สุ่มแปลงก่อน

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอมักมีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว						▲						▼

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

▲ ปลูกสูงสุด

←→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▼ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๓๓ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี (ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ ๒๕๖๖)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอบ้านหมอมีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุน ๔,๓๓๐ บาท ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

แบบบันทึกข้อมูลต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๕

รายการค่าใช้จ่าย	ในเขต ชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขต ชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
๑. ค่าเตรียมดิน	๕๐๐		
๒. พันธุ์พืช			
ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว (พันธุ์ สุพรรณบุรี ๑) อัตราไร่ละ ๒๕ กก.	๔๒๐		
๓. การปลูก			
ค่าจ้างหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าว / ค่าปักดำข้าว	๖๐		
ค่าเตรียมแปลงกล้า ถอนต้นกล้า ปลูกซ่อมข้าวนาหว่าน			
๔. การใช้ปุ๋ยเคมี			
ครั้งที่ ๑			
สูตร๔๖-๐-๐อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ราคา/กก.....บาท	๖๒๐		
ครั้งที่ ๒			
สูตร๑๖-๘-๘อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ราคา/กก.....บาท	๕๒๐		
ค่าจ้างหว่านปุ๋ยเคมี	๖๐		
๕. ปุ๋ยอินทรีย์ ระบุประเภทที่ใช้.....	๖๐		
๖. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช			
สารป้องกันกำจัดโรค			
สารป้องกันกำจัดแมลง	๔๒๐		
ค่าจ้างฉีดสารฯ	๖๐		
๗. การป้องกันกำจัดวัชพืช			
สารป้องกันกำจัดวัชพืช	๔๘๐		
ค่าจ้างฉีดสารฯ	๖๐		
ค่าน้ำมันตัดหญ้า	๕๐๐		
๘. ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐		
๙. ค่าขนส่งผลผลิต	๗๐		
๑๐. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ			
ระบุ.....			
รวมต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	๔,๓๓๐		

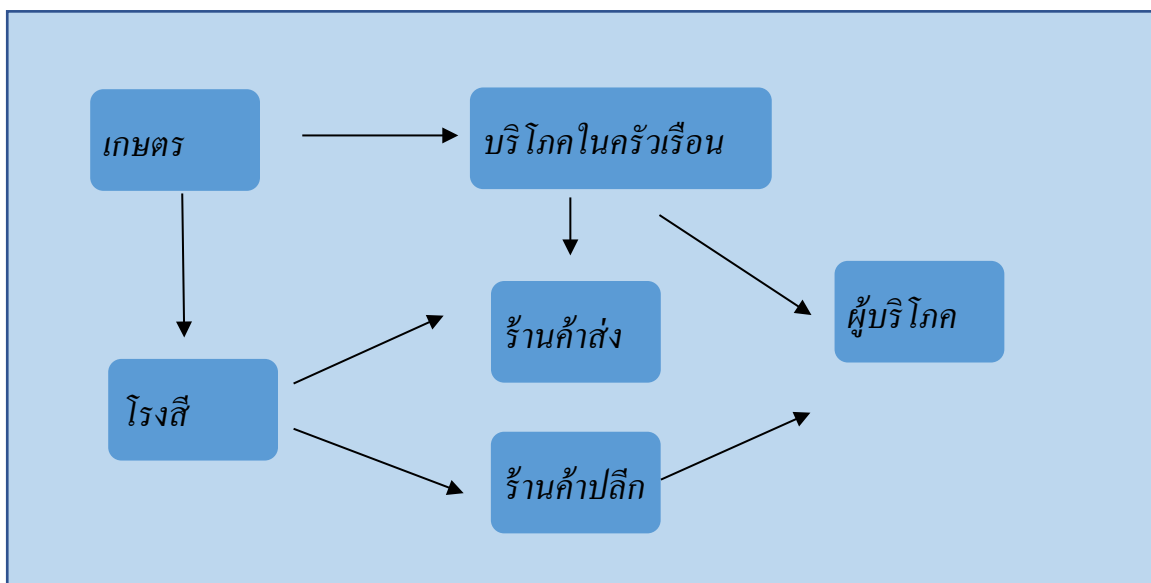
(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ ๒๕๖๕)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด (สถานการณ์การตลาดของอำเภอ)

(๑) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

การผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอบ้านหมอ ส่วนใหญ่ จะผลิตข้าวเพื่อจำหน่ายข้าวเปลือกให้กับโรงสี โดยการจำหน่ายข้าวนั้น เกษตรกรจะนำข้าวมาจำหน่ายในวันที่เก็บเกี่ยวเลย พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกจะเน้นพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง เช่น สุพรรณบุรี ๑, กข ๓๑ เป็นต้น โดยจะให้ผลผลิตเป็นข้าวเปลือกสดถึง ๘๐๐-๑๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่

แผนภูมิแสดงเส้นวิถีตลาดของอำเภอบ้านหมอ

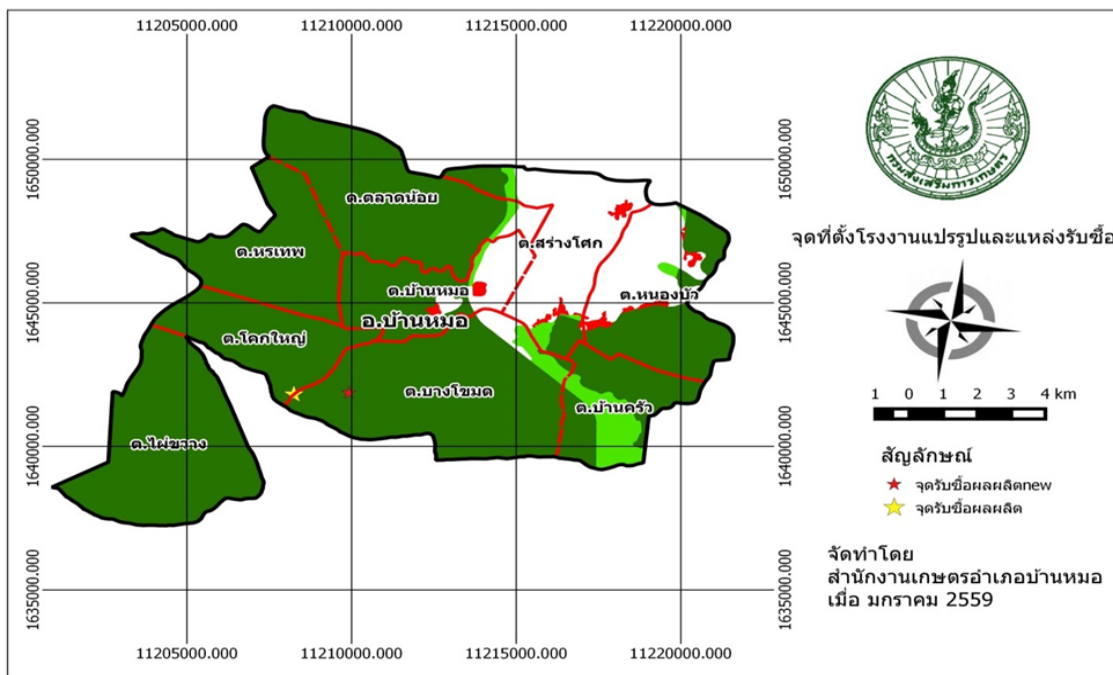
ภาพที่ ๓๔ แสดงวิถีตลาด ข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

การจำหน่ายข้าวของเกษตรกรในอำเภอบ้านหมอนั้น ส่วนใหญ่จะมาจำหน่ายที่โรงสี พีชสุวรรณรุ่งเรือง ซึ่งกำลังการผลิตสูงถึง ๕๐๐ ตัน/วัน และนอกจากนี้ยังมีโรงสีที่กำลังการผลิตรองลงมาคือ บจก.ดี.พี.อาร์. อินเตอร์ไรซ์กำลังการผลิต ๔๐๐ ตัน/วัน โรงสีศรีนครกำลังการผลิต ๓๐๐ตัน/วัน และโรงสีไพวัฒน์ชัย กำลังการผลิต ๑๖ ตัน/วัน

ดังนั้น เมื่อมีสถานที่รับซื้อผลผลิตข้าวเปลือกมาก ทำให้เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเก็บผลผลิตไว้ที่บ้านและไม่มีการลดความชื้นก่อนจำหน่าย ปัญหาที่ตามมาคือ ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวมีความชื้นสูง เมื่อนำมาจำหน่ายจะได้ราคาตก และอีกปัญหาคือผลผลิตของเกษตรกรจะออกมาพร้อม ๆ กัน โรงสีจึงมักจะกดราคา เนื่องจากเกษตรกรจำเป็นต้องขายผลผลิตอยู่แล้ว

แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอบ้านหมอ

ภาพที่ ๓๕ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอบ้านหมอ มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๓ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑ ราย องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้ ตารางที่ ๓๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายทองสุข อ่อนละมัย	๔	บางโขมด	บ้านหมอ	๒๕๕๙	ข้าว
๒	นายนกแก้ว สุขเกษม	๗	ตลาดน้อย	บ้านหมอ	๒๕๖๐	ข้าว
๓	นางสมพร โล่ห์ทองคำ	๑๑	บางโขมด	บ้านหมอ	๒๕๖๐	ข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๑.๔.๒ ชนิดสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

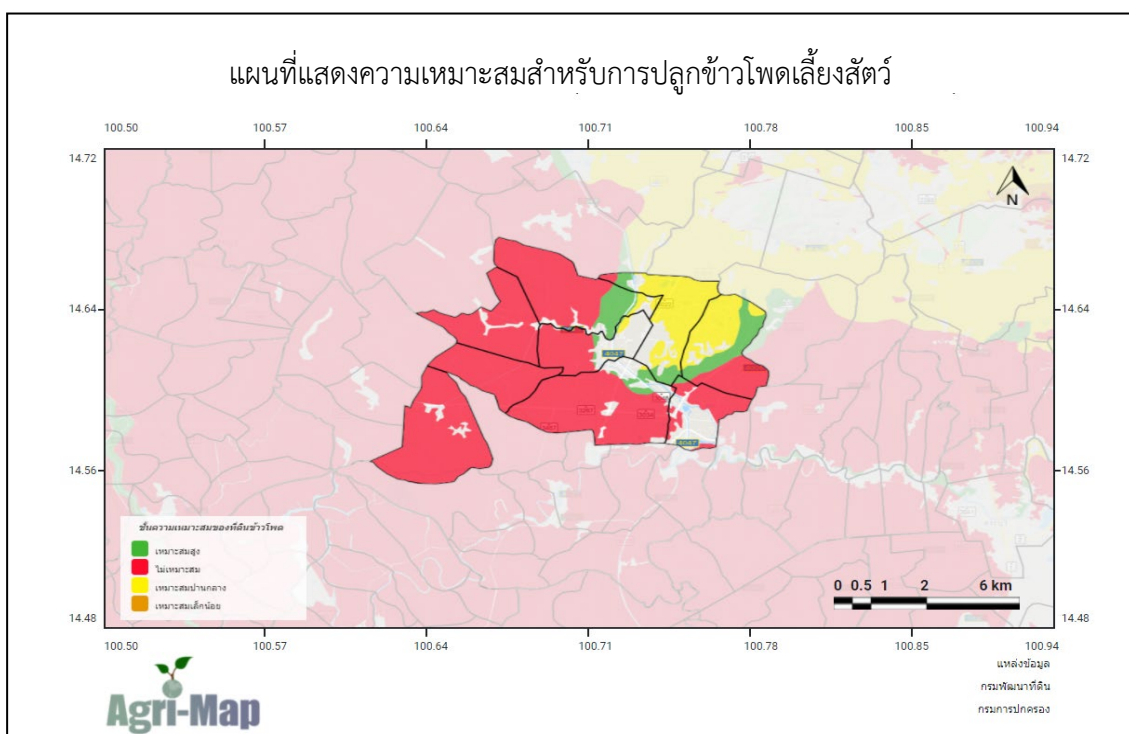
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอบ้านหมอ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทั้งหมด จำนวน ๘๓,๘๗๑ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๖,๙๗๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๑ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑,๙๔๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๔ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๖๔,๙๕๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๔๕

ตารางที่ ๓๖ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

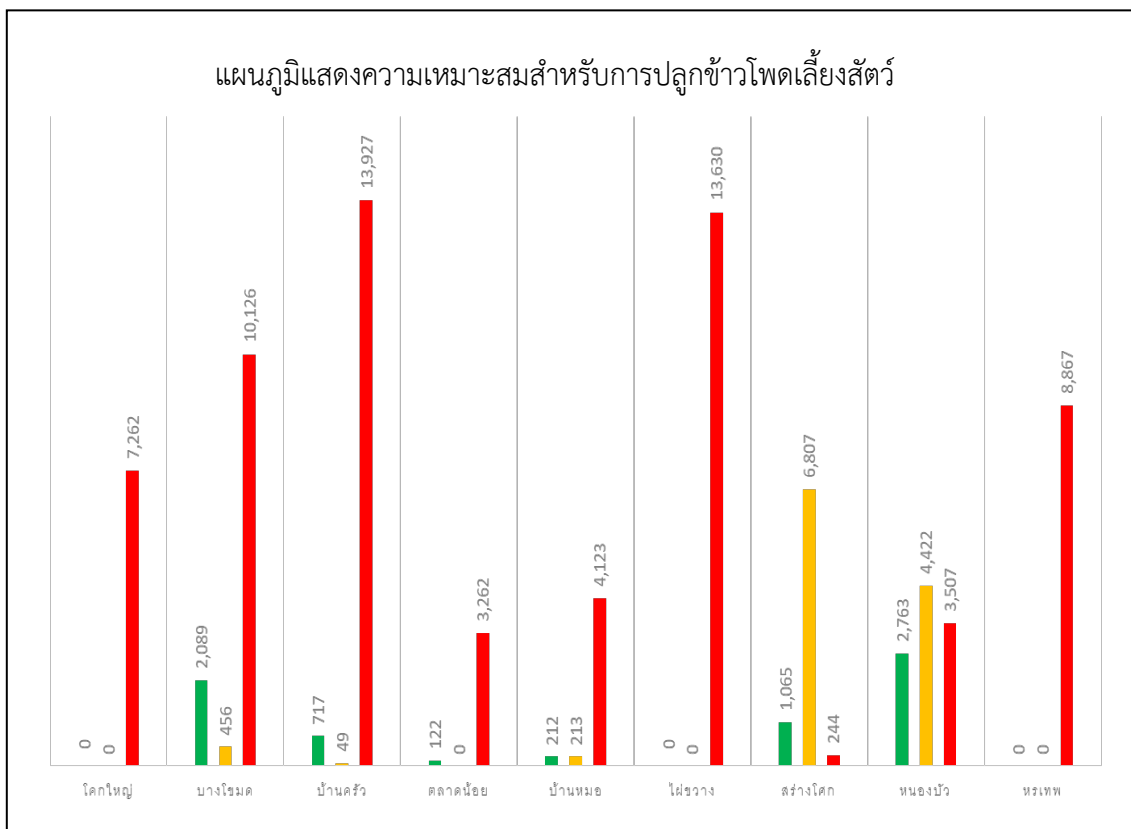
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอบ้านหมอ	๖,๙๗๐	๑๑,๙๔๙	-	๖๔,๙๕๑	๘๓,๘๗๑
โคกใหญ่	-	-	-	๗,๒๖๒	๗,๒๖๒
ตลาดน้อย	๒,๐๘๙	๔๕๖	-	๑๐,๑๒๖	๑๒,๖๗๑
บางโหนด	๗๑๗	๔๙	-	๑๓,๙๒๗	๑๔,๖๙๔
บ้านครัว	๑๒๒	-	-	๓,๒๖๒	๓,๓๘๔
บ้านหมอ	๒๑๒	๒๑๓	-	๔,๑๒๓	๔,๕๔๘
ไผ่ขวาง	-	-	-	๑๓,๖๓๐	๑๓,๖๓๐
สร้างไศก	๑,๐๖๕	๖,๘๐๗	-	๒๔๔	๘,๑๑๖
หนองบัว	๒,๗๖๓	๔,๔๒๒	-	๓,๕๐๗	๑๐,๖๙๒
หรรเทพ	-	-	-	๘,๘๖๗	๘,๘๖๗

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๓๖ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๓๗ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ (ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

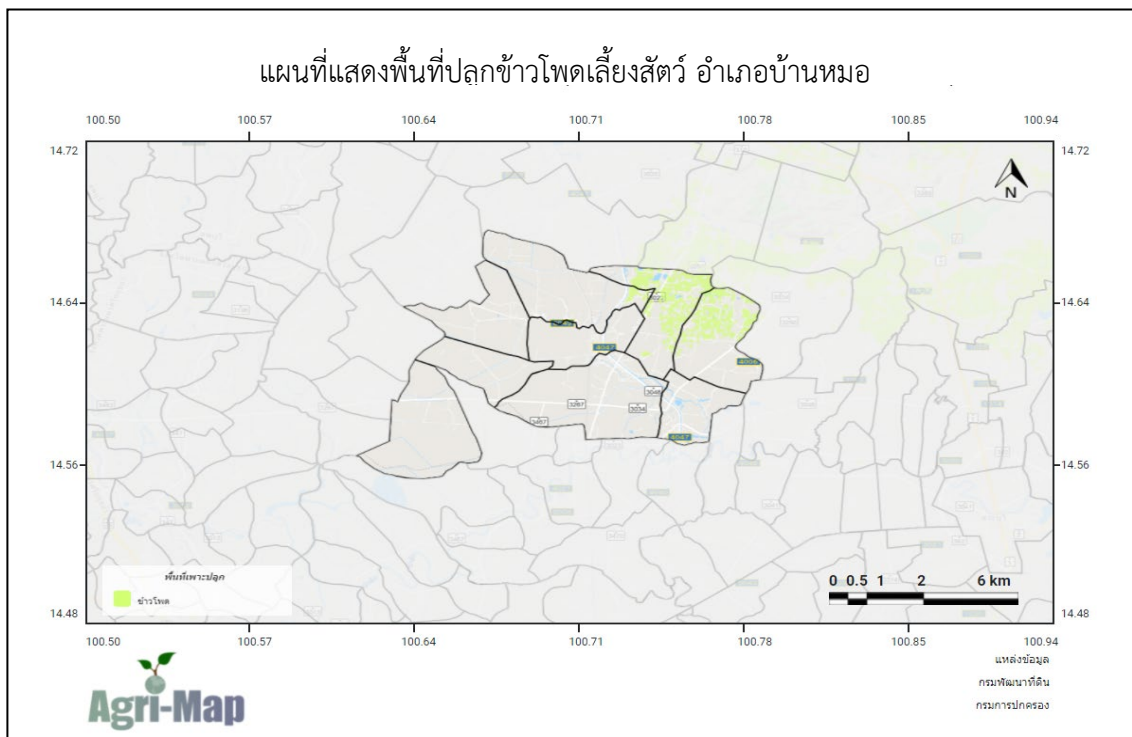
(๒) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๖,๕๐๘ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลสว่างโคก จำนวน ๓,๔๓๔ ไร่ รองลงมาคือตำบลหนองบัว จำนวน ๒,๗๗๔ ไร่ และตำบลตลาดน้อย จำนวน ๓๐๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูก.(ไร่)
๑	สว่างโคก	๓,๔๓๔
๒	หนองบัว	๒,๗๗๔
๓	ตลาดน้อย	๓๐๐
	รวม	๖,๕๐๘

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบ้านหมอ
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

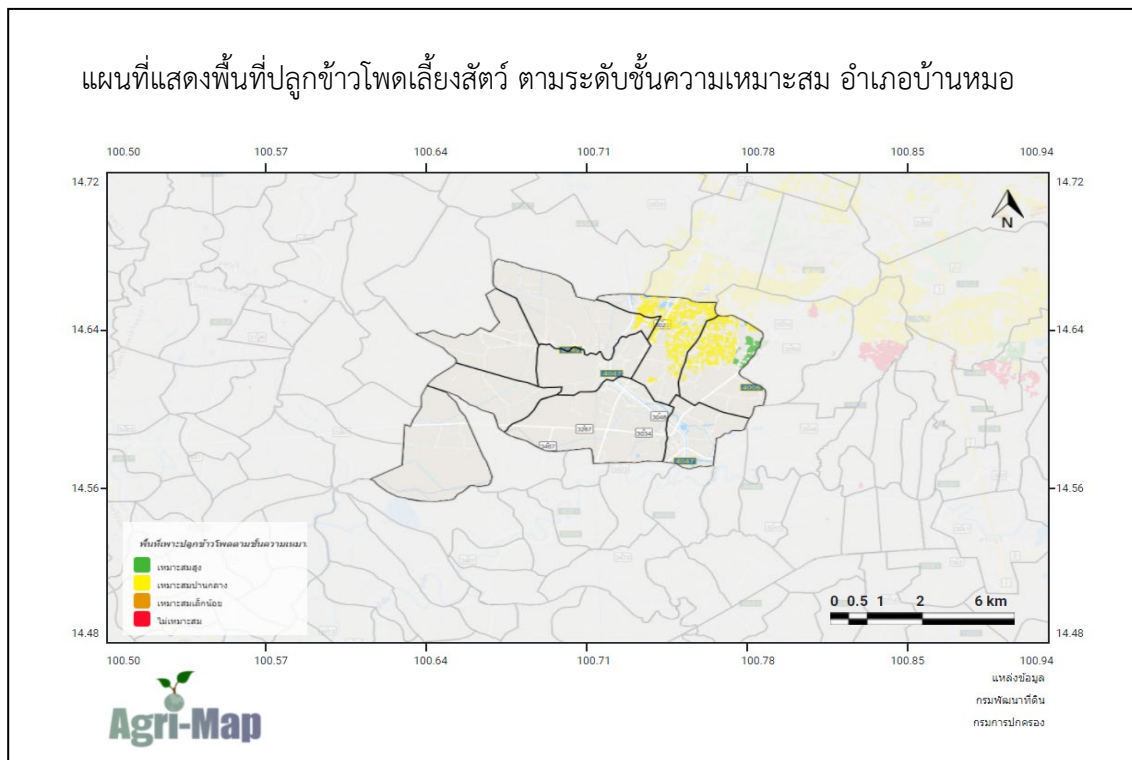
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม
อำเภอบ้านหมอมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๖,๕๐๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๕๒๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๕ และ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕,๙๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๙๕

ตารางที่ ๓๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

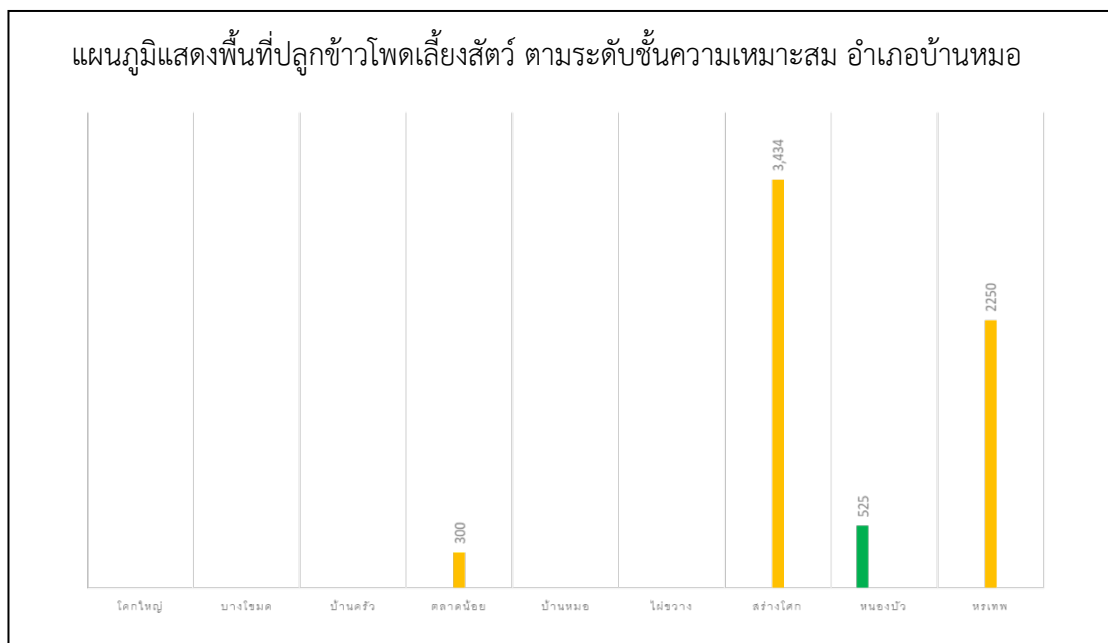
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอบ้านหมอ	๕๒๔	๕,๙๘๔	-	-	๖,๕๐๘
โคกใหญ่	-	-	-	-	-
ตลาดน้อย	-	๓๐๐	-	-	๓๐๐
บางโหนด	-	-	-	-	-
บ้านครัว	-	-	-	-	-
บ้านหมอ	-	-	-	-	-
ไผ่ขวาง	-	-	-	-	-
สร้างโคก	-	๓,๔๓๔	-	-	๓,๔๓๔
หนองบัว	๕๒๔	๒,๒๕๐	-	-	๒,๗๗๔
หรรเทพ	-	-	-	-	-

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๓๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

ภาพที่ ๔๐ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านหมอ
(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๖)

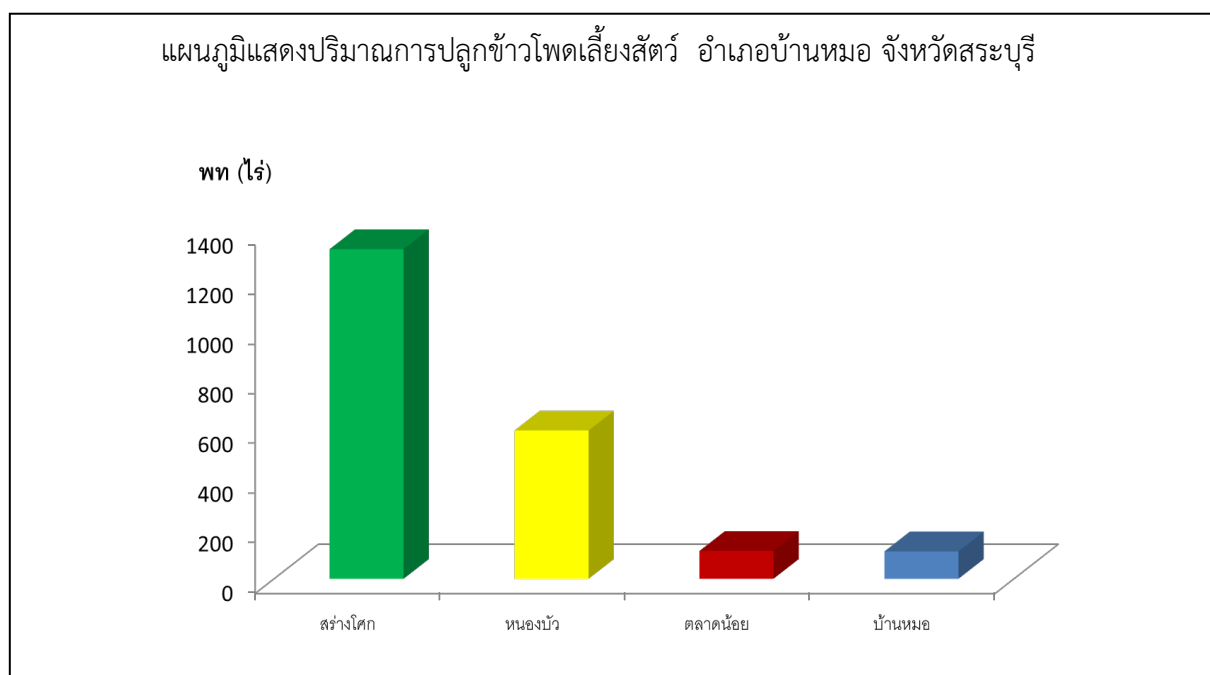
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอบ้านหมอ มีพื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒,๑๔๓ ไร่ ๑๓๗ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากต่อบลสร้างโคก จำนวน ๑,๓๒๕ ไร่ จำนวน ๘๗ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลหนองบัว จำนวน ๕๙๖ ไร่ ๓๖ ครัวเรือน ตำบลตลาดน้อย จำนวน ๑๑๒ ไร่ ๘ ครัวเรือนและตำบล บ้านหมอ ๑๑ ครัวเรือน จำนวน ๑๑๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๙ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามที่ขึ้นทะเบียน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
สร้างโคก	๘๗	๑,๓๒๕	๑,๓๒๕	๑,๓๒๕	๑,๐๐๐
หนองบัว	๓๖	๕๙๖	๕๙๖	๕๙๖	๑,๐๐๐
ตลาดน้อย	๘	๑๑๒	๑๑๒	๑๑๒	๑,๐๐๐
บ้านหมอ	๑๑	๑๑๐	๑๑๐	๑๑๐	๑,๐๐๐
รวม	๑๓๗	๒,๑๔๓	๒,๑๔๓		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๔๑ แสดงปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖)

(๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๓.๑) การใช้พันธุ์ดี การเลือกใช้พันธุ์ ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ พันธุ์ลูกผสม ให้ผลผลิตสูงแต่ไม่สามารถเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ต่อได้ และพันธุ์ผสมเปิดให้ผลผลิตต่ำกว่า เก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ได้ พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่นิยมใช้ในอำเภอบ้านหมอ คือ แปซิฟิก ๓๓๙

(๓.๒) การเตรียมดิน ดินที่มีความเหมาะสมควมรเนื่อร่วนปนทราย มีปริมาณแร่ธาตุอาหารพืชอุดม สมบูรณ์ดี มีความเป็นกรดต่างระหว่าง ๕.๕-๗.๐ มีอินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑ การเตรียมดินโดย ไถตะให้ดินลึก ๒๐- ๓๐ เซนติเมตร ตากดินไว้ราว ๑๐-๑๕ วัน แล้วไถพรวน

(๓.๓) การปลูก ใช้ระยะระหว่างแถว ๗๕ เซนติเมตร ระยะระหว่างหลุมละ ๑-๒ เมล็ด เมื่อข้าวโพดอายุ ๑๔ วัน ถอนแยกให้เหลือหลุมละ ๑ ต้น ใช้เมล็ดพันธุ์ ๓-๔ กิโลกรัมต่อไร่

(๓.๔) ระบบการให้น้ำ เกษตรกรอำเภอบ้านหมอปลูกข้าวโพด โดยอาศัยน้ำฝน และน้ำบาดาล

(๓.๕) การดูแลรักษา ทำการควบคุมวัชพืช โดยใช้สารควบคุมวัชพืชก่อนงอกพ่นอะลาคลอร์ ๔๘ % อีซี อัตรา ๑๒๕ ซีซี ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร พ่นทันทีหลังปลูกเมื่อดินมีความชื้น ให้กำจัดวัชพืชอีกครั้งด้วยแรงงานหรือเครื่องจักรกลเมื่อข้าวโพดอายุ ๒๐-๒๕ วัน ก่อนให้ปุ๋ย

(๓.๖) การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยมูลไก่อรอกันหลุม และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๕๐ กก/ไร่ โรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนกลบหลักปลูก ๒๐-๒๕ วัน

(๓.๗) การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวเมื่อข้าวโพดแก่จัด หรือแห้งหมดทั้งแปลงใบข้าวโพดเปลี่ยนเป็นสีฟางข้าว เมล็ดจะมีความชื้นต่ำกว่า ๒๕ เปอร์เซ็นต์ ไม่ควรเก็บเกี่ยวข้าวโพดหลังฝนตก เพราะเมล็ดจะมีความชื้นสูง

(๓.๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลิตผลสู่ลานรับซื้อ ไม่มีการลดความชื้นก่อนไปจำหน่าย

(๓.๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

โรคราน้ำค้าง ใช้พันธุ์ต้านทาน หรือใช้สารเคมีเมตาแลกซิล (Apron ๓๕ SD) อัตรา ๗ กรัม ต่อน้ำหนักเมล็ด ๑ กิโลกรัม คลุกเมล็ดก่อนปลูก

โรคราสนิม จะระบาดปลายฤดูฝน ต้นฤดูหนาวในแหล่งที่โรคราระบาดปลูกพันธุ์ต้านทานโรค

โรคใบไหม้แผลใหญ่ ใช้พันธุ์ต้านทาน หรือพื้นที่ที่มีการระบาดรุนแรง ให้พ่นสารเคมีป้องกันกำจัดตามความจำเป็น เช่น โรคพืโครนาโซล อัตรา ๑๕ ซีซีต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อะซ็อกซีโตรบิน + ไดฟิโนโคนาโซล อัตรา ๑๕ ซีซีต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอบ้านหมอ มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์			←		▲				▼			

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๔๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอบ้านหมอมีต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

ตารางที่ ๔๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

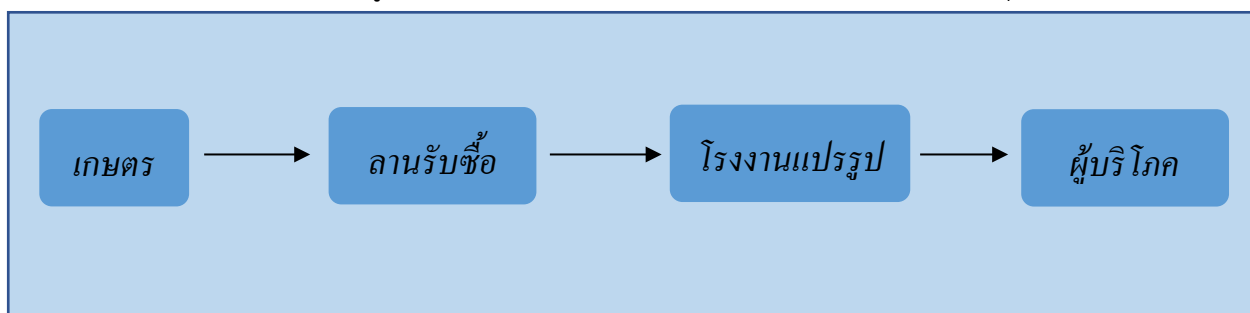
รายการ (ตัวอย่าง)	ในเขตชลประทาน	นอกเขตชลประทาน	หมายเหตุ
ค่าเตรียมดิน	-	๕๐๐	
ค่าเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๓ กก/ไร่ กก.ละ ๑๗๐ บาท	-	๕๑๐	
ค่าซักร่องพร้อมปลูก	-	๒๐๐	
ค่าสารควบคุมวัชพืช	-	๒๐๐	
ค่าจ้างฉีดสารควบคุมวัชพืช	-	๖๐	
ค่าจ้างใส่ปุ๋ย	-	๖๐	
ค่าปุ๋ยรองกันหลุม	-	๕๐๐	
ค่าทำรูน	-	๒๐๐	
ค่าปุ๋ยเคมี ๔๖-๐-๐	-	๘๐๐	
ค่าฮอร์โมน	-	๒๐๐	
ค่าเก็บเกี่ยว	-	๘๐๐	
ค่าขนส่ง	-	๕๐๐	
ค่าเช่า	-	๑,๐๐๐	
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าน้ำมัน ค่าน้ำ	-	๕๐๐	
รวม		๖,๐๓๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๕)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด (สถานการณ์การตลาดของอำเภอ)

(๖.๑) วิธีการตลาด

แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ ๔๓ แสดงวิถีการตลาด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖)

(๖.๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอบ้านหมอไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ เกษตรกรต้องนำผลผลิตไปจำหน่ายที่อำเภอพระพุทธรบาทและเฉลิมพระเกียรติ

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอบ้านหมอ มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑ ราย

ตารางที่ ๔๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าวโพด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายเพลิน วงโท	๗	สร้างโคก	บ้านหมอ	๒๕๖๑	ข้าวโพดเลี้ยง
๒	นายมานิตย์ สุโขทัย	๙	สร้างโคก	บ้านหมอ	๒๕๖๑	ข้าวโพด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖.)

๑.๔.๓ ชนิดสินค้าเหือกหอม

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม ไม่มีข้อมูลเขตความเหมาะสม

(๒) พื้นที่ปลูกเหือกหอม

อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ปลูกเหือกหอม จำนวน ๓,๒๓๔ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลตลาดน้อย จำนวน ๑,๔๓๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลหรรเทพ จำนวน ๘๒๔ ไร่ ตำบลโคกใหญ่ จำนวน ๖๖๐ ไร่ และตำบลบ้านหมอจำนวน ๓๒๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๒ แสดงพื้นที่ปลูกเหือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูก.(ไร่)
๑	ตลาดน้อย	๑,๔๓๐
๒	หรรเทพ	๘๒๔
๓	โคกใหญ่	๖๖๐
๔	บ้านหมอ	๓๒๐
	รวม	๓,๒๓๔

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ,พ.ศ. ๒๕๖๖

(๓) พื้นที่ปลูกหอมตามระดับชั้นความเหมาะสม ไม่มีข้อมูลพื้นที่ปลูกตามชั้นความเหมาะสม

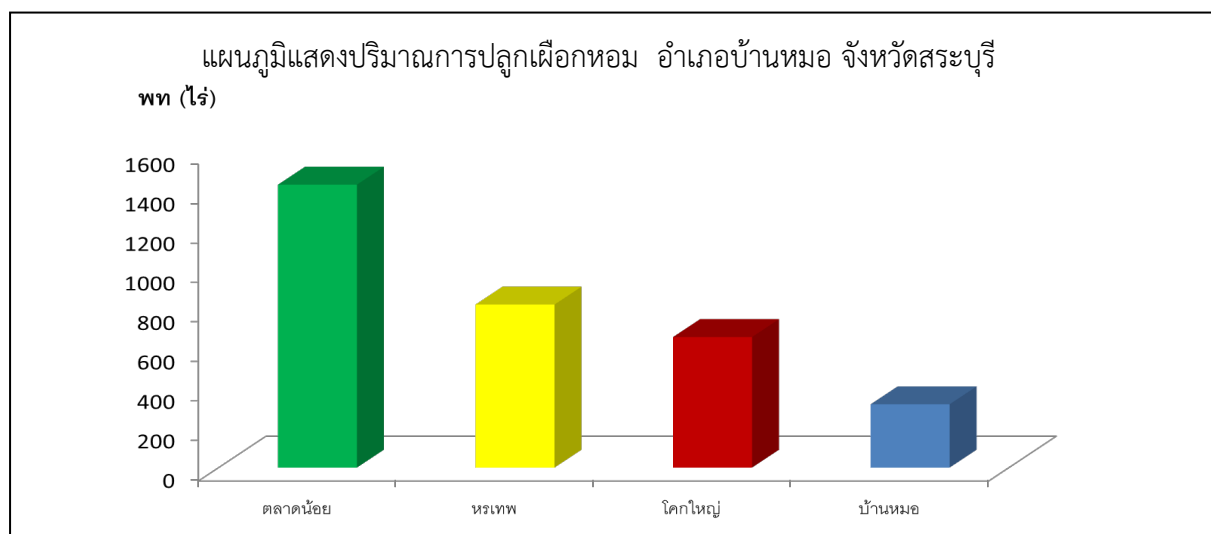
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ปลูกเผือกหอม จำนวน ๓,๒๓๔ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลลาดน้อย จำนวน ๑,๔๓๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลหเทพ จำนวน ๘๒๔ ไร่ ตำบลโคกใหญ่ จำนวน ๖๖๐ ไร่ และตำบลบ้านหมอจำนวน ๓๒๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๓ แสดงปริมาณการปลูกเผือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ลาดน้อย	๘๔	๑,๔๓๐	๑,๔๓๐	๕,๗๒๐	๔.๐๐
หเทพ	๖๙	๘๒๔	๘๒๔	๓,๒๙๖	๔.๐๐
โคกใหญ่	๖๕	๖๖๐	๖๖๐	๒,๖๔๐	๔.๐๐
บ้านหมอ	๒๐	๓๒๐	๓๒๐	๑,๒๘๐	๔.๐๐
รวม	๒๓๘	๓,๒๓๔	๓,๒๓๔		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๖

ภาพที่ ๔๔ แสดงปริมาณการปลูกเผือกหอม อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖)

(๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๓.๑) การใช้พันธุ์ดี การคัดเลือกพันธุ์ ใช้สายพันธุ์เผือกหอมเชียงใหม่ที่มีลักษณะเด่น กล่าวคือ เนื้อเผือกมีลายสีม่วง มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว ต้านทานโรค โดยจะซื้อตามปริมาณความต้องการที่จะใช้เป็นพันธุ์ปลูก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตขาย จะเก็บส่วนหนึ่งไว้เป็นพันธุ์ปลูกด้วย แต่จะใช้ปลูกไม่เกิน ๒ ครั้ง เพราะพันธุ์จะไม่มีคุณภาพ หน่อพันธุ์เผือกหอม ได้จากลูกข้างที่ติดมากับหัวแม่เผือกคุณภาพ นำมาแยกเอาลูกข้างออกจากหัวแม่เผือก ซึ่งที่ลูกข้างจะมีใบอยู่ด้วย ๒ - ๓ ใบ และต้องคัดเอาเฉพาะลูกข้างที่มีคุณภาพปลอดภัยมาใช้เป็นพันธุ์ปลูก ได้แก่ เผือกหอมเชียงใหม่ พันธุ์ พจ.๐๑๖ พจ.๐๑๘ และ พจ.๐๑๙ เป็นต้น

(๓.๒) การเตรียมดิน ควรเป็นดินร่วนปนทราย ทำการไถคราดดิน และยกร่อง ขนาดร่อง ๑ เมตร ถึง ๑.๒ เมตร แล้วปล่อยน้ำเข้าตามร่องพอให้ชื้น

(๓.๓) การปลูก เมื่อได้เตรียมดินแปลงปลูกหรือหน่อพันธุ์แล้ว ก็เริ่มปลูกในช่วงบ่ายหรือเย็น ขุดหลุมปลูกให้ระยะห่างของแถว ๑ เมตร ระหว่างต้นประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร นำปุ๋ยคอกแห้ง ๒ - ๓ กำมือคลุกเคล้าดินบนใส่รองก้นหลุมปลูก วางหน่อพันธุ์เผือกลงปลูกให้ต้นตั้งตรง เกลี่ยดินเพื่อกลบ พื้นที่ ๑ ไร่ จะปลูกเผือกหอมได้ ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ หัว / ไร่

(๓.๔) ระบบการให้น้ำ สำหรับเผือกนา หากปลูกในช่วงฤดูฝน จะอาศัยน้ำฝนเช่นกัน ซึ่งจะปล่อยให้ น้ำท่วมแปลงตลอดฤดูฝน หากปลูกในฤดูอื่นจะมีการผันน้ำเข้าข้างในแปลงเป็นระยะ การให้น้ำ ควรให้น้ำทางร่องอย่างสม่ำเสมอ ระบายน้ำทุก ๑๐ - ๑๕ วัน เมื่อเผือกตั้งตัวได้จนอายุ ๑ - ๒ เดือน ก็พรวนดินจากสันร่องมากลบต้นเผือก เมื่อเผือกอายุ ๓ - ๔ เดือน จะเริ่มมีหัว และโตขึ้นเรื่อย ๆ ระยะนี้ให้ใช้จอบพูนดินคลุมโคนเผือก การคลุมโคนจะทำให้เผือกมีหัวป้อม ขนาดใหญ่ และมีน้ำหนักดี เพราะหัวเผือกนั้นคือลำต้นใต้ดิน ซึ่งจะเจริญข้างบนและรากที่แตกออกรอบ ๆ หัวเผือก สามารถดูดอาหารจากดินที่คลุมโคนอยู่ได้ง่ายขึ้น

(๓.๕) การดูแลรักษา ทุกเดือนจะต้องฉีดพ่นฮอร์โมนทางใบ เพื่อช่วยให้ได้หัวเผือกขนาดใหญ่ และเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น ถ้าพบโรคแมลงศัตรูพืชระบาดเพียงเล็กน้อยก็จับเก็บไปทำลายทิ้ง

(๓.๖) การใส่ปุ๋ย จะแบ่งใส่ ๓ ครั้ง โดยในครั้งที่ ๑ นำปุ๋ยคอกแห้งหว่านรองพื้น ให้ทั่วแปลง แล้วนำปุ๋ยสูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ หว่านให้ทั่วแปลง ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ ๒ เมื่อต้นเผือกหอมอายุ ๒ เดือน นำปุ๋ยสูตร ๑๘ - ๖ - ๖ หรือ ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ ใส่รอบโคนต้น ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ ๓ เมื่อต้นเผือกหอมอายุ ๔ เดือน นำปุ๋ยสูตร ๑๓ - ๑๓ - ๒๑ ใส่หว่านรอบโคนต้นประมาณ ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

(๓.๗) การเก็บเกี่ยว นับตั้งแต่วันปลูกจนถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ ๖ - ๗ เดือน สังเกตที่ใบจะค่อย ๆ เหลืองเป็นสีเหลืองตั้งแต่ใบล่างขึ้นไป จนเหลือแต่ใบตรงส่วนยอด ๒ - ๓ ใบ โคนต้นจะลอกเหนื่อดินขึ้นมาเล็กน้อย มองเห็นได้ชัดเจน ก็แสดงว่าหัวเผือกแก่จัด สามารถขุดได้แล้ว เพราะถ้าปล่อยให้ทิ้งไว้ในดินนานกว่านี้ น้ำหนักของเผือกจะลดลง วิธีเก็บเกี่ยวหัวเผือก คือ นำชะแลงที่มีลักษณะคล้ายไม้กางเขนหรือเสียม แทงลงไปใต้หัวเผือกแล้วดึงขึ้นมา ลอกดินเอาจากข้างออกให้หมด ตัดแยกลูกหัวเผือกเก็บไว้ทำพันธุ์หรือขาย นำหัวแม่เผือกเข้าโรงเรือนทำความสะอาด โดยปิดเศษดินเศษหญ้าออกจากหัวเผือก ไม่ล้างน้ำ เพราะหัวเผือกจะเน่าง่าย และเก็บไว้ไม่ได้นาน และคัดขนาดเตรียมส่งขายให้กับผู้ซื้อ โดยพื้นที่ ๑ ไร่ ได้เผือกหอมประมาณ ๓,๔๐๐ ถึง ๔,๐๐๐ กิโลกรัม

(๓.๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษา เกษตรกรจะใช้วิธีถอนทั้งต้นด้วยมือ และอาจใช้เสียมหรือจอบช่วยในการถอน และมักขุดในระยะเวลาที่ไม่มีฝน หลังจากถอนต้นขึ้นมาเกษตรกรจะใช้มีดตัดราก และโคนใบออก ให้เหลือเพียงหัวเผือก ก่อนรวบรวมและนำไปล้างน้ำให้สะอาด สำหรับเผือกที่ขุดมาแล้ว หากต้องการเก็บไว้รับประทานหรือเก็บไว้ปลูก (ลูกเผือก) สามารถเก็บในที่ร่มได้นาน ๔ - ๖ เดือน แต่หากเก็บในห้องเย็นที่อุณหภูมิ ๑๐ องศาเซลเซียส จะเก็บได้นาน ๖ - ๘ เดือน

(๓.๙) การกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะหากมีหญ้าหรือวัชพืชเกิดมากเผือกจะมีหัวเล็ก การกำจัดวัชพืชครั้งแรกจะเริ่มหลังปลูกเผือกแล้ว ๑ เดือน ดำเนินการกำจัดด้วยจอบถากหรือใช้มือถอน หลังจากนั้น กำจัดวัชพืชทุกๆ ๑.๕ - ๒ เดือน/ครั้ง จนอายุได้ประมาณ ๔ - ๕ เดือน ที่ต้นเผือกคลุมดินได้ จึงปล่อยให้ตามธรรมชาติ รวมการกำจัดวัชพืชแล้ว ประมาณ ๒ - ๓ ครั้ง ทั้งนี้ไม่แนะนำให้ฉีดพ่นยาฆ่าหญ้า

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก
เกษตรกรในอำเภอบ้านหมอ มีการปลูกผัก ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ผักหอม			▼							▲		

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

▲ ปลูกสูงสุด

←⋯→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▼ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๔๕ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกผักหอมในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอบ้านหมอมีต้นทุนการผลิตฝือกหอม ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ แสดงต้นทุนการผลิตฝือกหอม ปี ๒๕๖๕ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

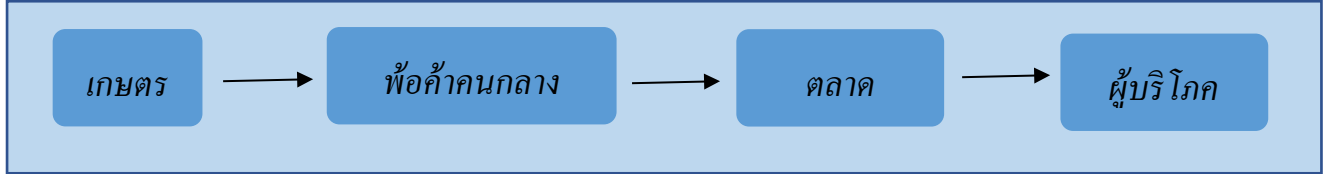
รายการ	ในเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
๑. ต้นฝือก	๙,๐๐๐	-	
๒. ปุ๋ยเคมี			
- ๑๖ - ๑๒ - ๘	๓,๖๙๐		
- ๑๕ - ๑๕ - ๑๕	๔,๕๖๐		
- ๑๓ - ๑๓ - ๒๑	๔,๙๘๐		
๓. ฮอร์โมน	๑,๒๐๐	-	
๔. สารป้องกันกำจัดแมลง			
- ยาหนอน	๑๐๐		
- ยาเชื้อรา	๓๐๐		
- ยาคลุมหญ้า	๑๘๐		
- ยาฆ่าหญ้า	๔๐๐		
- ยาเร่งหัว	๑๐๐		
๕. ค่าแรง		-	
- ค่าคัดฝือก	๓๐๐		
- ค่าไถตะ-ไถแปร	๕๐๐		
- ค่าซักร่อง	๕๐๐		
- ค่าปลูก	๑,๕๐๐		
- ค่าโปะ	๒,๔๐๐		
- ค่าฉีดยา	๑,๔๔๐		
- ค่าใส่ปุ๋ย	๙๐๐		
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๔,๕๐๐		
- ค่าทำรูน	๓,๖๐๐		
- ค่าเก็บเกี่ยว	๔,๕๐๐		
- ค่าขนส่ง	๗๐๐		
- ค่าคัดขนาด	๓๕๐		
- ค่าเช่าพื้นที่	๓,๐๐๐		
รวม	๔๘,๗๐๐	-	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ.๒๕๖๕)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๖.๑) วิธีการตลาด

แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ ๔๖ แสดงวิถีการตลาด ผีอกหอม ของอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, ๒๕๖๖

(๖.๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป (ไม่มีข้อมูลแผนที่)

อำเภอบ้านหมอมีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ โดยเป็นพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ที่มารับผลผลิตไปจำหน่ายยังตลาดไทย ตลาดสี่มุมเมือง กระจายไปทั่วประเทศ

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอบ้านหมอ มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้าน ผีอกหอม จำนวน ๑ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑ ราย

ตารางที่ ๔๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตผีอก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายอนุชา เจริญสุข	๓	หรรเทพ	บ้านหมอ	๒๕๖๐	ผีอก

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, พ.ศ. ๒๕๖๖)

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๔๖ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๒.๑ ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด</p> <p>๑. ข้าว</p> <p>๒. ฝ้าย</p> <p>๓. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p>	<p>๑. ภัยพิบัติ (แล้ง)</p> <p>๒. การระบาดของโรคและแมลง</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>๔. ราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>๕. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน</p>	<p>๑. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยด</p> <p>๒. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช</p> <p>๓. ให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี</p> <p>๔. จัดทำแปลงพยายกรณ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>๕. ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิต พันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ใช้อุปกรณ์</p> <p>๕. รวมกลุ่มกัน</p>	<p>ทุกตำบล</p>	<p>- เร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เกษตรกรในการเลือกซื้อปัจจัยการผลิต และวิธีการเพาะปลูกแบบลดต้นทุนการผลิต</p> <p>- งดเผาตอซังข้าว เพื่อลดการใช้ปุ๋ยยูเรียในฤดูกาลต่อไป</p>
<p>๒.๒ ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๑. กลุ่มแม่บ้าน</p> <p>๒. วิสาหกิจชุมชน</p> <p>๓. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ</p>	<p>๑. การบริหารจัดการกลุ่ม</p> <p>๒. การจัดทำบัญชี</p> <p>๓. การตลาด</p>	<p>๑. ฝึกอบรม</p> <p>๒. ศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ</p> <p>๓. ให้กลุ่มเกษตรกรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๔. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมั่นเข้าไปติดตามกลุ่ม</p>	<p>ทุกตำบล</p>	<p>เร่งสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้รู้จักการจดบัญชีครัวเรือน ส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเอง</p>
<p>๒.๓ ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p>	<p>๑. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์</p> <p>๒. ขาดมาตรฐานการรับรองคุณภาพ</p> <p>๓. ผลผลิตไม่ต่อเนื่อง</p> <p>๔. ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์</p>	<p>๑. สนับสนุนงบประมาณ</p> <p>๒. ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรสมัครเข้ารับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ</p> <p>๓. ฝึกอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด</p>	<p>ทุกตำบล</p>	<p>- เร่งสร้างความรู้ในการแปรรูปผลผลิตให้ได้มาตรฐานแก่เกษตรกร</p>

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๔๗ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix องค์กร

<p>การพัฒนาการเกษตร อำเภอบ้านหมอ</p>	<p>จุดแข็ง (S)</p> <p>๑. มีการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆกับทุกภาคส่วน และมีภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น</p> <p>๒. นักส่งเสริมรุ่นใหม่มีการใส่ใจในการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน</p> <p>๓. มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร และพัฒนาการเกษตรในชุมชน</p>	<p>จุดอ่อน (W)</p> <p>๑. การสื่อสารทำความเข้าใจในนโยบายสำคัญไปยังเจ้าหน้าที่ส่วนต่างๆยังไม่มีประสิทธิภาพที่ควร</p> <p>๒. การปฏิบัติงานอย่างเร่งด่วนภายใต้เวลาที่จำกัด ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ</p> <p>๓. แหล่งเรียนรู้ทางงบประมาณในการดำเนินงานทำให้ขาดการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>โอกาส (O)</p> <p>๑. ได้ร่วมบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆทำให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงาน</p> <p>๒. ความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันตามความต้องการของตลาด</p> <p>๓. แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรสามารถใช้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่างๆให้แก่เกษตรกร โดยใช้การศึกษาจากการปฏิบัติในแปลงเรียนรู้</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <p>๑. มีการจัดทำองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร</p> <p>๒. เผยแพร่ความรู้ใหม่ๆให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p> <p>๓. จัดทำฐานเรียนรู้ที่มีจุดเรียนรู้อย่างครบถ้วน เพื่อถ่ายทอดให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติตาม</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <p>๑. สร้างกลุ่มติดต่อระหว่างหน่วยงานเพื่อให้สามารถติดต่อประสานความร่วมมือกันได้สะดวกยิ่งขึ้น</p> <p>๒. เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ แม้ในเวลาอันจำกัด</p> <p>๓. สร้างความตระหนักให้กับเกษตรกรเพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ</p>
<p>อุปสรรค (T)</p> <p>๑. เจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานมีภาระกิจเยอะทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบูรณาการการปฏิบัติงาน</p> <p>๒. ภาระกิจการปฏิบัติงานที่หลากหลายทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาในการเตรียมพร้อมสำหรับการรับการถ่ายทอดความรู้ใหม่</p> <p>๓. แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือในการปรับปรุงพัฒนาจากหลายๆภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเกษตรกร</p>	<p>กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)</p> <p>๑. วางแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>๒. ใช้เทคโนโลยีต่างๆในการช่วยปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรได้</p> <p>๓. สร้างความตระหนักให้กับเกษตรกรเพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรับ (WT)</p> <p>๑. มีการกำหนดกลยุทธ์การบูรณาการอย่างชัดเจน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ</p> <p>๒. สร้างแบบแผนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม กำหนดเวลา เป้าหมาย ที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑) มีการจัดทำองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร
- ๒) เผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- ๓) จัดทำฐานเรียนรู้ที่มีจุดเรียนรู้อย่างครบถ้วน เพื่อถ่ายทอดให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติตาม
- ๔) ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว
- ๕) ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าข้าว

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

ยิ่งขึ้น

- ๑) สร้างกลุ่มติดต่อกันระหว่างหน่วยงานเพื่อให้สามารถติดต่อประสานความร่วมมือกันได้สะดวก
- ๒) เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ แม้ในเวลาอันจำกัด
- ๓) สร้างความตระหนักให้กับเกษตรกร เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ
- ๔) สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ
- ๕) ส่งเสริมการพักดินโดยปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

ประสิทธิภาพ

- ๑) วางแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการช่วยปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรได้
- ๓) สร้างความตระหนักให้กับเกษตรกร เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง
- ๔) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ๕) เพิ่มองค์ความรู้เพื่อลดความเสี่ยงของโรคและแมลงศัตรูพืช

ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

เกษตรกร

- ๑) มีการกำหนดกลยุทธ์การบูรณาการอย่างชัดเจน มีตัวชี้วัด ความสำเร็จ
- ๒) สร้างแบบแผนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม กำหนดเวลา เป้าหมาย ที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร
- ๓) ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยง
- ๔) ใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี

การจัดทำ SWOT Matrix

การวิเคราะห์

จากการศึกษาข้อมูลวิชาการ ได้ทำการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาการเกษตร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีความยั่งยืน สำหรับเกษตรกรในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี โดยใช้เทคนิคและกระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร องค์กรจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน

๑. มีเกษตรกรต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร
๒. อยู่ในเขตชลประทาน
๓. มีพื้นที่(ดิน) เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ในระดับ S๑

จุดอ่อน (Weaknesses) หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือสนับสนุนในการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรส่วนหนึ่งยังเป็นรุ่นเก่า สูงอายุ การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังมีน้อย
๒. เกษตรกรขาดองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ หรือขาดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ

๓. ตัวแทนเกษตรกร (อกม.) ไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร
๔. การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร
๕. เกษตรกรส่วนใหญ่ยังพึ่งสารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

โอกาส (Opportunities) หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็ง ตรงที่โอกาสเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน ผู้บริหารที่ดีจะต้องแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และประโยชน์จากโอกาสนั้น

๑. มีโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อให้เป็น Smart Farmer
๒. มีระบบอินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน
๓. มีสำนักงานเกษตรอำเภอตั้งอยู่ในพื้นที่ ให้ความสำคัญและสนับสนุนด้านวิชาการ
๔. มี ศพก.และแปลงใหญ่ให้เข้าไปศึกษาเรียนรู้

อุปสรรค (Threats) หมายถึง ปัจจัยภายนอก ที่เป็นข้อจำกัดอันเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานซึ่งองค์กรจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

๑. ขาดเวทีหรือกิจกรรมให้ผู้นำเกษตรกรได้แสดงออกเต็มที่
๒. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และคณะกรรมการ ศบกต.ยังไม่มีเงินค่าตอบแทน
๓. ข้าวเปลือกมีราคาต่ำ
๔. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง

จากผลการวิเคราะห์ในการกำหนด แนวทางการพัฒนาผู้นำเกษตรกรให้สามารถเป็นต้นแบบและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชน นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการ SWOT Matrix ดังนี้

ตารางที่ ๔๘ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix เกษตรกร

<p>การพัฒนาการเกษตร อำเภอบ้านหมอ</p>	<p>จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีเกษตรกรต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร อยู่ในเขตชลประทาน มีพื้นที่(ดิน) เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ในระดับ S๑ 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> เกษตรกรส่วนหนึ่งยังเป็นรุ่นเก่าสูงอายุการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศยังมีน้อย เกษตรกรขาดองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้หรือขาดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตัวแทนเกษตรกร (อกม.) ไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังพึ่งสารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช
<p>โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อให้เป็น Smart Farmer มีระบบอินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน มีสำนักงานเกษตรอำเภอตั้งอยู่ในพื้นที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนด้านวิชาการ มี ศพก.และแปลงใหญ่ให้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ 	<p>กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> S๑-O๑ จัดเวทีพัฒนา Smart Farmer ในแปลงของเกษตรกรต้นแบบ S๑-O๒ ถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ ส่งต่อให้ ศพก.และโครงการแปลงใหญ่ S๓-O๔ พัฒนา ศพก.และแปลงใหญ่ข้าวให้มีศักยภาพและเป็นต้นแบบของชุมชน 	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <ol style="list-style-type: none"> W๑-O๑ สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Smart Farmer W๒-O๒ จัดอบรมเกษตรกรให้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร W๓-O๔ ฝึกอบรม ตัวแทนเกษตรกร (อกม.) ให้กล้าแสดงออกทางความคิด สร้างสรรผ่านกิจกรรมกลุ่มของ ศพก. และแปลงใหญ่ W๕-O๕ ใช้งบสนับสนุนของท้องถิ่นนั้นฝึกอบรม เกษตรให้ใช้วิถีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช แบบผสมผสาน และการใช้สารชีวภัณฑ์ ทดแทน
<p>อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดเวทีหรือกิจกรรมให้ผู้นำเกษตรกรได้แสดงออกเต็มที่ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และคณะกรรมการ ศบกต.ยังไม่มีเงินค่าตอบแทน ข้าวเปลือกมีราคาต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือในการปรับปรุงพัฒนาจากหลายๆภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเกษตรกร 	<p>กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> S๑-T๑ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นวิทยากร S๑-T๓ เรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบเรื่อง การลดต้นทุนการทำนา และเพิ่มผลผลิตเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง 	<p>กลยุทธ์เชิงรับ (WT)</p> <ol style="list-style-type: none"> W๑-T๑ เมื่อมีเวทีชุมชนเกิดขึ้นในพื้นที่ควรมีการถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรรุ่นเก่าเพื่อให้มีพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็น W๕-T๓,๔ ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชหาพืชทดแทนพืชหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงราคาข้าวตกต่ำ และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ S๑-O๑ จัดเวทีพัฒนา Smart Farmer ในแปลงของเกษตรกรต้นแบบ สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์
วิถี

๑.๒ S๑-O๒ ถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ ส่งต่อให้แปลงใหญ่

๑.๓ S๓-O๔ พัฒนา ศพก.และแปลงใหญ่ข้าวให้มีศักยภาพในการแข่งขันด้านการตลาด และเป็นต้นแบบ
ของชุมชน

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ W๑-O๑ สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Smart Farmer

๒.๒ W๒-O๒ จัดอบรมเกษตรกรให้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร

๒.๓ W๓-O๔ ฝึกอบรม ตัวแทนเกษตรกร(อกม.) ให้กล้าแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรม
กลุ่มของ ศพก. และแปลงใหญ่

๒.๔ W๕-O๕ ใช้งบประมาณของ ศพกต. ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อปี นั้นฝึกอบรม เกษตรให้ใช้วิธีกำจัดวัชพืช
และศัตรูพืช แบบผสมผสาน และการใช้สารชีวภัณฑ์ ทดแทน

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

๓.๑ S๑-T๑ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นวิทยากร

๓.๒ S๑-T๓ เรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบเรื่อง การลดต้นทุนการทำนา และเพิ่มผลผลิต

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ W๑-T๑ เมื่อมีเวทีชุมชนเกิดขึ้นในพื้นที่ควรมีการถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรรุ่นเก่าเพื่อให้มีพื้นที่
สำหรับแสดงความคิดเห็น

๔.๒ W๕-T๓,๔ ปรับเปลี่ยนการปลูกพืช หาดพืชทดแทนพืชหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงราคาข้าวตกต่ำ และ
หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง

บทที่ ๓
ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ส่งเสริมลดต้นทุนการผลิตข้าว
๒. ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่
๓. ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าการผลิตและการแปรรูป
๔. ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีการลงแขก ดำนา เกี่ยวข้าว

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ ลดต้นทุนการผลิตข้าว

๑) การเลือกพันธุ์ การเลือกซื้อพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สภาพดิน เพื่อจะได้พันธุ์ที่ ทนต่อสภาพแวดล้อม ป้องกันโรค มีปริมาณผลผลิตสูง

๒) ลดการใช้สารเคมี มีโรคและแมลงศัตรูพืช มีแนวโน้มการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ทำให้ความต้องการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชน้อยลง รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสารอินทรีย์ชีวภาพใช้ในการปลูกข้าว ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

๓) ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่สูง และเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น แนวทางการส่งเสริม คือ การตรวจวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการดินและปุ๋ยอย่างถูกวิธี สามารถช่วยลดค่าปุ๋ยเคมีให้แก่เกษตรกรได้

๔) ลดการเผาต่อซังและฟางข้าว

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตพืช (ข้าว)

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตข้าว

เพื่อให้ได้การผลิตในปริมาณมาก แนวทางส่งเสริม คือ การลดการเผาต่อซังข้าว และลดรอบการเพาะปลูกเพื่อพักดิน ลดค่าใช้จ่ายในการใช้แรงงาน ลดปริมาณปุ๋ย สารเคมี ใช้ในปริมาณที่น้อยไม่สิ้นเปลือง และลดค่าใช้จ่ายเรื่องสารควบคุมหรือฆ่าวัชพืชได้มาก ให้ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตเพิ่มมากขึ้น

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมการปลูกพืชที่หลากหลายเพื่อลดรอบการปลูกข้าวนาปรัง

ในสภาวะการณปัจจุบัน ผลผลิตข้าวของประเทศไทยมีปริมาณเกินความต้องการของตลาด การเข้าไปสนับสนุนให้เกษตรกรในเขตพื้นที่ปลูกข้าว ผู้ซึ่งมีประสบการณ์จัดระบบการเพาะปลูกพืชอื่นในพื้นที่นา ให้ลดรอบการปลูกข้าวไปปลูกพืชที่มีความเหมาะสม และมีตลาดรองรับผลผลิต จะสามารถช่วยลดปริมาณข้าวใหม่ที่จะออกสู่ตลาด เป็นการลดความเสี่ยงเรื่องราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ สร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกร สามารถสร้างรายได้จากการปลูกพืชอื่น และได้เรียนรู้การปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวไปปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีรายได้ดีในอนาคต

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการปลูกพืชที่หลากหลายลดรอบการปลูกข้าวนาปรัง

กลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ปัจจุบันตลาดและผู้บริโภคมีแนวโน้มการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ ข้าวพืชผัก แต่เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น มีการใช้อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเกษตรกรผู้ผลิตและบริโภค

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตเม็ดเงินเข้าสู่ให้แก่ เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และบุคคลผู้สนใจทั่วไป โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสร้างสรรค์ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลเพื่อพัฒนาและเพิ่มรายได้ภาคเกษตรจากการท่องเที่ยว และพัฒนาพื้นที่ชุมชนและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสร้างสรรค์

โครงการที่ ๑ โครงการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑.๑.๒ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๑) เป้าหมาย ลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กระตุ้นให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับรู้ในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี

โครงการ ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน

โครงการ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

กลยุทธ์ที่ ๒ ลดการใช้สารเคมี โดยการเรียนรู้การใช้สารชีวภัณฑ์

โครงการ เรียนรู้การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

โครงการ ผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาและบิวเวอร์เรีย

๑.๑.๓ ฝัอกหอม

๑) เป้าหมาย ลดต้นทุนการผลิตฝัอก

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กระตุ้นให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับรู้ในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี

โครงการ ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน

โครงการ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

กลยุทธ์ที่ ๒ ลดการใช้สารเคมี โดยการเรียนรู้การใช้สารชีวภัณฑ์

โครงการ เรียนรู้การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

โครงการ ผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาและบิวเวอร์เรีย

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้ความรู้ความสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร
- เพื่อสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่และหน่วยงานภาคีเครือข่ายในทุกกระดับ ในการสนับสนุนการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ
- เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้ยกระดับเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
- เพื่อพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ให้เป็น Smart Farmer Model

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer

- โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer

- โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer)

- โครงการศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้ และประสานงานเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่

เหมาะสมเพิ่มเติม

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีการรวมกลุ่ม ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชนตามภารกิจของหน่วยงาน ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการบริหารจัดการ การผลิตสินค้าหรือบริการให้มีคุณภาพได้การรับรองมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเองเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปเป็นผู้ประกอบการในระดับที่สูงขึ้น มีความเข้มแข็ง ยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อสนับสนุนกลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มเองได้

- โครงการ พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงปัญหาของตนและนำไปจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงาน

- โครงการจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่
- เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้นำในการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านในชุมชน

- โครงการ ประชุมขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านในชุมชน ระดับอำเภอ

กลุ่มยุวเกษตรกร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองได้
- เพื่อสร้างเครือข่ายที่ปรึกษายุวเกษตรกรและภาคีเครือข่ายของกลุ่มยุวเกษตรกรในการขับเคลื่อนงานกลุ่มยุวเกษตรกร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ ที่ ๑ จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร

- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง

กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่
- เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้นำในการขับเคลื่อนงานกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชุมชน

- โครงการที่ ๑ ประชุมขับเคลื่อนงานกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ระดับอำเภอ
- โครงการที่ ๒ ฝึกอบรมการผลิตทางการเกษตร

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- แปลงใหญ่มีความเข้มแข็ง
- แปลงใหญ่สามารถดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

โครงการ ที่ ๑ ส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

โครงการ ที่ ๒ การประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับอำเภอ

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับ

ชุมชน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรของชุมชน

โครงการที่ ๑ ปรับวิถีเกษตรกรรมด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

โครงการที่ ๒ การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงาน ศพก. และแปลงใหญ่

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มผลผลิตในการปลูกพืชและคุณภาพดินดีขึ้น

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ปรับปรุงดินให้เหมาะแก่การปลูกพืช

โครงการ ปรับปรุงบำรุงดินในนาข้าว นาฝือก

โครงการ ปลูกพืชปุ๋ยสด

โครงการ เพิ่มมูลค่าในไร่นาโดยการรณรงค์ลดเผาตอซัง

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ปรับปรุงคลองส่งน้ำในเขตอำเภอบ้านหมอให้ พร้อมใช้งาน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ ปรับปรุงคลองชลประทานให้น้ำไหลสะดวก

โครงการที่ ๑ กำจัดวัชพืชในคูคลอง

โครงการที่ ๒ ลอกคลองไส้ไก่

ตารางที่ ๔๙ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาการผลิตสินค้า	โครงการส่งเสริมการลงทุนการผลิตข้าว	ลดต้นทุนการผลิต	๓๐ คน	ตำบลหนองบัว	อบรม					๑	๕๐๐๐	๑	๕๐๐๐	๑	๕๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	ลดต้นทุนการผลิต	๒๐ คน	ตำบลไผ่ขวาง	อบรม					๑	๕๐๐๐	๑	๕๐๐๐	๑	๕๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลาย	ลดรอบการทำนา	๓๐ คน	ตำบลบ้านหม้อ	อบรม									๑	๓๐๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการพัฒนา ศตปช	พัฒนา ศตปช	๓๐ คน	ตำบลสร้างไทร	อบรม							๑	๕๐๐๐๐	๑	๕๐๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ทำแหล่งท่องเที่ยว	๒๐			ปฏิบัติ								๑	๖๐๐๐	เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
	โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	๕๐ คน	ตำบลบ้านหม้อ	อบรม							๑	๑๒๐๐๐	๑	๑๒๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการเรียนรู้การกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน	ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	๓๐	ทุกตำบล	อบรม							๑	๑๒๐๐๐	๑	๑๒๐๐๐	เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
	โครงการผลิตเชื้อราไตรคาเดอร์มา/บิวเวอร์เรีย	ลดการใช้ปุ๋ยเคมี	๓๐	ทุกตำบล	อบรม							๑	๑๒๐๐๐	๑	๑๒๐๐๐	เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง	ถ่ายทอดความรู้	๓๐	ทุกตำบล	อบรม							๑	๙๐๐๐	๑	๙๐๐๐	เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
	โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	๙	ทุกตำบล	อบรม											เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
	โครงการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล	กลุ่มทำแผนได้	๑๐	ทุกตำบล										๑	๒๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร	ยุวเกษตรกรรวมกลุ่มได้	๓๐ คน	ตำบลลาดน้อย	อบรม							๑	๓๐๐๐๐	๑	๓๐๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ ศพท.	ประชุม	๓๐ ๘๐	ตำบลบางโขมด	ประชุม									๔	๘๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการ นวัตกรรมสมัยใหม่	เกษตรกรทำแผนการผลิตตนเองได้	๓๐ คน	ทุกตำบล	อบรม					๑	๓๐๐๐	๑	๓๐๐๐	๑	๓๐๐๐	เจ้าหน้าที่ทุกตำบล
พัฒนาพื้นที่ทรัพยากรการเกษตร	โครงการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน	เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	๓๐ คน	ตำบลหนองบัว	อบรม					๑	๖๐๐๐	๑	๖๐๐๐	๑	๖๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการรณรงค์ลดการเผาตอซัง	เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	๓๐ คน	ทุกตำบล	อบรม					๑	๖๐๐๐	๑	๖๐๐๐	๑	๖๐๐๐	นวล.ตำบล
	โครงการกำจัดวัชพืชในคูคลอง	เพื่อกำจัดวัชพืช		ทุกตำบล	ปฏิบัติ									๑	๑๐๐๐๐๐	อปท
	โครงการลอกคลองไล่ไก่	เพื่อลอกคลอง		ทุกตำบล	ปฏิบัติ									๑	๑๐๐๐๐๐	อปท

บรรณานุกรม

<http://agri-map-online.moac.go.th/>กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๖

ที่ว่ากรมอำเภอบ้านหมอ สำนักงานทะเบียนอำเภอบ้านหมอ เขตการปกครอง จำนวนครัวเรือน

กรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรดินรายจังหวัด

กรมอุตุนิยมวิทยา. ๒๕๕๔. สถิติภูมิอากาศ พ.ศ.๒๕๒๔-๒๕๖๔. ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ปี ๒๕๖๓.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. ๒๕๕๔. แผนการใช้ที่ดินประเทศไทย(เชิงตัวเลข)มาตราส่วน ๑: ๒๕๐๐๐.
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านหมอ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ ปี ๒๕๖๖.

สำนักงานประมงอำเภอบ้านหมอ ข้อมูลด้านประมง ปี ๒๕๖๖.

สำนักงานคลังจังหวัดสระบุรี ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสระบุรี ปี ๒๕๖๕.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านหมอ กลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการ OTOP ปี ๒๕๖๖.

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสระบุรี. กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์อำเภอบ้านหมอ ปี ๒๕๖๖.

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ. ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน และสถาบันการเกษตร

ภาคผนวก

โครงการส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
กิจกรรมส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานและการให้บริการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
จัดกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพ ศจช.

๑. หลักการและเหตุผล

จากนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรคแมลงและพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

๒. วัตถุประสงค์

พัฒนาและยกระดับคุณภาพ ศจช. ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการอารักขาพืช และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มแก่เกษตรกรสมาชิก ศจช.

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี จำนวน ๑๕ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

มิถุนายน – กรกฎาคม ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

ณ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหนองบัว หมู่ ๖ ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ

๖. กิจกรรม

จัดกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพ ศจช.

๗. วิธีดำเนินงาน

จัดกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพ ศจช. ด้านการจัดการศัตรูพืช โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๘. งบประมาณ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๔๑๐๓๔ ๐๐๐๐๐๐) กิจกรรมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๔๑) พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานและการให้บริการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช) จัดกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพ ศจช. งบประมาณดำเนินงาน ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

๑. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๕ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
  ๒. ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๕ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๗๕๐ บาท
- รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๒,๒๕๐ บาท (สองพันสองร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพ ศจช. ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการอารักขาพืช และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มแก่เกษตรกร

๙.๒ ผลลัพธ์

เกษตรกรนำความรู้ด้านการอารักขาพืช และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มแก่เกษตรกรไปปฏิบัติใช้ได้เหมาะสม

๙.๓ ผลกระทบ

เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ผลิตสินค้าเกษตรของตนด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ และบริบทของพื้นที่ โดยอาศัยการควบคุมศัตรูพืชหลายๆ วิธีร่วมกัน

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ

เกษตรกรจำนวน ๑๕ ราย ได้รับการพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพ ศจช. ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการอารักขาพืช และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มแก่เกษตรกร

เชิงคุณภาพ

จำนวนเกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเป้าหมาย นำความรู้ด้านการอารักขาพืช และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มแก่เกษตรกรไปปฏิบัติใช้ได้เหมาะสมไปปฏิบัติใช้จริง

โครงการส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
กิจกรรมส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
บริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน
และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

๑. หลักการและเหตุผล

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต้องอาศัยยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เพื่อให้เกิดความยั่งยืน บรรลุตามวิสัยทัศน์ของประเทศที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนแม่บทย่อยเกษตรกรปลอดภัย มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและการรับรองความปลอดภัยในระดับต่างๆ สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มากขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลผลิตทางการเกษตรไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรที่เป็นอันตราย ในการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ และผลักดันให้การผลผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตรในประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย จีเอพี หรือเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มความสามารถในการการแข่งขันให้สูงขึ้น ผลักดันให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้นนั้น ในกระบวนการผลิต พบปัญหาเรื่องการเข้าทำลายของศัตรูพืชอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นศัตรูพื้นประจำถิ่นที่มีการระบาดเป็นประจำหากไม่มีการดูแลเอาใจใส่ที่ดี และศัตรูพืชอุบัติใหม่ที่สร้างความเสียหายให้กับผลผลิต เช่น โรคใบด่างมันสำปะหลัง หรือหนอนกระทู้ข้าวโพดลาย เป็นต้น รวมความเสียหายปีละไม่ต่ำกว่าหลายแสนไร่ มูลค่าความเสียหายไม่ต่ำกว่าหลายแสนล้านบาทเช่นกัน ซึ่งเมื่อเกษตรกรพบการระบาดของศัตรูพืชก็จะหันไปพึ่งพาสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหาได้ง่าย ใช้สะดวก มีประสิทธิภาพ (ในบางกรณี) และเห็นผลรวดเร็ว แต่หากเกษตรกรละเลยไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้ยารักษาอย่างเคร่งครัด ก็จะทำให้เกิดปัญหาสารเคมีปนเปื้อนในผลผลิต จะเห็นได้จากรายงานของหน่วยงานในกรมวิชาการเกษตรที่มีการสุ่มเก็บตัวอย่างพืชจากแปลงเกษตรกร และสถานที่จำหน่าย มาตรวจวิเคราะห์สารเคมีทางการเกษตรตกค้างในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบสารเคมีตกค้างในผลผลิตการเกษตรมากถึงร้อยละ ๒๒.๓๒ ซึ่งนอกจากจะตกค้างในผลผลิตแล้ว ตัวเกษตรกรผู้ใช้ก็อาจได้รับอันตรายจากการสะสมของสารเคมีในร่างกาย และสภาพแวดล้อมก็ได้รับผลกระทบจากการตกค้างของสารเคมีในดินละน้ำด้วย ซึ่งหากจะจัดการศัตรูพืชเหล่านี้ให้ได้ผล ควรต้องใช้หลายๆ วิธีร่วมกันจึงจะมีประสิทธิภาพสามารถแก้ปัญหาการระบาดของศัตรูพืชได้ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรต้องร่วมกันวางแผนการจัดการศัตรูพืชตลอดฤดูการปลูก โดยการผสมผสานเทคโนโลยีการควบคุมศัตรูพืชหลายๆ วิธีเข้าด้วยกันให้มีผลกับศัตรูพืชชนิดนั้นๆ บริบทของพื้นที่ และบริบทของเกษตรกร เริ่มตั้งแต่ก่อนเกิดการระบาดใช้วิธีทางเกษตรกรรมเพื่อป้องกันไม่ให้ศัตรูพืชเข้ามาในพื้นที่ ตามด้วยการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง เมื่อเริ่มพบการระบาดใช้การจัดการศัตรูพืชวิธีการต่างๆ เช่น การใช้วิธีกล วิธีฟิสิกส์ ชีววิธี และเมื่อการระบาดเริ่มมีความรุนแรงก็อาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อคุ้มครองผลผลิต แต่ควรเป็นทางเลือกสุดท้าย ใช้ให้น้อยที่สุด ใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย และใช้ภายใต้คำแนะนำที่ถูกต้อง ทั้งนี้การจะเลือกใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีใดนั้น เกษตรกรต้องรู้จักศัตรูพืชที่กำลังเผชิญอยู่ และรู้จักการออกแบบวิธีการให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพกับศัตรูพืชนั้นๆ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้โดยไม่ต้องพึ่งพาแต่สารเคมีเพียงอย่างเดียว แต่ในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นต้องใช้สารเคมี เกษตรกรก็สามารถใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อให้ผลผลิตมี

ความปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตรตกค้าง และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การยกระดับความปลอดภัยของสินค้าเกษตรให้สูงขึ้น เพิ่มโอกาสการแข่งขัน ทำให้มูลค่าของผลิตเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถวางแผนและดำเนินการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานในพื้นที่พื้นที่ส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ และที่จะเข้าสู่การรับรองมาตรฐานด้านความปลอดภัยในระดับต่างๆ

๒.๒ พัฒนาระบบระบบการสำรวจ ติดตามสถานการณ์ เพื่อเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืช

๒.๓ สนับสนุนการควบคุมพืชด้วยวิธีผสมผสานในพื้นที่เสี่ยงสูงเพื่อควบคุมการระบาดของศัตรูพืช

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรตำบลหรรเทพ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี จำนวน ๒๕ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

ณ ที่ทำการแปลงใหญ่เหือกหอม หมู่ ๓ ตำบลหรรเทพ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

บริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

๗. วิธีดำเนินงาน

ถ่ายทอดความรู้ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

๘. งบประมาณ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๔๑๐๓๔ ๐๐๐๐๐๐) กิจกรรมส่งเสริมการอารักขาพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑ ๑๑๙๐๐ Q๑๐๒๙) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรดำเนินการวางแผนและจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน สนับสนุนให้เกษตรกรดำเนินการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน งบประมาณดำเนินงาน ๒๕,๐๐๐ บาท

(สองหมื่นห้าพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

๑. ถุงร้อนขนาด ๙*๑๔ นิ้ว ๕๐๐ กรัม จำนวน ๒๕ แพ็ค แพ็คละ ๖๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท

๒. แอลกอฮอล์ ๗๐% ขนาด ๔๕๐ มิลลิลิตร จำนวน ๒๕ ขวด ขวดละ ๖๕ บาท

เป็นเงิน ๑,๖๒๕ บาท

๓. ยางวง ขนาด ๕๐๐ กรัม จำนวน ๒๕ ถุง ถุงละ ๘๐ บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

๔. ข้าวแข็ง ขนาด ๑๐ กิโลกรัม จำนวน ๒๕ ถุง ถุงละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖,๐๐๐ บาท

๕. ถังพลาสติกสีฟ้ามีฝาปิด ขนาด ๒๐ ลิตร จำนวน ๒๕ ถัง ถังละ ๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท

๖. น้ำตาลทราย ขนาด ๑ กิโลกรัม จำนวน ๒๕ ถุง ถุงละ ๓๐ บาท เป็นเงิน ๗๕๐ บาท

๗. ผงชูรส จำนวน ๒๕ ซอง ซองละ ๑๕ บาท เป็นเงิน ๓๗๕ บาท

๘. ไข่ไก่เบอร์ ๒ จำนวน ๒๕ แผง แผงละ ๑๓๕ บาท เป็นเงิน ๓,๓๗๕ บาท

๙. แป้งลูกหมาก จำนวน ๑๒๕ ลูก ลูกละ ๑๕ บาท เป็นเงิน ๑,๘๗๕ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๒๕,๐๐๐ บาท (สองหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

๙.๒ ผลลัพธ์

เกษตรกรนำวิธีการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย ไปปฏิบัติใช้ได้อย่างเหมาะสม

๙.๓ ผลกระทบ

เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ผลิตสินค้าเกษตรของตนด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ และบริบทของพื้นที่ โดยอาศัยการควบคุมศัตรูพืชหลายๆ วิธีร่วมกัน

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ

เกษตรกรจำนวน ๒๕ ราย ได้รับปัจจัยสำหรับควบคุมศัตรูพืช และการพัฒนาศักยภาพ ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

เชิงคุณภาพ

จำนวนเกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเป้าหมาย นำปัจจัยที่ได้รับสำหรับควบคุมศัตรูพืช วิธีการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานและการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยไปปฏิบัติใช้จริง

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
กิจกรรมการพัฒนาศูนย์เครือข่าย (ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน)
พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและถ่ายทอดเทคโนโลยี
ด้านการจัดการดินและปุ๋ย จัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

๑. หลักการและเหตุผล

จากนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรคแมลงและพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรและเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒.๒ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

๓. เป้าหมาย

แปลงเรียนรู้ของนายวิเชียร โล่ห์ทองคำ สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลบางโขมด

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

แปลงเรียนรู้ของนายวิเชียร โล่ห์ทองคำ หมู่ ๑๑ ตำบลบางโขมด อำเภอบ้านหม้อ จังหวัด
สระบุรี

๖. กิจกรรม

พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการจัดการดิน และปุ๋ย จัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยสำนักงานเกษตรอำเภอคัดเลือกเกษตรกรสมาชิกของ ศคปช. ที่สามารถเป็นวิทยากรเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรในชุมชน เพื่อจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้และขยายผลการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๗. วิธีดำเนินงาน

จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

๘. งบประมาณ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๔๑๐๓๔ ๐๐๐๐๐๐) กิจกรรมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๔๑) กิจกรรมการพัฒนา ศูนย์เครือข่าย (ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน) พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านการจัดการดินและปุ๋ย จัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย งบประมาณดำเนินงาน ๕,๐๐๐ บาท (ห้าพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

๑. ค่าจ้างเหมาจัดทำไวนิลป้ายแปลงเรียนรู้ ขนาด ๑.๕*๑ เมตร เป็นเงิน ๔๕๐ บาท

๒. ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ (๕๐ กิโลกรัม/กระสอบ) จำนวน ๓ กระสอบๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๔,๙๕๐ บาท (สี่พันเก้าร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

แปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้รับวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

๙.๒ ผลลัพธ์

แปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นศูนย์กลางในการ ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๙.๓ ผลกระทบ

แปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นศูนย์กลางในการ ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ

แปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้รับวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

เชิงคุณภาพ

แปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นศูนย์กลางในการ ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินให้กับสมาชิกศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชนและเกษตรกรทั่วไปที่สนใจ และบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและ พัฒนาการเกษตรในพื้นที่

**โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
การประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน**

๑. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ต้องการให้ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ต้องการพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนรวมตัวกันประกอบกิจการ โดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ มาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย บนพื้นฐานการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่ในการจัดประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และทำหน้าที่นายทะเบียนในการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปเป็นกิจการที่มีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสนับสนุนกลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

๒.๓ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๒.๔ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน

๒.๕ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการให้มี

ประสิทธิภาพ

๓. เป้าหมาย

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกเผือก จำนวน ๑๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ธันวาคม ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกเผือก หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกใหญ่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

ประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

๗.๒ วิเคราะห์และสรุปการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

๗.๓ จัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๗.๔ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานโครงการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดย

การถาม-ตอบ

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (๐๗๐๑๑ ๑๕๐๗๓ ๐๐๐๐๐)

กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๒๖) การประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนา
กิจการวิสาหกิจชุมชน งบดำเนินงานวงเงิน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน)

๘.๑ ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน
๑,๐๐๐ บาท

๘.๒ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท
เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๘.๓ ค่าจ้างเหมาจัดทำป้ายไวนิล ขนาด ๑.๕*๒.๔ เมตร จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๕๐๐ บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมองค์ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
จำนวน ๑๐ ราย

๙.๒ ผลลัพธ์

สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้รับ นำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และเกิดประสิทธิผล

๙.๓ ผลกระทบ

สมาชิกในกลุ่ม สามารถประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และสามารถทำแผนพัฒนากิจการได้
อย่างมีประสิทธิภาพได้

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑๐ ราย ได้รับความรู้ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจ
ชุมชน

เชิงคุณภาพ

ได้

๑. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและจัดทำแผนพัฒนากิจการ

๒. วิสาหกิจชุมชนมีผลการประเมินศักยภาพในการดำเนินกิจการสูงขึ้น

๓. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรให้กับ

วิสาหกิจชุมชน

โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
การประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๑. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ต้องการให้ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ต้องการพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนรวมตัวกันประกอบกิจการ โดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ มาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย บนพื้นฐานการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่ในการจัดประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และทำหน้าที่นายทะเบียนในการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปเป็นกิจการที่มีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสนับสนุนกลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สามารถส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๒.๓ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน

๒.๔ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพ

๓. เป้าหมาย

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกเผือก จำนวน ๑๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

มิถุนายน ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนทำนาปลูกเผือก หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกใหญ่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนครั้งที่ ๒ และสรุปแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ครั้งที่ ๒

๗.๒ วิเคราะห์และสรุปการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

๗.๓ สรุปผลการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

๗.๔ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานโครงการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดย

การถาม-ตอบ

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (๐๗๐๑๑ ๑๕๐๗๓ ๐๐๐๐๐๐)

กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๒๖) การประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนา
กิจการวิสาหกิจชุมชน งบดำเนินงานวงเงิน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน)

๘.๑ ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน
๑,๐๐๐ บาท

๘.๒ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท
เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๘.๓ สมุดปกอ่อน จำนวน ๑๐ เล่ม ๆ ละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

๘.๔ ปากกาลูกลื่น จำนวน ๑๐ ด้าม ๆ ละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

๘.๕ ซองใส่เอกสารขนาด A๔ จำนวน ๑๐ ใบ ๆ ละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

๘.๖ ปากกาเคมี จำนวน ๕ ด้าม ด้ามละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

๘.๗ กระดาษบุรุษ จำนวน ๒๐ แผ่น แผ่นละ ๕ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

วิสาหกิจชุมชน ได้รับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และจัดทำสรุปแผนพัฒนากิจการ
วิสาหกิจชุมชน

๙.๒ ผลลัพธ์

สมาชิกวิสาหกิจชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ
เกิดประสิทธิผล

๙.๓ ผลกระทบ

วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ผู้
ที่สนใจต่อไป

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ

สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑๐ ราย ได้รับความรู้ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

เชิงคุณภาพ

๑. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและจัดทำแผนพัฒนากิจการได้
๒. วิสาหกิจชุมชนมีผลการประเมินศักยภาพในการดำเนินกิจการสูงขึ้น
๓. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตรให้กับ

วิสาหกิจชุมชน

**โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร
กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร
จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group Model)**

๑. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) มุ่งในการเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรยั่งยืน” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยมีแนวทางการพัฒนา ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer Smart Group และ Smart Enterprise และเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรกรมการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น ต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม องค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นั่นคือ การนำกระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐานไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมีส่วนร่วมการเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการพัฒนา การแสวงหาและการจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรมาประยุกต์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจและสังคม เพื่อการกระจายรายได้ พัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจร เกิดการกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและการบริหารจัดการกลไกต่าง ๆ ยกระดับเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

ดังนั้น การดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม ทั้งเครือข่ายในสาขาอาชีพและเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพด้านสหวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเกษตร สนับสนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่าจะเกื้อหนุน ให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่ม องค์กรเกษตรกร เพื่อการพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ ส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มยุวเกษตรกรมีความรักในอาชีพเกษตรกร

๒.๒ ส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรทั้งการผลิต การเพิ่มมูลค่า การบริการและการตลาด รวมทั้งการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

๒.๓ พัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้

องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

๒.๔ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างและใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน

๓. เป้าหมาย

กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคร้ว (ซิเมนต์ไทยสงเคราะห์)

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

พฤษภาคม - กันยายน ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนบ้านคร้ว (ซิเมนต์ไทยสงเคราะห์) หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านคร้ว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group Model)

๗. วิธีดำเนินงาน

๗.๑ จัดกระบวนการเรียนรู้ยุวเกษตรกร ด้านการพัฒนากระบวนการกลุ่ม จำนวน ๕ ด้าน โดย นางอุไรวรรณ โตสารเดช นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

๗.๒ บรรยายเรื่อง การขยายพันธุ์พืช โดย นางพรรณพันธุ์ แก้วอำไพ Young Smart Farmer ปี ๒๕๖๒

๗.๒ บรรยาย เรื่อง การขยายพันธุ์สัตว์น้ำ โดย นายสัญญาชัย คชประดิษฐ์ ประมงอำเภอบ้านหมอ

๘. งบประมาณ

โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (๐๗๐๑๑ ๔๑๐B๓ ๐๐๐๐๐๐) กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๔๒) เสริมสร้างและพัฒนา กลุ่ม ยุวเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง การพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group Model) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group Model) งบประมาณดำเนินงาน ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

๑. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับยุวเกษตรกร จำนวน ๓๘ ราย รายละเอียด ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๑,๙๐๐ บาท

๒. ค่าจ้างเหมาจัดทำป้ายไวนิล ขนาด ๑.๕*๒.๔ เมตร จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๓. ซองใส่เอกสาร A๔ มีกระดุม จำนวน ๓๘ ซอง ซองละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๗๖๐ บาท

๔. สมุดปกอ่อน จำนวน ๓๘ เล่ม เล่มละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๓๘๐ บาท

๕. ปากกา จำนวน ๓๘ ด้าม ด้ามละ ๑๐ เป็นเงิน ๓๘๐ บาท

๖. กระดาษ A๔ ขนาด ๘๐ แกรม จำนวน ๒ ริม ริมละ ๑๓๕ เป็นเงิน ๒๗๐ บาท

๗. ปากกาเคมี จำนวน ๑๐ ด้าม ด้ามละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๒๐๐ บาท

๘. กระดาษขาว ขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ ม้วน ม้วนละ ๔๐ บาท เป็นเงิน ๘๐ บาท

๙. ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน ๑ คน คนละ ๑ ชั่วโมง ชั่วโมงละ ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๖๐๐ บาท

๑๐. ฟืหมอส ขนาด ๗๐ ลิตร จำนวน ๑ ถัง ถังละ ๔๖๐ บาท เป็นเงิน ๔๖๐ บาท

๑๑. ถาดเพาะ จำนวน ๗ ถาด ถาดละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๑๔๐ บาท

๑๒. ปุ๋ยคอก ขนาด ๓๐ กิโลกรัม จำนวน ๒ กระสอบ กระสอบละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท
๑๓. เมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาว ขนาด ๕๐๐ กรัม จำนวน ๑ กระป๋อง ราคากระป๋องละ ๒๓๐ บาท เป็นเงิน ๒๓๐ บาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ ผลผลิต

สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน ๓๘ ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆในกระบวนการจัดการเรียนรู้ การขยายพันธุ์พืช และการขยายพันธุ์สัตว์น้ำ

๙.๒ ผลลัพธ์

สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร สามารถนำความรู้ที่ได้รับ นำไปปฏิบัติในชั่วโมงเรียน และปฏิบัติจริงที่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

๙.๓ ผลกระทบ

สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตร สามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในโรงเรียนได้

๙.๔ ตัวชี้วัด

- ระดับผลผลิต

เชิงปริมาณ

สมาชิกยุวเกษตรกร จำนวน ๓๘ ราย มีความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการเกษตร สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้

เชิงคุณภาพ

๑. สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร สามารถเป็นวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ได้
๒. กลุ่มยุวเกษตรกร มีผลการประเมินศักยภาพในการดำเนินกิจการสูงขึ้น
๓. สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้านการเกษตรได้อย่างถูกต้องและ

เหมาะสม

โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร
กิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร
พัฒนาศักยภาพผู้นำในการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชน
ประชุมการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับอำเภอ

๑. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) มุ่งในการเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรยั่งยืน” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยมีแนวทางการพัฒนา ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer Smart Group และ Smart Enterprise และเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรกรมการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น ต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม องค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กลไกหนึ่งที่น่าสนใจให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นั่นคือ การนำกระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐานไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมีส่วนร่วมการเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการพัฒนา การแสวงหาและการจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรมาประยุกต์ในการขับเคลื่อนการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจและสังคม เพื่อการกระจายรายได้ พัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจร เกิดการกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและการบริหารจัดการกลไกต่าง ๆ ยกระดับเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

ดังนั้น การดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม ทั้งเครือข่ายในสาขาอาชีพและเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพด้านสหวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเกษตร สนับสนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่าจะเกื้อหนุน ให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่ม องค์กรเกษตรกร เพื่อการพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอชุดใหม่

๒.๒ เพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ เพื่อเป็นแกนนำในการประสานงานระหว่างเครือข่ายแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอและระดับจังหวัด สู่ระดับประเทศ

๒.๓ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำงานส่งเสริมการเกษตรเคหกิจเกษตร และการขยายผลการดำเนินกิจกรรมสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน

๓. เป้าหมาย

ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ จำนวน ๕ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

มกราคม ๒๕๖๘

๕. สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการที่สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ ตำบลบางโหนด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

ประชุมการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับอำเภอ

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอชุดใหม่ เพื่อดำรงตำแหน่งแทนคณะกรรมการฯ ชุดเก่าที่ครบวาระในปี พ.ศ. ๒๕๖๖

๒. จัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและเคหกิจเกษตร และบทบาทของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากโครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร กิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร พัฒนาศักยภาพผู้นำในการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชน ประชุมการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับอำเภอ งบดำเนินงานวงเงิน ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน)

๑. ค่าอาหารกลางวัน สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๕ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๒. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๕ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๑๒๕ บาท

๓. กระดาษ A๔ ขนาด ๑๘๐ แกรม จำนวน ๒ รีม รีมละ ๑๓๕ บาท เป็นเงิน ๒๗๐ บาท

๔. ปากกาเคมี จำนวน ๔ ด้าม ด้ามละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๘๐ บาท

๕. กระดาษปรู๊ฟ จำนวน ๕ แผ่น แผ่นละ ๕ บาท เป็นเงิน ๒๕ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ มีคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอชุดใหม่

๙.๒ เพื่อเป็นแกนนำในการประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนแม่บ้านเกษตรกรในการทำงานส่งเสริมการเกษตรเคหกิจเกษตร

โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
อบรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer
สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๑. หลักการและเหตุผล

ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยต้องเผชิญปัญหาและความท้าทายนานัปการ เช่น การขาดความรู้ของเกษตรกรผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนการผลิตสูง การขาดแคลนน้ำสลั้กับปัญหาอุทกภัย ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เนื่องจากการใช้สารเคมีในภาคเกษตร และการเติบโตของเมือง ปัญหาการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนโครงสร้างประชากรที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และความท้าทายจากภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การกีดกันทางการค้าที่รุนแรงขึ้น การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ความยากจนของเกษตรกรรายย่อยและนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในที่สุด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จึงได้มีนโยบายปฏิรูปการเกษตรของประเทศไทย เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ ที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนา ทั้งประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านการเกษตรและประโยชน์เพื่อเกษตรกร ที่จะได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป โดยปี ๒๕๕๖ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เป็นนโยบายที่ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะต้องดำเนินการ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการตามนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรทุกคนได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรที่มีความพร้อมรับกับสถานการณ์ด้านการเกษตรที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรไทยมีความพร้อม มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพการเกษตร จึงได้กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) หมายถึง บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์เชื่อมโยงและการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม และถือเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในเรื่องการดูแลลูกหลานของเกษตรกร โดยการพัฒนาและสร้างคนรุ่นใหม่เข้าสู่เกษตรยุคใหม่ ผลิตเกษตรกรและชาวนารุ่นใหม่ให้เรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี การใช้เครื่องมือ การบริหารจัดการและขับเคลื่อนชุมชน โดยมุ่งหวังให้คนรุ่นใหม่จบภาคการเกษตร มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการเกษตรทั้งระบบ เพื่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร การพึ่งพาตนเอง และการแข่งขันทางการค้าในอนาคต นอกจากนี้ ความสามารถของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่หันมาทำการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อยได้มาก” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) และการเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) มีการใช้วิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดเป็นการสร้าง New Startups ด้านเทคโนโลยีการเกษตร ตลอดจนการใช้ ICT เพื่อการพัฒนา Digital Market ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ตามนโยบายพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โดยมีการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ อายุ ๑๗ – ๔๕ ปี และยกระดับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย โดยให้

เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้จัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด จนเป็นเกษตรกรมืออาชีพ เป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ชุมชนเติบโตทางเศรษฐกิจจากฐานการเกษตร

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาเกษตรกรให้ก้าวสู่สังคมเกษตรรูปแบบใหม่จากผู้ผลิตอย่างเดียวเป็นผู้ประกอบการเกษตร พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำที่มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ และสามารถปรับตัวรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม เป็นต้นแบบในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำในการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพเกษตรกรและจัดทำแผนพัฒนาการผลิตรายบุคคล (IFPP) และประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรสู่การเป็น Smart Farmer

๓.๒ เพื่อจัดเวทีเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร ที่มีบทบาทในการปฏิบัติงานเกษตรในชีวิตประจำวัน

๓.๓ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย Smart Farmer ภายในอำเภอ สู่เครือข่ายระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอบ้านหมอ จำนวน ๑๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ธันวาคม ๒๕๖๗

๕. สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการที่สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ ตำบลบางโหนด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

อบรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. จัดเวทีเกษตรกรทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) โดย นางอุไรวรรณ โตสารเดช นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. บรรยายเรื่อง เทคโนโลยีการเกษตร โดย นางสาวสุภาวดี พุกเจริญ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๓. ประเมินคุณสมบัติเกษตรกร เพื่อพัฒนาเป็น Smart Farmer

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (๐๗๐๑๑ ๔๑๐๒๑ ๐๐๐๐๐) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer & Young Smart Farmer) (๐๗๐๑๑ ๑๙๐๐ Q๑๐๓๙) การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer อบรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer งบประมาณ ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๘.๑. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๘.๒. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๘.๓. ค่าจ้างเหมาจัดทำป้ายไวเนล ขนาด ๑.๕*๒.๔ เมตร จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๕๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ เกษตรกรได้รับการประเมินคุณสมบัติการเป็น Smart Farmer

๙.๒ เกษตรกรได้เรียนรู้การจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล และสามารถนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๙.๓ มีเครือข่าย Smart Farmer ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดต่อไป

โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน
จัดทำเวทีพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสถานการณ์ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน ๗.๓ ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ ต้องเผชิญปัญหาและได้รับความเดือนร้อนต่างๆ ทั้งด้านการผลิต รายได้ และคุณภาพชีวิต เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนภัยธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นที่แต่ละหมู่บ้านการเกษตร จะต้องต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีแผนการพัฒนาการเกษตรเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ตลอดจน การเฝ้าระวังและแจ้งเหตุภัยธรรมชาติเหตุการณ์ฉุกเฉินทางการเกษตรต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อที่จะได้ ดำเนินการแก้ไข ช่วยเหลือ ได้อย่างทันต่อเหตุการณ์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการ ให้บริการแก่เกษตรกรในระดับพื้นที่ ของหมู่บ้านมาโดยตลอด และมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๑๖ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ในแต่ละสาขาที่หน่วยงานนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยอยู่ภายใต้ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงาน อาสาสมัครเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๓ และในส่วนของการทำงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ได้มอบหมายให้ กรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร ดำเนินการคัดเลือก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และแต่งตั้งคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อ กำหนดนโยบาย/แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรในพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการจัดประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรให้มีความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งส่งเสริม เครือข่ายอาสาสมัครเกษตร และหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานภายใต้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจและเชิดชูเกียรติอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านในรูปแบบต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร และสนับสนุนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๒ เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร และ เป็นเครือข่ายการทำงานในพื้นที่

๓. เป้าหมาย

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน ๑๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ธันวาคม – มกราคม ๒๕๕๘

๕. สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการที่สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

๖. กิจกรรม

จัดทำเวทีพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ ทบทวน บทบาท หน้าที่ ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๗.๒ จัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)

๗.๓ สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร การใช้เครื่องมือในการวัดแปลงเกษตร การจับพิกัดแปลงเกษตร

๗.๔ สร้างช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ด้านการเกษตร สู่เกษตรกรในพื้นที่

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่งเสริมและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานจัดทำเวทีพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน งบประมาณ ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๘.๑. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๘.๒. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐ ราย รายละ ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๘.๓. ค่าจ้างเหมาจัดทำป้ายไวนิล ขนาด ๑.๕*๒.๔ เมตร จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๕๐๐ บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ อาสาสมัครเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรอย่างถูกต้อง

๙.๒ อาสาสมัครเกษตรสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อช่วยงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๓ อาสาสมัครเกษตรมีเครือข่ายช่องทางการติดต่อสื่อสาร ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดต่อไป

ตำบลโคกใหญ่ - หรเทพ

๑. ชื่อโครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลาตุกเพื่อสร้างรายได้

๒. หลักการและเหตุผล

น้ำเป็นทรัพยากรสำคัญต่อการเกษตรกรรม จากการประเมินสถานการณ์ภัยแล้งของกรมชลประทานในปี ๒๕๕๘ จากปริมาณน้ำต้นทุนในเขื่อนหลักมีปริมาณน้อย ทำให้หลายพื้นที่ ประสบปัญหาภัยแล้งมีน้ำไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและอาชีพอื่นๆ ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถปลูกพืชและทำนาปรังได้ เกิดการว่างงานของเกษตรกร และขาดรายได้

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างแหล่งอาหารในชุมชน
๒. เพื่อสร้างโอกาสในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต

๔. เป้าหมาย

เกษตรกร ๒๐ ราย

๕. ระยะเวลาการดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนพฤษภาคม

๖. กิจกรรมและขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

๖.๑ วิธีการดำเนินงาน

- ๖.๑.๑ ประชุมกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลาตุก
- ๖.๑.๒ ดำเนินตามโครงการ
- ๖.๑.๓ ติดตามและประเมินผลโครงการ

๖.๒ แผนการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์หลังจากสิ้นสุดโครงการ

- สรุปผลการดำเนินงาน
- สรุปภาพรวมการใช้จ่าย ทุน,ค่าแรง และผลกำไร ความคุ้มค่า
- อุปสรรค ปัญหา ร่วมกันหาทางแก้ไข หาที่ปรึกษากลุ่ม
- ต่อยอดจากโครงการตามแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามความต้องการของชุมชน ให้กลุ่ม

มีความเข้มแข็ง ดำรงชีพในช่วงว่างเว้นจากการทำนา และอาจยึดอาชีพหลักได้ ๙๔ %

๗. แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ

๑๐,๐๐๐ บาท

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๘.๑ สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างแหล่งอาหารในชุมชน
- ๘.๒ สร้างโอกาสในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต

ตำบลลาดน้อย

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสดและน้ำหมักชีวภาพ
ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุ

1. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพ
2. ลดต้นทุนการผลิต
3. ผลผลิตทางการเกษตรมีสารเคมีปนเปื้อนอาจเป็นอันตราย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์โดยใช้น้ำหมักชีวภาพ
2. นำเศษพืชที่เหลือหรือทิ้งกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์

เป้าหมาย เกษตรกร ๓๐ ราย

วิธีการดำเนินงาน

1. อบรมให้ความรู้
2. สาธิตการผลิตและการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพ
3. จัดทำแปลงสาธิต

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ ๔-๗ ตำบลลาดน้อย

ระยะเวลา เดือนพฤษภาคม – กันยายน

งบประมาณ ๖,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลาดน้อย
2. เทศบาลตำบลลาดน้อย
3. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะในการผลิตและใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
2. ลดต้นทุนการผลิต
3. ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมี

ตำบลบางโหนด

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสดและน้ำหมักชีวภาพ

ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เพราะต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก อีกทั้งความไม่แน่นอนของราคาพืชผลทางการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรขาดทุนหรือได้กำไรไม่เท่าที่ควร แนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้แนวทางหนึ่งคือการลดต้นทุนการผลิตโดยการลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก มุ่งเน้นให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หากมีการนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติคาดว่าจะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ในระดับที่น่าพอใจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์โดยใช้น้ำหมักชีวภาพ
๒. นำเศษพืชที่เหลือหรือทิ้งกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์

เป้าหมาย เกษตรกร ๓๐ ราย

วิธีการดำเนินงาน

๑. อบรมให้ความรู้
๒. สาธิตการผลิตและการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพ
๓. จัดทำแปลงสาธิต

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ ๔ ตำบลบางโหนด

ระยะเวลา เดือนพฤษภาคม – กันยายน

งบประมาณ ๖,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางโหนด
๒. เทศบาลตำบลบางโหนด
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๔. เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะในการผลิตและใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
๕. ลดต้นทุนการผลิต
๖. ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมี

ตำบลบ้านครัว

ชื่อโครงการ ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว

ผู้รับผิดชอบ เทศบาลตำบลท่าลาน

หลักการและเหตุผล

เพื่อให้เกษตรกรมีผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรผลิตผักสวนครัวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน

เป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกรตำบลบ้านครัวจำนวน ๓๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลบ้านครัว อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี

ระยะเวลา

เดือนมกราคม - เดือนธันวาคม

แผนการดำเนินการ

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. จัดตั้งกลุ่มส่งเสริม	/											
๒. คัดเลือกพื้นที่		/	/									
๓. อบรมให้ความรู้				/	/							
๔. ดำเนินงาน						/	/	/	/	/		
๕. ประเมินผล											/	
๖. รายงานผล												/

วิธีการดำเนินการ

๑. ประชุมชี้แจง
๒. จัดตั้งกลุ่ม
๓. คัดเลือกพื้นที่ / เกษตรกร
๔. ดำเนินงานตามโครงการ
๕. ประเมินผล
๖. รายงานผล

งบประมาณ

งบประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท (สามหมื่นบาทถ้วน)

ผลตอบแทนของโครงการ / กิจกรรม

๑. เกษตรกรมีผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน

ตำบลบ้านหมอ

๑. โครงการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตพืช (ข้าว)

๑) หลักการและเหตุผล

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เพราะต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก อีกทั้งความไม่แน่นอนของราคาพืชผลทางการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรขาดทุนหรือได้กำไรไม่เท่าที่ควร แนวทางการแก้ไขปัญหาลำนี้แนวทางหนึ่งคือการลดต้นทุนการผลิตโดยการลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก มุ่งเน้นให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หากมีการนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติ คาดว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ในระดับที่น่าพอใจ

๒) วัตถุประสงค์

๒.๑) เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร

๒.๒) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยไว้ใช้งานเองได้

๓) เป้าหมาย

๓.๑) คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ

๓.๒) เกษตรกรมีความพร้อมที่จะลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีวัสดุเหลือใช้ สามารถนำมาใช้ทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนได้

๔) ระยะเวลาดำเนินการ

พฤษภาคม – ตุลาคม

๕) พื้นที่ดำเนินงาน

หมู่ ๙ ตำบลบ้านหมอ

๖) กิจกรรม

๑) รวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจ

๒) ฝึกอบรมให้ความรู้ ๑ ครั้ง

๓) ฝึกปฏิบัติ ๑ ครั้ง (การทำน้ำหมักชีวภาพสูตร พด.๗ ไล่แมลง)

๗) วิธีการดำเนินงาน

๑) การลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยลดการใช้ปัจจัยการผลิตลง อาทิ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี สารเคมีทางการเกษตร

๒) การทำน้ำหมักชีวภาพสูตร พด.๗ ไล่แมลง เป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถผลิตใช้ได้เอง

๘) งบประมาณ

จากองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองขีดขิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๙) ผลตอบแทนที่เกิดกับเกษตรกร

๑) เกษตรกรพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก

๒) เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถผลิตใช้ได้เอง ๗๘%

๓) เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ ๒๐%

ตำบลไผ่ขวาง

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากปัจจุบัน เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทำให้แมลงศัตรูพืชลดลง และพบว่าแมลงที่เป็นศัตรูพืชเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากเกิดการดื้อยา เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ยาในปริมาณเพิ่มมากขึ้นและตัวยามีความเข้มข้น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีสารตกค้างในเลือดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นการใช้สารชีวภัณฑ์จากธรรมชาติจึงเป็นทางเลือกของเกษตรกร ในการลดการใช้สารเคมี ลดรายจ่ายจากการซื้อสารเคมี และเพื่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี
๒. เพื่อลดรายจ่ายในการซื้อสารเคมีในการผลิต

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๒๐ ราย

วิธีการดำเนินการ

๑. คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมายเข้าร่วมฝึกอบรม
๒. สำนักงานเกษตรอำเภอจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๑-๗ ตำบลไผ่ขวาง

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม – กันยายน

งบประมาณ ๕,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีบเวอเรีย เชื้อราไตรโคโรเดอมา สำหรับใช้ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุผล

ประชากรของตำบลไผ่ขวางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก คือทำนา ปัจจุบันการผลิตข้าวประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากขาดความรู้ในระบบการผลิตที่ถูกต้องเหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีไม่ถูกต้อง มีการใช้มากเกินความจำเป็นจึงเสี่ยงต่อการขาดทุนเนื่องจากปัจจุบันราคาตกต่ำ นอกจากนั้นยังเกิดปัญหาสารพิษจากการใช้สารเคมีอย่างไม่ระมัดระวังก่อให้เกิดปัญหาภัยกับเกษตรกรผู้ใช้สารเคมี และผู้บริโภคผลผลิตที่มีสารพิษตกค้างหรือสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติ ประกอบกับตัวเกษตรกรเองขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติในการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และต่อเนื่องซึ่งสะสมสารพิษในร่างกายก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วย และเป็นพิษที่ตกค้างในสิ่งแวดล้อม ต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไข โดยให้หลักวิชาการมาใช้ในการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าว คือการใช้หลักการบริหารศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้วิธีการต่างๆ ร่วมกับการแก้ปัญหาหรือลดการระบาดของศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี
๒. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่อง แมลงศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ
๓. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน ๒๐ ราย

วิธีดำเนินการ

๑. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๒. คัดเลือกสถานที่สำหรับทำแปลงเรียนรู้
๓. อบรมให้ความรู้เกษตรกรด้วยการฝึกปฏิบัติจริง

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๑-๙ ตำบลไผ่ขวาง พื้นที่จำนวน ๕ ไร่

ระยะเวลาในการดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม – กันยายน

งบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลไผ่ขวาง
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตข้าวที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวและสามารถตัดสินใจในการผลิตได้อย่างถูกต้อง

วิธีการดำเนินการ

๑. ประชุมชี้แจง
๒. จัดตั้งกลุ่ม
๓. คัดเลือกพื้นที่ / เกษตรกร
๔. ดำเนินงานตามโครงการ
๕. ประเมินผล
๖. รายงานผล

งบประมาณ

งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นสองบาทถ้วน)

ผลตอบแทนของโครงการ / กิจกรรม

๑. เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ
๒. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตำบลหนองบัว

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุผล

ประชากรของหนองบัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก คือทำนา ปัจจุบันการผลิตข้าวประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากขาดความรู้ในระบบการผลิตที่ถูกต้องเหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีไม่ถูกต้อง มีการใช้มากเกินความจำเป็นจึงเสี่ยงต่อการขาดทุนเนื่องจากปัจจุบันราคาตกต่ำ นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาสารพิษจากการใช้สารเคมีอย่างไม่ระมัดระวังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ใช้สารเคมี และผู้บริโภคผลผลิตที่มีสารพิษตกค้างหรือสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติ ประกอบกับตัวเกษตรกรเองขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติในการฉีดยาฆ่าแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และต่อเนื่องซึ่งสะสมสารพิษในร่างกายก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วย และเป็นพิษที่ตกค้างในสิ่งแวดล้อม ต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไข โดยให้หลักวิชาการมาใช้ในการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าว คือการใช้หลักการบริหารศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้วิธีการต่างๆ ร่วมกับการแก้ปัญหาหรือลดการระบาดของศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี
2. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่อง แมลงศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ
3. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน ๓๐ ราย

วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
2. คัดเลือกสถานที่สำหรับทำแปลงเรียนรู้
3. อบรมให้ความรู้เกษตรกรด้วยการฝึกปฏิบัติจริง

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๖ ตำบลหนองบัว พื้นที่จำนวน ๕ ไร่

ระยะเวลาในการดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม – กันยายน

งบประมาณ ๖,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบัว
2. เทศบาลตำบลหนองบัว
3. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตข้าวที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวและสามารถตัดสินใจในการผลิตได้อย่างถูกต้อง

ชื่อโครงการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ผู้รับผิดชอบโครงการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากปัจจุบัน เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทำให้แมลงศัตรูพืชลดน้อยลง และพบว่าแมลงที่เป็นศัตรูพืชเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากเกิดการดื้อยา เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ยาในปริมาณเพิ่มมากขึ้นและตัวยามีความเข้มข้น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีสารตกค้างในเลือดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นการใช้สารชีวภัณฑ์จากธรรมชาติจึงเป็นทางเลือกของเกษตรกร ในการลดการใช้สารเคมี ลดรายจ่ายจากการซื้อสารเคมี และเพื่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี
๒. เพื่อลดรายจ่ายในการซื้อสารเคมีในการผลิต

เป้าหมาย

เกษตรกรจำนวน ๓๐ ราย

วิธีการดำเนินการ

๑. คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมายเข้าร่วมฝึกอบรม
๒. สำนักงานเกษตรอำเภอจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๖ ตำบลหนองบัว

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม – กันยายน ๒๕๖๖

งบประมาณ ๕,๐๐๐ บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
๒. เทศบาลตำบลหนองบัว
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีวเวอเรีย เชื้อราไตรโครเดมา สำหรับใช้ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช